AVALIK ARVAMUS

Koletu rapsimine nullib tulemuse

Ettevõtja **Raivo Vare** meelest on valitsusel ja Keskerakonnal isegi häid mõtteid, aga eesmärk kipub neil häguseks minema. ▶ 4–7

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Kolmapäev, 14. juuni 2017 nr 114 (5712) **3 eurot**

Võida aastaks topelt-palk

Vaata kuidas:
lhv.ee/palk

Too oma palk LHV-sse ja võid võita lisapalga terveks aastaks.
Finantsteenuse pakkuja on AS LHV Pank. Tutvu kampaania tingimustega **lhv.ee/palk** ja küsi nõu meie asjatundjalt.

LHV

SINU KODU ENERGIASÄÄSTLIKUD KÜTTELAHENDUSED

DAIKIN

DAIKIN ALTHERMA ÕHK-VESI SOOJUSPUMBAD

- AASTARINGNE PÕHIKÜTE
- KÜTTEVÕIMSUS TAGATUD KA -25 ºC
- KASUTEGUR (COP) KUNI 5,04
- KAUGJUHTIMISE VÕIMALUS ÄPIGA
- PÕRANDAKÜTTELE JA RADIAATORITELE
- EELDATAV KASUTUSIGA 20 AASTAT

ELAMUTE JA KORTERITE KÜTTESÜSTEEMIDE TERVIKLAHENDUSED JA HOOLDUS

- PÄIKESEKÜTE
- ÕHK-VESI SOOJUSPUMBAD
- MAASOOJUSPUMBAD
- ÕHKSOOJUSPUMBAD
- KATLAD
- VEESÄRIGA PLIIDID
- KESKKÜTTE KAMINAD
- PÕRANDAKÜTE
- RADIAATORID
- AUTOMAATIKA

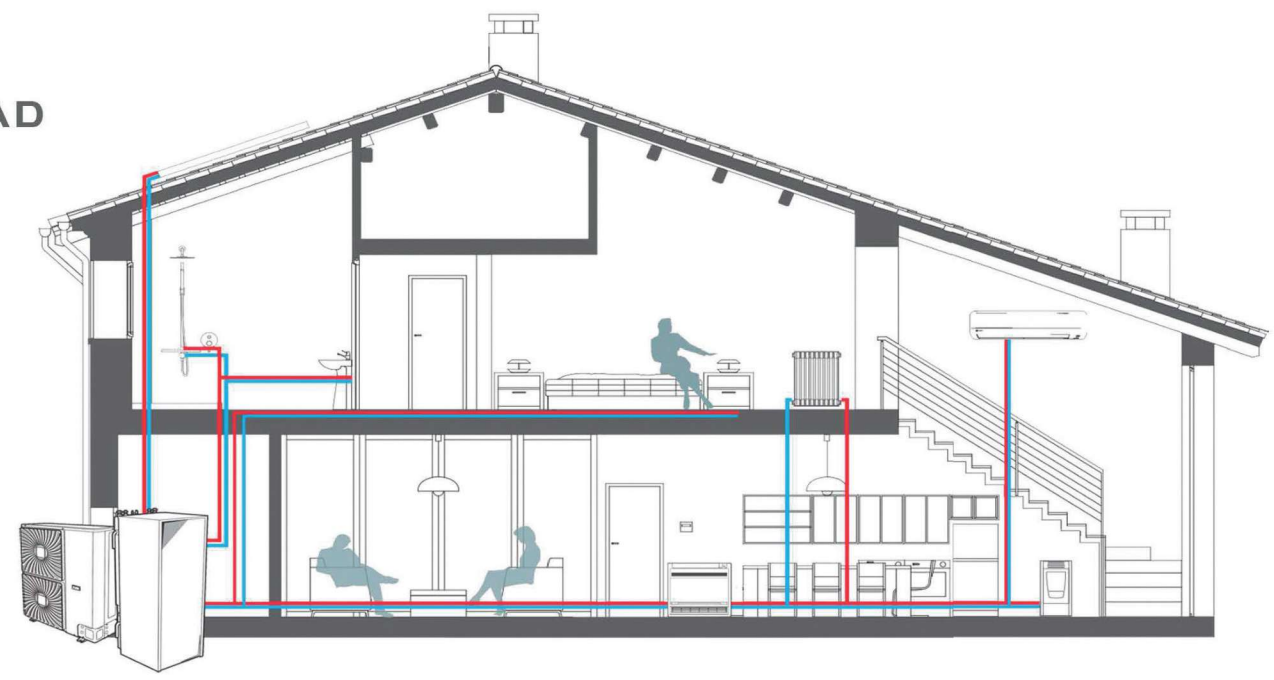

Küsi pakkumist koos paigaldusega ...

HELISTA 566 252 66
INFO@ENERGIAKESKUS24.EE
TOOTED JA TEENUSED

ENERGIAKESKUS24.EE

reklaamitoimetaja Marina Altmaa
tel 667 0161
marina.altmaa@aripaev.ee

EDUKAS EESTI ETTEVÕTE 2017

EDUKAS EESTI ETTEVÕTE

See on märk, et firma on tugev ja usaldusväärne koostööpartner, kes suudab täita oma finantskohustusi

* Tiitel põhineb Creditinfo A, AA ja AAA Reitingul

CREDITINFO

e-krediidiinfo.ee

VELOPLUS
20
AASTAT
JAANIDENI KOGU KAUP
VÄHEMALT
-20%
KAMPAANIA KESTAB 14.06.17 KUNI 22.06.17
VELOPLUS.EE
ALATES 50€ OSTUST
TRANSPORT TASUTA
RATTAREMONT ▪ PUMPAME ▪ PESEME ▪ HOOLDAME ▪ REMONDIME
VELOPLUS
ANNAB HOOGU
FACEBOOK.COM/VELOPLUS.ESTONIA | SAKU 3, TALLINN; E-R 10-19, L 10-17 | KAUPLUS: 56 488 000 | TÖÖKODA: 56 229 000 | NETIMÜÜK: 5555 1511

LOGISTIKA

Vene transiit on Eestile igaveseks kadunud

"Peate mõistma, et transiit läks ära ega tule kunagi tagasi, pole vahet, kelle jutule minna," ütles Eesti ettevõtjate jaoks valusa tõe välja Venemaa opositsioonipoliitik, energiaministrina töötanud **Vladimir Milov**. ▶ 38

ÄRIPLAAN

Ettevõtjate tipp andis majandusele hinnangu

Äriplaani konverentsil esinevate tippettevõtjate mõtetest jääb kõlama, et äri on Eestis ajada hea, aga potentsiaali oleks palju enamaks. Mõnes asjas oleme nagu Lääne-Euroopa, aga teises ikka osa Ida-Euroopast. ▶ 34–35

INVESTOR

Natuke teistmoodi investeerimistarkus

Investeerimisfirma analüüsis, kuidas tegutsevad ja mõtlevad nende mees- ja naissoost kliendid. Käitumises jäi silma nii mõnigi erinevus, kusjuures suures plaanis on selge eelis naissoost investoritel. ▶ 46–47

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

PÄEVA TEGIJA ▲

Cleveron laieneb, nii et ragin taga

Viljandist alguse saanud pakirobotite tootja Cleveron sai laienemiseks Eesti investoritelt kevadel 2,2 miljonit eurot optsiooniga laenu vormis. Ettevõtte asutaja ja juhatuse esimees **Arno Kütt** ütles, et raha saamiseks on kaalutud ka Tallinna börsi, aga seni pole see variant võitnud. Saadud rahaga ehitab Cleveron automaate Ameerika turu jaoks, e-Walmartis tehtud oste võib juba mõnes kohas nende masinast välja võtta.

Kolmapäev, 14. juuni 2017
nr 114 (5712) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,1221 ▲	0,8912 ▼	9,7803 ▼	63,9585 ▼	36,93 ▲	-0,266 ▼

AVALIK ARVAMUS

MÖÖDA!

Äripäeva küsitletud arvamusliidrid ja ettevõtjad annavad Jüri Ratase juhitava valitsuse maksupoliitikale hävitava hinnangu. Leitakse, et Keskerakond pole suutnud vabaneda korruptiivsest taagast. ▶ 4–7

FOTO: GERTRUD ALATALU / PÄRNU POSTIMEES / SCANPIX

LÜHIDALT

Palling läheb aru andma

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon kutsus Kalle Pallingu võimaliku huvide konflikti juhtumi tõttu selgitusi andma, kinnitas komisjoni esimees Andres Herkel.
Äripäev kirjutas reedel, et reformierakondlane Kalle Palling aitas Eesti Energia nõukogus istudes varjatult kaasa riikliku energiahiiu suurima konkurendi Viru Keemia Grupi (VKG) ärihuvidele, vahendades viimasele paar aastat tagasi ahvatlevat, umbes kuraditosina miljoni suurust aheraine tehingut, mida samal ajal jahtis ka Eesti Energia.
Herkel ütles reedel, et Pallingu juhtum ei lõhna hästi ning ta peab vajalikuks seda teemat korruptsioonikomisjonis uurida.

Cleveron kaasas Eestist miljoneid

Viljandis asuv pakiautomaatide tootja Cleveron sai kevadel investoritelt 2,2 miljonit eurot. Tehing vormistati laenuna, millega kaasneb võimalus osta tükk ettevõttest, kirjutab ERR. Cleveroni asutaja ja juhatuse esimees Arno Kütt ütles ERRile, et rahastamisest osa võtnud investorite arv jäi alla kümne ning kogu kapital tuli Eestist. Optsiooniga laenu tähtaeg on kolm aastat. Optsiooni kaudu saavad investorid soovi korral omandada alla viie protsendi ettevõttest, kinnitas Kütt.
Saadud raha kasutab Cleveron eeskätt USA äri kasvatamiseks.

Endine kriisipank tuleb börsile

Iirimaal ootab ees üks Euroopa suuremaid finantssektori ettevõtete börsiletulekuid: IPOt valmistab ette Allied Irish Banks, kirjutas Handelsblatt.
Allied Irish Banks oli üks pankadest, mis sattus finantskriisi ajal raskustesse ning Iirimaa otsustas selle riigistada. Kokku pidid maksumaksjad panga päästmiseks tasuma Handelsblatti andmetel 21 miljardit eurot – sellest on pank riigile tagasi maksnud 6,6 miljardit.

▲ **Maksuameti kontrolliosakonna juhataja asetäitja Kaido Lemendiku sõnul on kütusepetturite maksukahju küll väiksemaks jäänud, kuid on endiselt liiga suur.** FOTO: EIKO KINK

MAKSUD

Küttusepetturid teevad maksuametile 50 miljoniga külma

Maksuamet võitleb kütusepetturite uute nippidega, mille tõttu jääb riigil igal aastal saamata poolsada miljonit eurot.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

Äripäev

Kütusesektoris on maksukahjud viimastel aastatel oluliselt vähenenud, kuid maksuameti kontrolliosakonna juhataja asetäitja Kaido Lemendik tõdes, et need on siiski märkimisväärselt suured. Aastas tekitatakse kütuselt tasumata maksudena ligikaudu 30 miljonit eurot aktsiisi- ja 20 miljonit eurot käibemaksukahju.

Lemendiku sõnul oli aastaid tagasi petturite põhirõhk käibemaksu tasumata jätmisel, nüüd aga tuuakse peamiselt turule kütust, mille päritolu ei ole teada ja mille pealt jäetakse aktsiisimaks tasumata. See rikub turul konkurentsi ja kannatavad ka tarbijad.

Eelmisel aastal hoogustus näiteks odavama aktsiisiga raske kütteõli segamine diiselkütusega, et maksta vähem aktsiisi või selle maksmist üldse vältida. Lemendik märkis, et sellise kütuse legaliseerimiseks võltsitakse saatedokumente.

"Olukorras, kus kütus realiseeritakse pealtnäha nõuetekohaste dokumentidega ja see jõuab ostu-müügiahelate kaudu tanklani, ei pruugi tanklapidaja teadagi, et realiseerib nõuetele mittevastavat kütust. Saatedokumendile kantud vastavussertifikaadi info peaks ju andma müüjale kindluse, et kütus vastab nõuetele," rääkis ta.

Maksuamet proovib võidelda veebis

"Vaid aasta esimese pooleteise kuuga tuvastasime, et kaheksas tanklas oli müügil nõuetele mittevastav kütus," jätkas Lemendik. Ta märkis, et selline olukord annab pettuses osalevatele kütuse käitlejatele peale maksude tasumata jätmisele ka tuntava konkurentsieelise. Samuti seab nende tegevus ohtu tarbija.

> **Tekivad sellised garaaži-bensiinijaamad, kus keegi müüb ebaseaduslikult maale toodud kütust edasi.**
>
> **Eesti Õliühingu juht Toomas Saks**

Olukorra üle kontrolli saavutamiseks on plaanis luua e-keskkond, mille abil tagada, et tarbimisse jõuab õige dokumendiga ning nõuetele vastav kütus. Praegu näitavad kütusemüüjad kord kuus käibemaksudeklaratsiooni lisas, kellelt on nad kaupu ja teenuseid soetanud, kuid see ei ole piisav, et maksuamet saaks kütuse päritolu ja selle võimalikku ladustamist välja selgitada. Esitatavad andmed ei aita Lemendiku sõnul kaasa pettuste avastamisele.

"Ka kütuse ladustajad esitavad meile koondaruande laos käideldud kütuste kohta enamasti alles järgmise kuu 20. kuupäevaks," rääkis Lemendik. Ta lisas, et kuna neil ei ole ülevaadet väljastatud sertifikaatidest ja deklaratsioonidest ning märgitud kogustest, on pettuste ja nendes osalevate isikute tuvastamine võimalik ainult tagantjärele ehk alles pärast kütuse realiseerimist.

Eesti Õliühingu juht Toomas Saks ütles, et kui e-keskkonnas tehtava aruandlusega ei panda turul tegutsejatele meeletut koormat selga, on see tollile hea vahend, millega patustajaid vahele võtta. "Tihti teevad sellised seadused olukorra rangeks õigesti tegutsejatele – kuskil peab olema tasakaal, et turul ausalt tegutsejad ei peaks sellest nii palju kannatama. Niigi nad kannatavad, sest ebaaus turg on nendele kahjulik," selgitas Saks.

Raske kütteõli probleem peaks veelgi leevenema, kui 1. juulist määratakse diiselkütusega sarnasele raskele kütteõlile diiselkütusega sama aktsiisimäär. Saksa hinnangul võiks see turgu puhastada, kuid endiselt jääb võimalus, et diiselmootorit kahjustav raske kütteõli satub autopaaki. Ta ütles, et selles mõttes on olukord siiski kontrolli alla saadud, et selle levik ei ole suurenenud. "Me ise kartsime, et asi läheb oluliselt suuremaks, samas turult kadunud ta 100 protsenti ei ole," ütles Saks.

Läti kütuse pealetung

Saks näeb, et tänavune probleem on Läti kütuse pealetung Eestisse. "See hinnavahe on tänu aktsiisierinevustele nii suureks läinud, et meie kardame, et juba selle aasta sees hakkab tekkima samasugune efekt, mis oli aastaid tagasi, kui kütust toodi üle Vene piiri. Tekivad sellised garaaži-bensiinijaamad, kus keegi müüb ebaseaduslikult maale toodud kütust edasi," ütles Saks.

Ta lisas, et ka see on salakütus, kui veoettevõtjad saadavad auto Lätti tankima, et seejärel seda kütust jagada siin ettevõtte teiste autode vahel. "See on salakaup. Ja see on trend, mis suureneb, sest kui järgmisel aastal bensiinidele veel 10 protsenti aktsiisi otsa tuleb, hakkab ka bensiinide vahe olema juba päris märgatav," rääkis Saks.

Naaberriikidest kõrgema diiselkütuse aktsiisimäära mõju paistab silma ka statistikas. Kui 2015. aastal tuvastati piiril aktsiisivaba piirimäära ületavat kogust alla 70 korra, siis möödunud aastal oli selliseid juhtumeid üle 2100. Avastatud kogus suurenes enam kui kaks korda, olles pisut üle 82 000 liitri. Rohkem kui 50 korral avastati piiril ka toitesüsteemiga ühendamata või ebaseaduslik suurem kütusepaak. "Ega paljud teagi, kuidas on seadusega paigas, kui palju ja kuidas sa tohid üldse üle piiri kütust tuua," märkis Saks.

Avastatud koguste suurenemisele on Saksa hinnangul kaasa aidanud ka see, et toll töötab oluliselt paremini. "Tänu sellele on saadud kätte kogused, mis enne oleks võib-olla kahe silma vahele jäänud."

TAMREX

KÖÖGIKUSTUTI!

PEAB KODUS OLEMA*

Mitte kunagi ÄRA KASUTA VETT elektriseadmete või rasvapõlengu puhul! Sellel võivad olla fataalsed tagajärjed!

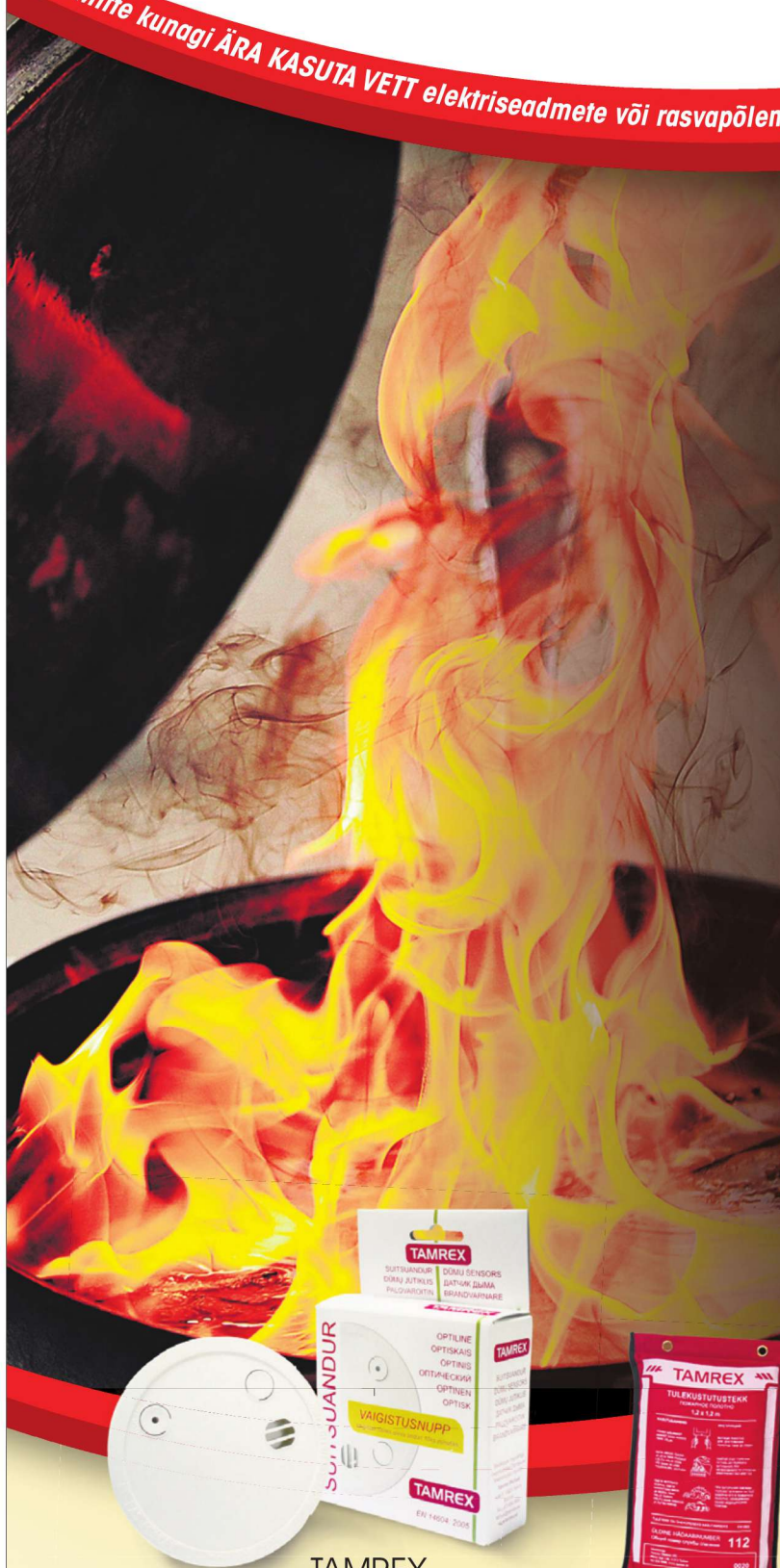

*Parim käepärane vahend väikese põlengu kiireks ja ohutuks likvideerimiseks.

VÄIKE
Kerge, käepärane, mugav ja lihtne kasutada.

EFEKTIIVNE
2 l kustutusainega saab kustutada kuni 55 l süttinud vedelkütust (55B), või kuni 40 liitrit süttinud toiduõli (40F).

UNIVERSAALNE
Sobib nii tahkete ainete, põlev-vedelike, elektriseadmete ning **eriti hästi just rasva- ja õlipõlengu puhul!**

TÕHUS JA OHUTU
Köögikustuti on võrreldes tulekustutustekiga tõhusam ja kustutajale märkimisväärselt ohutum.

Kustutiga toimetate põlengust ohutus kauguses. Kustutusaine juga suunake otse põlengu allikasse, kõik ülejäänud pinnad jäävad kahjustamata ja puhtaks.

TAMREX
optiline suitsuandur vaigistusnupuga
art 0030H **15 €**

TAMREX
tulekustutustekk
art 0020
120 x 120 cm **16 €**
art 0021
120 x 180 cm **20 €**

TAMREX
rasvakustuti 2 L.
art U002F
48 €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni kaupa jätkub!

EESTI OHUTUSETTEVÕTE · ANNAME TÖÖD JA MAKSAME MAKSE EESTIS

TAMREX OHUTUSE OÜ Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35 | TARTU Aardla 114, Ringtee 37a | PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3 | RAKVERE Pikk 2 | VILJANDI Riia mnt 42a | JÕHVI Tartu mnt 30 | VÕRU Piiri 2 | VALGA Vabaduse 39 | NARVA Maslovi 1 | HAAPSALU Ehitajate tee 2a | PAIDE Pikk 2 | JÕGEVA Tallinna mnt 7 | TÜRI Türi-Alliku | RAPLA Tallinna mnt 2a

toimetaja Harry Tuul
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
14. juuni 2017

AVALIK ARVAMUS

Hinnang maksupoliitikale:

Eesti arvamusliidrite ja ettevõtjate hinnang Keskerakonna juhitava valitsuse maksupoliitikale on armutu: see ei kõlba kassi saba allagi.

VILJA KIISLER
vilja.kiisler@aripaev.ee
Äripäev

▲ **Jüri Ratase valitsuse maksupoliitika lühike kokkuvõte kõlab nii: seda lihtsalt ei ole.**
FOTO: ANDRAS KRALLA

"Praeguse valitsuse maksupoliitika on nagu paanikaosakond number seitse, mille ainus eesmärk on tulekahju kustutamine, kusjuures tulekahju süütajad on nad ise," ütleb alkoholitootja Altia Eesti juhatuse esimees Kristel Mets. "Tundub, et mis tuleb ülehomme, ei ole selle valitsuse huviorbiidis."

Reklaamibüroo Tank loovjuhi Joel Volkovi hinnangul on valitsuse tegevust raske maksupoliitikaks nimetada. "Pigem on tegu pidevate maksukatsetustega," arutleb ta. "See külvab segadust ja ebakindlust ning jätab mulje, et valitsus ise ka ei tea, mis ta tahab või plaanib."

Absurdne tõmblemine

Ettevõtja Tõnis Leetjõe hinnangul on maksupoliitika asemel arusaamatu tõmblemine, mis ettevõtjas muidugi mõista kindlustunnet ei tekita. "Praegune seltskond pole lihtsalt üldse pädev majandusküsimustes kaasa rääkima," lajatab ta. "Inimesed, kes pole ise kunagi päris tööd teinud, ei saa olukorda paremaks muuta."

"Täielik absurd," võtab maksupoliitika kokku GS1 juhatuse liige Tõnu Grünberg. "Raha tõstmine ühest taskust teise, vahel isegi teadmata, kust taskust võtta. Tegutsetakse vaid selleks, et jääda võimule."

Kirjanik Jaak Jõerüüt märgib, et valitsuse maksupoliitikast ei ole võimalik aru saada. "Vastandlikud tõmblused ja segased signaalid annavad aga kokkuvõttes ühe tugeva ja halva signaali – ebastabiilsuse lubaduse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis."

Harimatu käkerdamine

Metalltaara tootja Metaprindi tegevjuht Martti Lemendik kahtlustab, et valitsus langetab maksuotsuseid raamatu "Sääraane mulk" abil. "Ilmselt on teose kasutamine maksupoliitiliste otsuste langetamise alusena seotud asjaoluga, et see raamat kuulub põhikooli kohustusliku kirjanduse loetellu," ironiseerib ta. "Mul puudub kindlustunne, et otsustajate ring on hiljem veel mõne teise teosega suutnud tutvust sobitada."

Turundaja Sass Henno meelest ei saa maksupoliitikat hinnatagi, sest seda lihtsalt pole. "Ei strateegiat ega pikaajalist vaadet – senised katsetused maksudega jätavad mulje, et tegu on väga lühivaatelise katteallikate otsimisega. Kogu see maksudega käkerdamine on aga väike mure strateegia puudumise kõrval."

Politoloog Tõnis Saartsi hinnangul on märksõnad rabedus ja selge poliitilise visiooni puudumine. "Selle koalitsiooni puhul on võtmeküsimus, kas valijale jääb meelde pigem kingitus nende rahakotis ehk tulumaksuvabastus või see, et nende uute maksudega oli neil ikka igavene jama," sõnastab ta. "Reformierakond ja IRL pingutavad praegu kõvasti, et teostuks just viimane stsenaarium, SDE ja Keskerakond ei ponnista minu meelest just piisavalt, et valijale jääks positiivsem mälestus."

"Valitsuse tegevus maksupoliitika alal on paaniline ja ebamäärane visklemine riigieelarve täitmise nimel ettevõtjate usalduse kaotamise hinnaga," leiab toidutootjate liidu juht Sirje Potisepp. "Kui 21 ettevõtlusorganisatsiooni kirjutavad alla pöördumisele riigikogu erakondade poole ning ettevõtlusminister nimetab seda täiesti normaalseks, siis on see kas hale paanika peitmise katse või selge rumalus."

Abitu lahmimine

Poliitikavaatleja Toomas Alatalu (SDE) meelest on praegune valitsus pärast suuri lubadusi maksupoliitikas ja esimeste vastuhõigete kõlades tõmbunud tagasi peenhäälestamise tasemele. "Sellest on tuline kahju," nendib ta. "Väiksed juhid, kes pealegi kardavad, ei tee suuri asju. Praegu oleks hädasti vaja valitsuse koosseisu teovõimelist ja laia mõtlemisega ärimeest, kes teeks muutuse, mis on muutus. Muidu jäämegi kohaliku automaffia igaveseks pantvangiks."

Ajaloolase David Vseviovi meelest pole ainsatki põhjust maksupoliitikaga rahul olla. "Kui otsustaja muudab otsustamise käigus korduvalt seisukohti, siis saab valitsuse maksupoliitikat hinnata ainult ebarahuldavaks," märgib ta. Seda vaatamata õilsatele kavatsustele.

Luuletaja Aapo Ilvesele ei meenu ühtegi lõpuni unelmate- või aplausivalitsust, aga see, mida praegu üritatakse, pole tema sõnul mitte maksupoliitika, vaid abitu lahmimine. "Ootamatult kukkus küll sülle võimalus valitsust teha, aga oskused ei jõua järele," arvustab ta.

"On olnud palju mõttetut tõmblemist, mis Eesti seni suhteliselt stabiilsele maksundusele kasuks ei tule," leiab Kunda Nordic Tsemendi juht Meelis Einstein. "Poliitika arusaadavuse ja hea tava huvides ei tohi väikeste maksutõusude ja põhimõtteliste muudatustega läbisegi paugutada."

Koletu rapsimine

"Maksupoliitikat pole," põrutab ka ekspoliitik ja ettevõtja Marek Strandberg. "On paaniline hüplemine valimislubaduste täitmise nimel. Selle tulemusena on IRL kaotanud oma näo." Strandbergi meelest käituvad valitsus ja selle tegevust heaks kiitev parlament nagu katusepakkujad 1990. aastate paiku, kus põhjusi, miks makse suurendada, leitakse alati.

Kui valitsuses on nii erineva maailmavaatega erakonnad, siis on keeruline rääkida ühtsest maksupoliitikast, sõnastab kaubandus-tööstuskoja juht Mait Palts natuke pehmemalt. "Ainus põhimõtteline ja suuresti ka ainus üldise mõjuga poliitika muudatus oli tulumaksuvaba miinimumi reform. Kõik muu on olnud lihtsalt sellele katteallikate otsimine maksudega, millel on maksupoliitikaga ehk suurema vaatega kogu maksu valdkonnale üsna vähe pistmist olnud." Paltsi hinnangul pole maksud asi, millega eksperimenteerida. "See on eksperimenteerimine kõikide maksumaksjate rahaga ja riskides meie tulevikuga, ise reaalselt riski kandmata."

Midagi head pole öelda ka Coop Eesti juhil Jaanus Vihandil. "Kurb on vaadata, kuidas ennast kõigist ettevõtlusorganisatsioonidest, ettevõtjatest ja majandusnõunikest targemaks peetakse ning ennast neile vastandades otsitakse süstemaatiliselt viise, kuidas hästi toimivaid majandusharusid ja Eesti majandust tervikuna lammutada," nendib ta.

Majandusteadlane Viktor Trasberg on samuti kriitiline. "Sisulist muutust võrreldes eelneva valitsusega pole toimunud ja maksusüsteem ei ole jätkusuutlik," põrutab ta. "On lihtsalt populismi peale kruvitud, aga struktuurset muutust ei kavatseta teha ja probleemid võimenduvad veelgi."

> **Praegu oleks hädasti vaja valitsuse koosseisu teovõimelist ja laia mõtlemisega ärimeest, kes teeks muutuse, mis on muutus.**
>
> **poliitikavaatleja Toomas Alatalu**

> **Suhkrumaks on väga õige. Ka automaksu oleks pidanud kehtestama.**
>
> **Pocopay asutaja Indrek Neivelt**

Ettevõtja Raivo Vare meelest on mõni idee isegi hea, aga koletu rapsimine ja süsteemitus nullivad tulemuse ja imago. "Peamine aga on eesmärgi ebaselgus pikemas perspektiivis," tähendab ta. "Pidevalt muutuvas olukorras ja segases seisus on eriti tähtis sihti silme ees hoida."

Segased signaalid

Diplomaatia peatoimetaja Erkki Bahovski näeb segaste signaalide jätkumist. "Viitan Euroopa Komisjonile, kelle järgi võib Eestit ähvardada eelarve defitsiit. Ja kordan: segadused ei ole hea signaal potentsiaalsetele välisinvestoritele." Rahvastikuteadlane Ene-Margit Tiit toob esile süsteemituse. Alexela juhi Ain Kuusiku meelest ei peaks olema ka häbi öelda, et mõne asja jaoks lihtsalt ei ole raha. Kirjandusteadlane Mihhail Lotman (IRL) võtab Eesti valitsuse maksupoliitika kokku hindega "kasin".

Tartu Milli üks omanikke Uuno Lausing on väga vastu maksudele ja regulatsioonidele, mis panevad Eesti ettevõtted naabritest oluliselt halvemasse olukorda. Sama ütleb teiste sõnadega kirjanik Mari Saat: "Mina oma peaga – kuna olen loomult väga ettevaatlik – oleksin püüdnud vist neid alkoholiaktsiise natuke leebemalt kehtestada, mõeldes just Lätile. Tean, kuidas juba vanasti, mõnikümmend aastat tagasi, rootslased Göteborgist kaubareise tegid – üle Taani väina Helsingøri. Rikkaid riike see nii eriti ei kõiguta. Aga meie pole ju rikkad."

Mida teha?

Pangateenuseid pakkuva Pocopay asutaja Indrek Neivelt arvab, et ärajäänud panditulumaksu asemel võiks olla traditsiooniline ettevõtte tulumaks. "Suhkrumaks on väga õige," leiab ta. "Arvan, et me oleme juba selle diskussiooniga võitnud rohkem, kui eurosid eelarvesse saame. Inimesed teadvustavad, kui palju on toiduainetes ja jookides suhkrut. Ka automaksu oleks pidanud kehtestama. Siin peaks emotsioone maha võtma ja diskussioon peaks mõlemalt poolt olema rohkem argumenteeritud."

Draamateatri juhi Rein Oja hinnangul on maksupakett lihtsalt rapsimine, aga õigeks peab ta alkoholi- ja tubakaaktsiisi tõusu. "Siiani oli alkohol odavam võrreldes nõukogude aja keskmise palgaga," põhjendab ta. "See 500eurose miinimumi pakkumine koos maksuvaba miinimumi langemisega on aga keeruline ja mõttetu, sest seab kehva seisu just need pered, kus üks inimene töötab ja teine on kodus."

Vikerkaare peatoimetaja Märt Väljataga hinnangul vajabki meie regressiivne maksusüsteem igal juhul ümbertegemist. "Kahjuks ei muuda vajalike miljonite noppimine suhkru- ja alkoholiaktsiisidega süsteemi kuidagi progressiivsemaks, sest rikaste sissetulekust kulub limonaadile ja viinale väiksem protsent kui vaestel. Aga neil maksudel on vähemalt tervishoidlikke põhjendusi."

Vikerraadio kultuuritoimetaja Peeter Helme hinnangul tegi valitsus valesti, astudes vaid ühe populaarse sammu ehk tõstes tulumaksuvaba miinimumi. Selle kompenseerimiseks oli ta sunnitud tegema terve hulga väikeseid muudatusi mujal. "Ühe populaarse asja eest saab kiitust korra; mitme viletsa asja eest sajatatakse aga ka mitu korda," võtab ta tulemuse kokku.

Ajakirjanik Kaire Uusen oleks oodanud sotsiaalmaksumäära vähendamist. "Sotsiaalmaksuga seonduvad muudatused mõjutaks positiivselt kõiki ühiskonnagruppe, nii tööandjaid kui ka töötajaid," kõneleb ta. "Ühtlasi aitaks see majanduselu aktiveerida ja suurendaks tööandjate huvi palgata ka seda tööjõudu, kes praegu ei vasta tööturu nõudmistele."

Vaimulik Toomas Paul arvab, et majanduse praegusel kosumishetkel oleks õigem koguda halvaks ajaks ning püüda hoida tulud kuludest pisemad. "Muidu on efekt liiga lühiajaline ning ei jää isegi laste maksta, vaid tuleb praegusel põlvel endal kanda." Peapiiskop Urmas Viilma meelest on valitsuse soov kõigi soove täita ju üllas, aga vähemasti päris käest ära pole asja minna lastud: valitsusel on pidurid korras.

Selle loo pikemat varianti saab lugeda Äripäeva veebist, mahukamad arvamusavaldused on ilmunud ja ilmuvad Äripäeva arvamusrubriigis.

hävitav

KOMMENTAAR

Meie väljavaateid hinnatakse heaks

SVEN SESTER
eksrahandusminister (IRL)

Viimastel nädalatel on kaks rahvusvahelist hindajat – Standard & Poor's ja OECD hinnanud Eesti majandusseisu ja tulevikuväljavaateid väga heaks. Seega ei näe nad valitsuse kavandatavates sammudes Eesti majandusele olulisi riske.

Esimesena nimetatud agentuur tõstis meie reitingu kõrgeimale senistest tasemetest ehk tasemele AA–. Nii S&P kui ka OECD on kasvu ühe allikana toonud esile avaliku sektori kavandatavaid investeeringuid, mida valitsus on planeerinud varasemast rohkem.

Maksupoliitikas laiemalt on kõige olulisem tööjõumaksude langetamine. Selleks on alates järgmisest aastast enamiku töötavate inimeste maksuvaba tulu 500 eurot. Eelmise valitsuse 10eurose sammuga liikudes oleks selleks kulunud 30 aastat.

See raha jõuab paljuski tagasi tarbimisse ja elavdab majandust.

Standard & Poor's ja OECD ei näe valitsuse kavandatavates sammudes Eesti majandusele olulisi riske.

Tilk mett tõrvapotis

Leidub ka neid, kellel on valitsuse maksupoliitika kohta öelda mõni hea sõna.

Poliitik ja ettevõtja Rein Järvelill nimetab positiivse poole pealt riigieelarve tasakaalunõude müüdi murdmist. "Väga tervendav on näha, et valitsus püüab eelkõige realiseerida oma poliitikat ja eelarve on selle vahend." Tema meelest on valitsuse otsustusprotsess muutunud paindlikumaks.

Mõtleja ja õpetlase Margus Oti hinnangul on alkoholiaktsiis ja magusamaks õige suund ühiskonna reguleerimiseks. "Tähtis pole siin ainult see, et tervisele kahjulikud harjumused lähevad kalliks, vaid ka suhtumise ja hoiaku väljendamine."

Kolumnist Ahto Lobjakas leiab, et peaminister Jüri Ratast tuleb tunnustada selge kursi eest, mis puudutab Eesti elanike vaese kolmveerandi olude parandamist.

"Tervitatav on nii ühiskonna kui ka ettevõtjate seisukohast madala- kuni keskmisepalgaliste töötajate tulumaksu koormuse vähendamine maksuvaba tulu tõstmisega," sõnab Kuusakoski juhatuse liige Kuldar Suits. "Tegu on küll sisuliselt astmelise tulumaksuga, aga seda on olnud ka senine maksusüsteem koos senise maksuvaba tulu määraga. See peaks kindlasti majandusele hoogu juurde andma."

Politoloog Juhan Kivirähk märgib, et võimukoalitsioon on teinud julgeid ja hädavajalikke samme, mis väärivad poliitika nime.

Presidendi majandusnõunik Heido Vitsur peab positiivseks, et maksude üle on alanud debatt. "Teistsugune ja vähem stabiilne maksusüsteem on paratamatus, millega tuleb varem või hiljem harjuma hakata," ütleb ta.

Kirjanik Olev Remsu meelest on maksud üle tähtsustatud. "Mööda maailma rännates on mu pilk näinud, et riigi heaolu ja korrashoid ei sõltu suurt maksudest."

toimetaja Harry Tuul
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
14. juuni 2017

AVALIK ARVAMUS

Varastamiskomme on visa kaduma

Keskerakonna vabanemine korruptiivsest taagast käib valu ja vaevaga, peaminister Jüri Ratasel pole veel läbimurret ette näidata, leiavad Äripäeva küsitletud arvamusliidrid ja ettevõtjad.

VILJA KIISLER
vilja.kiisler@aripaev.ee
Äripäev

▲ **Korruptsioon Keskerakonnas enam ei üllata, ent siiski loodetakse, et Edgar Savisaare kohtuasjaga võiks pilt selgemaks minna.**
FOTO: ANDRAS KRALLA

"Keskerakond pole euroopalikus mõttes kunagi partei olnud ega ole seda ka praegu," põrutab erakondade rahastamise järelevalve komisjoni juht Kaarel Tarand. "Järelikult ei saa ka selle formaalne juht olla tavaline parteijuht oma maailmavaate ja teguviisidega. Kriminaalkorras karistatud grupeeringud ei juhi riike."

On õhkõrn võimalus, märgib Tarand, et oma musti rahaliigutamisi sooritas Savisaar sooloprojektidena. "Sel juhul aga ütlevad ju end poliitikuteks ja lausa riigimeesteks pidavad isikud Keskerakonnas, et on tegelikult aastaid olnud manipuleeritavad lambad ja käpiknukud, kes ei saanud aru ega tundnud huvi, kas varastatakse, kuidas seda tehakse, kust ja palju raha tuleb."

Kirjanik Olev Remsu leiab, et Keskerakond on olnud läbi ja lõhki sovetlik nähtus ning riiki varastades on nad ka käitunud sovetlikult. "Tundub siiski, et Jüri Ratta juhtides on püütud uus kurss võtta," sõnab ta, "aga kardan, et taaka täis raske rong veereb kurvis kraavi."

Keskerakond on Savisaare mäda täis

Luuletaja ja muusiku Aapo Ilvese meelest on Keskerakond endiselt vähem partei ja rohkem diagnoos ning Savisaare mäda veel väga sügavalt täis. "Kergeid paranemislootusi vahepeal isegi terendab siin-seal, aga kardetavalt see ainult tundub nii või siis on need hetked juhtunud kogemata."

"Keskerakonna võitlus korruptsiooniga on võrreldav omaaegse nõukogude võimu võitlusega tšurbanovlusega," ütleb Vikerraadio kultuuritoimetaja Peeter Helme. "Lühiajaliselt on võimalik ravida üksikuid sümptomeid, leides üksikuid patukotte, keda avalikult hukata, kuid süsteemi mädasust see ei ravi."

Diplomaatia peatoimetaja Erkki Bahovski märgib, et Keskerakond on nagu Moskvagi aastate jooksul loonud paralleeluniversumi oma meediaga. "Nende arvates pole ilmselt tegemist korruptsiooniga," lausub ta.

> **Keskerakond on läbi ja lõhki sovetlik nähtus ning riiki varastades on nad ka käitunud sovetlikult.**
>
> **kirjanik Olev Remsu**

> **Sisekultuurilt on see organisatsioon võrreldav pätikambaga: paar pahelist helgemat pead, palju käsualuseid ja veel rohkem laua all raasukeste ootajaid.**
>
> **turundaja Sass Henno**

EVEA juhi Kersti Krachti sõnul on Keskerakond Tallinnas nii kaua võimul olnud, et on kaotanud reaalsustunde. "Igaüks teeb, mida tahab, ja kuna kõik vaikselt sahkerdavad, siis toimib nii-öelda ristkäendus," kirjeldab ta. "Teiste asjadesse ennast ei segata, aetakse oma rida, kas korruptiivselt või mitte, see sõltub juba selle isiku õiglustunde valulävest."

Pätikamba moodi

Turundaja Sass Henno tunnistab, et tema jaoks on Keskerakond alati olnud moraalne müsteerium. "Sisekultuurilt on see organisatsioon võrreldav pätikambaga: paar pahelist helgemat pead, palju käsualuseid ja veel rohkem laua all raasukeste ootajaid."

Poliitiku ja ettevõtja Marek Strandbergi hinnangul on Keskerakonna olukord piinlik, sest Jüri Ratas, kes tuli justkui uut sõnumit tooma, kannab ikkagi vastutust oma poliitilise pere pahategijate pärast. "Keskerakond on kriminaalkorras karistatud organisatsioon," tuletab ta meelde. "On tuline kahju, et ülejäänud poliitilised jõud ei ole julgenud luua seadustikku, mille järgi tuleb kriminaalkorras karistatud poliitiline organisatsioon likvideerida või kaotab see õiguse osaleda aktiivses poliitikas."

Alkoholitootja Altia Eesti juhil Kristel Metsal on kahju, et Keskerakonna-sugune erakond on võimul ja sinna ei saa midagi parata. "Teame, vaatame, kirjutame paar artiklit, kuid Keskerakonna liikmed toimetavad süüdimatult rahva nimel ja rahaga edasi," kirjeldab ta. "Jääb mulje, et vanemad on kodust ära läinud. Vanem vend küll jäeti valvama, aga lapsed teevad ikka seda, mis neile hetkel väga põnev ja kasulik tundub."

Kirjanik ja diplomaat Jaak Jõerüüt mingeid edusamme korruptsiooniga võitlemises ei näe. "Augeiase tallidega läheb alati aega, võiks ju ennast lohutada, aga küsimus on, kas neid sõnnikutalle on üldse asutud tõsimeeles puhastama," kahtleb ta. "Mitte üks täiskasvanud inimene ei usu, et kas või pealinna abilinnapea Arvo Sarapuu tegevuse stiil oli erakonna juhtidele enne viimast dramaatilist pööret üllatuseks." Poliitikavaatleja Toomas Alatalu (SDE) ennustab, et Keskerakond kaotab valimistel mõne Tallinna linnaosa teistele erakondadele ja värske kaadri pealetulekuga olukord paraneb.

Reklaamibüroo Tank loovjuhile Joel Volkovile tundub, et Keskerakond alles üritab kõndima õppida. "Kardan, et nii pikalt opositsioonis olnud erakond ei pruugigi korralikult rajale saada. Ka on tunne, et meil pole tegelikult aimugi siseprobleemide suurusest. Alustades rahastamise probleemidest ja lõpetades põhimõtteliste ideoloogiliste pingetega erakonna tuumikus."

Nagu ussitanud kapsas

Keskerakond saab valitsemisega hakkama suurepäraselt vastavalt oma arusaamadele ja väärtustele, ironiseerib kirjandusteadlane Mihhail Lotman (IRL). Eksabilinnapea Arvo Sarapuu on väärikas keskerakondlane ja toimib vastavalt sellele.

"Kõik, mis on toimunud, on ootuspärane – ei halvem ega parem," muigab ajakirjanik Raivo Juurak. "Korruptsiooniga hakkan ka juba tasapisi ära harjuma."

Ka Draamateatri juht Rein Oja tõdeb, et Keskerakonna korruptsiooniasjanduses pole üllatusi. "Varem oli nende käitumine lihtsalt süüdimatum," sõnab ta. "Valitsusparteina nii edasi minna ei saa."

Ent loomulikult pole korruptsioon midagi üksnes Keskerakonnale omast. "Korruptsiooniga on kõikidel erakondadel seis nagu ussitanud kapsapeaga: mida rohkem lehti eemaldada, seda koledam olukord paistab," lausub ettevõtja Tõnis Leetjõe.

Ka ettevõtja Raivo Vare meenutab, et Tallinn pole ainus omavalitsus ega Keskerakond ainus partei, kes prügiäris sehkendanud. Ta kiidab peaminister Jüri Ratase kiiret reaktsiooni Arvo Sarapuu ametist vabastamisel.

Midagi siiski liigub

Politoloog Tõnis Saarts näeb siiski, et võrreldes Savisaare ajaga on Keskerakond võtnud korruptsiooni teemal teistsuguse hoiaku. "Kuigi omade pihta ei hakata kohe meedia kiiduhüüete saatel tulistama, ei asuta selgete tõendite väljailmumisel ka enam ringkaitsesse. Jutud kallutatud jõududest, õukonnameediast, kes meid ei salli, ja paremerakondade kontrolli all olevast kohtusüsteemist on lakanud."

ABC Supermarketsi juhatuse liikmele Andrus Põllule teeb rõõmu, et Tallinna linnavalitsemine on muutumas järjest läbipaistvamaks. "S...t ujub pinnale. Aastatega tekkinud puutumatuse kilp on mõranemas ja endised kolhoosijuhtimise mustrid enam ei toimi," kirjeldab ta.

Vikerkaare peatoimetaja Märt Väljataga meelest on aga raske öelda, kummal juhul on korruptsioonirisk suurem: kas siis, kui Keskerakond on Tallinnas ainuvõimul, või siis, kui valitseb kirju koalitsioon, mis peab iga otsuse jaoks eraldi hääli ostma.

Õpetlane ja filosoof Margus Ott tõstab esile seda, et Arvo Sarapuuga käisid asjad kiiresti. "On kena, et ei hakatud keerutama, vaid ta vallandati. Olulisem osa Keskerakonna korruptsioonikahtlustest võiks aga selguda seoses Edgar Savisaare kohtuasjaga."

Ka peaministri majandusnõuniku Heido Vitsuri meelest on kiiduväärt, et kahtlustuse saanud ametnikke kuni kohtuotsuse saamiseni tööl ei hoita. "Seda ka siis, kui kahtlustus põhjendatuks ei osutu," täpsustab ta. "Kuid sel juhul tuleb talle tekitatud kahju täies ulatuses kompenseerida."

Rahvastikuteadlane Ene-Margit Tiit loodab peagi näha edusamme korruptsioonitaagast vabanemise raskel teel. "Asjal on ka teine tahk – mitmesuguste ametnike kramplik kinnihoidmine toiduahelast, mis välistab avameelse mõttevahetuse."

Peapiiskop Urmas Viilma silmis teeb Keskerakond praegu läbi oma kestmise jaoks olulist identiteedi taasloomist. "Vaimulikuna hindan ma ka seda, kuidas Keskerakond ei ole hüljanud kergekäeliselt erakonna suurkuju Edgar Savisaart, kuigi see võiks pragmaatilistel põhjustel või meedia survel olla paljude arvates erakonna maine jaoks vajalik." Vaimulik Toomas Paul lisab, et korruptsioonist ei saagi lihtsalt lahti, sest onupojapoliitika on inimesele – nagu teistelegi karjas elavatele olenditele – loomuomane.

Keskerakonna lõhestavad sõnumid: ühele barankat, teisele kama

Äripäeva küsitletud arvamusliidrid ja ettevõtjad leiavad valdavalt, et Keskerakonna viis kõnetada eesti ja vene valijaid eri sõnumitega jääb püsima hoolimata sellest, et kahte häält korraga laulda püüdes kipub viis metsa minema.

Diplomaatia peatoimetaja Erkki Bahovski hinnangul ei püüagi Keskerakond eesti ja vene valijatega suhtlemist ühtlustada. See on tema meelest ka osaliselt paratamatu, aga põhiküsimustes peaks ikkagi jätkuma sama poliitika. "Mihhail Korbiga juhtunu (kaotas ministrikoha, sest rääkis venekeelsele valijale, et ei poolda NATOsse kuulumist – toim) on näide sellest, mida kunagi omal ajal harrastas PLO juht Yasser Arafat – palestiinlastele räägiti araabia keeles üht, inglise keeles ja laiale maailmale hoopis midagi muud. Lõpuks aga kaotas Arafat igasuguse usaldusväärsuse."

Ka luuletaja Aapo Ilvesele pole jäänud muljet, et Keskerakond püüaks kuidagi oma sõnumeid ühtlustada. "Eks see ole poliitikute traagika – peab uluma või röhkima koos valijatega, aga kahte häält on raske korraga laulda."

Draamateatri juhi Rein Oja meelest on see Keskerakonnas ikka nii olnud, et eestikeelsetele räägitakse ühte juttu, venekeelsetele teist. "Aga on enesekriitilisuse suurenemise märke," tähendab ta.

Ettevõtja Tõnis Leetjõe hinnangul ei saa sellest midagi head tulla, kui eesti ja vene valijatega suheldes taotakse erinevuse trummi. "Aeg oleks suhelda riigi valijatega ja lõpetada ükskord inimeste vahele joone tõmbamine," lausub ta. "Sõnum peab olema kõigile üks. Siiani pole keegi leidnud Eestis elavate rahvuste ühendamise võtit."

Poliitikavaatleja Toomas Alatalu (SDE) ei usu, et vene ja eesti valijatega suhtlemine ühtlustub. "Seda ei tule, kuni püsib reformistide päevil tekkida lubatud seis, kus Venemaa teleuudistes kõlavad kindlate välisriikide kohta vaid šovinismi vaimus koostatud sõnumid," ütleb ta. "Hoopiski tõsisem asi on Venemaa välispoliitika huvides toimetamine ja see ei piirdu üksnes Yana Toomiga."

> **Aeg oleks suhelda riigi valijatega ja lõpetada ükskord inimeste vahele joone tõmbamine.**
>
> **ettevõtja Tõnis Leetjõe**

Ka ajaloolane David Vseviov ei usu, et sõnumite ühtlustamist oleks loota. "Sest poliitilise edu saavutamiseks tuleb inimestele rääkida seda, mida nad soovivad kuulata, ning selles on auditooriumite huvid diametraalselt erinevad," nendib ta. "Selle asemel, et erinevust vähendada, kasutatakse seda ära, erinevust vaid süvendades."

Politoloog Tõnis Saarts arvab, et mingit ühtlustumist üldse loota tähendab seda, et Eesti ühiskonda ei tunta või ollakse naiivne. See on tema sõnul normaalsus, millega tuleb leppida, ja kui leppida ei suudeta, ei maksa loota, et see iseenesest kaob.

See on valetamine

Diplomaat ja kirjanik Jaak Jõerüüdi hinnangu on karmim: eri sõnumite edastamine on lihtsalt valetamine. "Ühele barankat, teisele kama," resümeerib ta. "Suhtlemine... pandagu vähemalt Tallinna TV kinni!"

Ka presidendi majandusnõunik Heido Vitsur leiab, et eri sõnumite edastamine pole põhimõtteliselt võttes eetiline, aus – see on lubamatu. "Seda, mida Mihhail Korb tegelikult mõtleb, ma ei tea," lisab ta.

Pangandusteenuseid pakkuva Pocopay asutaja Indrek Neivelt näeb aga Korbi kaasuses hoopis teist probleemi. "See, mis on Soomes terve mõistus, on meil keelatud mõtlemine," sõnab ta. "See on absurdne. Meie olukord ei saa olla niipalju erinev ja arvan, et peaksime siin rohkem diskussiooni lubama. Viimase aja kaasusi jälgides ei ole ma enam kindel, kas meil ikkagi on sõnavabadus." Kirjandusteadlane Mihhail Lotman (IRL) lisab, et Korbi vahelejäämine on ootamatu, sest tegelikult olevat ta keskerakondlastest poliitikute seas üks "korralikumaid".

Õpetlase ja filosoofi Margus Oti hinnangul oli Korbi vallandamine vajalik juba lihtsalt selleks, et koalitsioon püsima jääks. "Teisalt jällegi tähendab see, et kahanes vene rahvusest poliitikute esindatus tipptasemel."

Vikerraadio kirjandustoimetaja Peeter Helme hinnangul peab Keskerakond õppima mõistma, et mitte ainult Jüri Ratas ja veel paar ministrit pole vabariigi valitsuses, vaid koos nendega terve erakond. "Ehk siis: kogu süsteem, kogu tööstiil peab muutuma," ütleb ta. "Seniste kaadritega seda teha ei saa. Hämmastab vaid üks asi – ükskõik kui palju selles erakonnas aadrit lastakse, tundub, nagu paha veri ei saakski otsa."

Ettevõtja Raivo Vare märgib, et targale vene valijale pole võimalik puru silma ajada, teistele puru silmaajamine aga enam ei aita. "Neil on oma valitud poliitilised lemmikud ja teisi nad nagunii ei usalda, rääkigu mida iganes," põhjendab ta.

Ajakirjanik Kaire Uusen juhib tähelepanu sellele, et Keskerakonna aastaid kestnud vastuoluline poliitika, nn flirt Eestis elavate venelastega, pole eesti-vene kogukondade lõhet mitte kaotanud, vaid just süvendanud.

Keskerakond lõheneb

Vastuolulises poliitikas nähakse ohtu ka Keskerakonnale endale. GS1 Estonia juhatuse liige Tõnu Grünberg ennustab, et Keskerakonnal seisab ees paratamatu jagunemine ja mida varem see toimub, seda parem Eestile. Reklaamibüroo Tank loovjuht Joel Volkov näeb samuti Keskerakonna tulevast jagunemist, kuid peab seda, vastupidi, väga ohtlikuks. "Väga suure tõenäosusega saavad neist kahest osast teineteise kõige suuremad vaenlased. See ei tule ilus. Iga strateeg mõistab, et vastavad idanaabri organid on seda hetke kaua oodanud – paremat momenti Eesti ühiskonda destabiliseerida lähiajal ette pole näha."

KOHTUPROTSESS

Savisaarel tuli kohtus uni peale

Edgar Savisaare kohtuistungi teine päev keerles küsimuste ümber, mida peaks tegema juhul, kui Savisaar kohtupingis magama jääb.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee
Äripäev

▲ Edgar Savisaar tahtis eilse kohuistungi ajal mitu korda puhata. FOTO: ANDRAS KRALLA

Esmaspäeval alanud Edgar Savisaare kohtuistung, mida on nimetatud lausa sajandi suurimaks protsessiks, on käima läinud aeglasemalt, kui enamik asjaosalisi osanuks oodata. Esimene istung, millele eelnes ajakirjanike, kaamerameeste, fotograafide ja kahtlusaluste sigin-sagin kohtumaja ees ja sees, jõudis kesta vaid 42 minutit, kuna kohale oli vaja kutsuda Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi kohtuarst-ekspert Marika Väli.

Väli kuulamisega eilne kohtuistung algaski. Savisaare kaitsjad Oliver Nääs ja Gretta Oltjer-Timberg küsitlesid kohtuarsti mitu tundi ja nii spetsiifiliselt, et kohtunik Anne Rebane pidi mitu korda neid korrale kutsuma. Näiteks küsis Oltjer-Timberg detailseid küsimusi Savisaare südame EKG näitude kohta. Kohtunik Rebane katkestas lõpuks küsimusterahe. "Kui kohtualusel on kaks kaitsjat, siis palun ärge dubleerige teineteist. Muudate vaid pisut sõnastust, aga küsite ühte ja sama asja. Võtke kokku ennast," ütles ta Nääsile ja Oltjer-Timbergile.

Savisaare kaitsjate hinnangul on ta liiga haige, et kohtuistungitel, eriti veel täispikkadel, osaleda. Nende sõnul on istungid kurnavad ega lähe kokku ekspertiisikomisjoni soovitustega, kuidas Savisaar saaks oma tervist säästa. Ka tema ravimite kõrvalmõjud teevad kaitsjatele muret, kuna Savisaar võtvat päevas üle kümne kange rohu. "Kas olete arvesse võtnud, et osa rohtude kõrvalmõjud võivad olla ka väsimus, mälu halvenemine ja mälukaotus?" küsis Nääs. Doktor Väli vastas, et ravimite kõrvalmõjud ilmnevad pigem harva ja kui need oleks risk Savisaare tervisele, poleks ta raviarst neid välja kirjutanud.

Vahelduseks esitas kohtusaalis oma esimesed küsimused ka Hillar Tederi kaitsja Aadu Luberg, kes küsis detailselt selle kohta, kas ekspertiisikomisjonis osalenud kardioloog Margus Viigimaad hoiatati, et valeekspertiisi tegemisel ootaks teda vastutusele võtmine. Nimelt pole Viigipuu riikliklult vannutatud ekspert, mistõttu oli see Lubergi sõnul väga oluline detail. Väli kinnitas, et Viigipuud teavitati kõikidest kohustustest ja reeglitest.

Kohtunik lubas Savisaarel pikali visata

Savisaare tervise küsimuse üle arutleti teisel istungipäeval lausa neli tundi. Selle aja jooksul jõuti teha kaks pausi – üks pooletunnine ja teine tunniajane. Pärast esimest pausi jõudis istung jätkuda üksnes pool tundi, kui Nääs teatas, et Savisaar on väsinud ja palub vaheaega. Kohtunik kuulutas välja tunniajase lõunapausi.

Lõunapausi alguses tuli Savisaar kohtusaali ette ja viipas tuttavatele kätt. Kuid juba enne, kui istung pärast vaheaega jätkuda jõudis, küsis Nääs uut vaheaega. "Edgar Savisaar on väsinud ja palub magamispausi," ütles ta kohtunikule. Savisaar istus Nääsi kõrval ja toetas käega pead.

Järgnes pea pooletunnine arutelu selle üle, kuidas peaks käituma, kui Savisaar peaks istungi ajal magama jääma. Kas tuleks kutsuda kiirabi? Lõpuks otsustati, et kui tarvis, tehakse väsimuse korral pause, kuid seda võimalust ei tohi ära kasutada. Istungi lõpus ütles kohtunik Rebane Savisaarele, et kui väsimus murrab, on võimalus lõunapauside ajal ka kohtumajas pikali visata ja magada. "Kui soovite oma padja kaasa võtta, siis võite seda teha," ütles kohtunik.

"Lõunapausi ajal tuleks ka süüa, nagu teisedki," ütles selle peale Nääs.

"Ma arvan, et pausi ajal jõuab nii pikutada kui ka süüa," vastas kohtunik. Vestlus pani naerma isegi Vello Kunmani kaitsja Kristi Rande, kes senimaani oli istungit üksnes tõsise näoga altkulmu vaadanud.

Lunden Food

Lunden Food OÜ on 10-aastane toiduainetööstus. Asume Tallinna lähedal Loo alevikus. Valmistame erinevaid toite (võileivad, salatid, magustoidud, sushi jt) Soome ja Eesti turule, aga samuti reisilaevade restoranidele. Äripäev on meid kahel korral valinud Eesti parimaks toidutööstuseks. Meid on hetkel juba 260 inimest. Just nüüd valmis uus, modernne tootmishoone ning ees ootab oluline tootmismahtude kasv ja sügisel laienemine uutele turgudele.

Seoses ettevõtte laienemisega kutsume tööle tublisid, positiivseid ja edasipürgivaid inimesi.

Pakume
- Kaasaegseid töötingimusi
- Head ja kaua kokkutöötanud meeskonda
- Piisavalt võimalusi areneda
- Stabiilset töökohta
- Töökogemust rahvusvahelises ettevõttes

Meie meeskond ootab
TOOTEARENDAJA-TEHNOLOOGI
TOOTMISE ANALÜÜTIKUT
PERSONALISPETSIALISTI
TOOTMISE OSAKONDADE JUHTE

Kandideerimiseks saada palun oma CV läbi CV-Online keskkonna **www.cv.ee**
Kontakt: Maris Martin CV-Online värbamisspetsialist maris@cv.ee või telefon 6990 529.

Meeskonda ootame:
TELLIMUSTE VASTUVÕTJAT
VANEMKOKKA
KOKKI JA ABIKOKKE
VÕILEIBADE VALMISTAJAID
VALMISTOODANGU KOMPLEKTEERIJAID
TOODETE PAKKIJAID
KAUBA VÄLJASTAJAID

Lunden Food
Kandideerimiseks saada palun oma CV meiliaadressile tootmine@lunden.ee.
Kontakttelefon: 6025874 või 58205868

CV Online
Parimad tööandjad, parimad tööpakkumised
Kandideeri: **www.cv.ee**

Indrek Rahumaa ettevõte Lauma ostis Saksa pesufirma Felina.
FOTO: ANDRES HAABU

75

miljonit eurot aastas hakkab ületama Lauma grupi käive pärast tehingut.

SUUROST

Rahumaa tegi suurinvesteeringu

MARGE VÄIKENURM
marge.vaikenurm@aripaev.ee

Lauma suuromanik Indrek Rahumaa ostis Saksa pesutootja Felina, mis läks maksma arvestatava summa.

"Tahaks teha moefirmat, kus nii tootmine, disain, brändid kui ka *online* on ühe katuse all. Sellist asja on maailmas ikka päris vähe, kus ka kangatootmine on olemas. Tarneahelat saab lühemaks tõmmata," põhjendas Rahumaa otsust laieneda ja osta üks suurem klient. "Moetööstuse tootmispool on Euroopas arengupeetusega olnud."

Rahumaal tuli firma eest välja käia alla 30 miljoni euro, detailsemaks ta hinda kommenteerides ei läinud. Raha sai ta Lätist pankadelt Citadele ja Blue Orange, tehingut nõustas LHV.

> **Moetööstuse tootmispool on Euroopas arengupeetusega olnud.**
>
> **Indrek Rahumaa**

Felina on tegutsenud üle 130 aasta, praegu toodab ja müüb ettevõte pesu Felina ja Conturelle'i kaubamärgi all. Firma käive oli läinud aastal 41 miljonit eurot. Tootmine käib Ungaris, peakontor asub Mannheimis Saksamaal. Üle Euroopa on 700 töötajaga firmal 6500 müügipunkti.

Käive teeb hüppe

Rahumaa sõnul hakkab tänu Felina ostule Lauma Internationali kogu grupi käive ületama 75 miljonit eurot aastas, andes tööd rohkem kui 1250 inimesele Saksamaal, Lätis, Ungaris, Ameerika Ühendriikides, Šveitsis, Venemaal ja mujal.

Pääses pankrotist

Veel sel kuul oli Rahumaa avalikkuse huvi all, kui tema ettevõtte Kremmi Holding pankrotihaldur Sirje Tael nõudis mehe pankrotti.

Läinud teisipäeval jõudsid pooled kokkuleppele. Selle osana võtab Kremmi Holding tagasi ka pankrotiavalduse. "Indrek Rahumaal ei ole makseraskusi ning meil on hea meel, et see 2008. aastast pärinev lugu sai lahenduse," ütles Rahumaad esindav vandeadvokaat Anton Sigal.

OSTUTEHING

EASi nõukogu juhi sekeldus kinnistuga

Riik müüs põllumajandusameti Tartu osakonna endised ruumid maha nii, et ostuvõimalusest sai teada ainult EASi nõukogu juht Erki Mölder. Riigi Kinnisvara Aktsiaselts (RKAS) veeretab süü maakleri kaela, Mölder nõuab tehingu tagasipööramist.

Kõnealuse Tartus Kooli tänaval asuva maja ühe korteriomaniku Indrek Miliste sõnul kinnitas maja haldur talle, et korraldatakse oksjon ja müügiks läheb 2017. aasta alguses, vahendas ERR.

Mingit oksjoni siiski ei toimunud. Selle asemel helistas RKASi esindaja hoopis EASi nõukogu esimehele Erki Mölderile, kelle sõnul võttis temaga ühendust RKASi volitatud firma Pindi Kinnisvara esindaja, kes uuris, kas ta oleks sellisest projektist või objektist huvitatud.

Märtsi alguses müüski RKAS endised põllumajandusameti ruumid koos juurdekuuluva garaaži ja kuuripinnaga Mölderi osaühingule E9 Varad. Mölder maksis 140 000 eurot ja soovib endistest kontoriruumidest korterid ehitada.

Maaklerit võis kasutada

RKASi kinnisvaraportfelli analüüsiosakonna juhataja Kaido Kangur rääkis, et kui kinnistu väärtus jääb alla 150 000 euro, võib selle müümiseks kasutada maakleri abi. Kuna 2015. aastal olid Pindi Kinnisvara hindajad öelnud, et hooneosa maksab 138 000 eurot, siis selle aasta alguses sai seesama riigifirmaga lepingu teinud Pindi Kinnisvara ka müügiõiguse.

> **Maakler piirdus üksnes kinnisvarabüroo kliendibaasi kasutamisega.**
>
> **Riigi Kinnisvara AS**

Riigi Kinnisvara AS veeretas süü maakleri kaela. "Kehtiva lepingu kohaselt oli maakleril kohustus müügiobjekte reklaamida vähemalt kolmes veebikeskkonnas, kuid maakler piirdus üksnes kinnisvarabüroo kliendibaasi kasutamisega," teatas RKAS pressiteates. RKAS on juhtinud kinnisvarabüroo tähelepanu lepingu rikkumisele ja koostööpartner on oma eksimuse omaks võtnud. Tema leping lõpeb augustis.

Erki Mölder teatas, et palub tehingu tagasi pöörata. "Kuigi minu arusaamist mööda riik pole kahju kannatanud ja hoone müüdi õiglase turuhinnaga, on vahendusfirma siiski eksinud ja seetõttu esitasin RKASile taotluse tehing tagasi pöörata. Kui RKAS paneb hoone uuesti müüki, olen valmis oma pakkumise tegema," teatas ta.

ÄRIPÄEV.EE

Saksa kvaliteet
alates 1923. aastast!

Lactisol – manustatav vedelik lastele ja täiskasvanutele.

Bioloogiliselt aktiivne koostisaine: L (+) paksu koostisega piimavadak.

Kasutamine: tavapäraselt seedimise toetamiseks.

Lactisol – tõhus ravim, mille usaldusväärsus põhineb pikaaegsel kogemusel.

Lactisoli kui puhast looduslikku toodet on valmistatud firmas Galactopharm juba 80 aastat spetsiaalse meetodiga. Püsivalt kõrget kvaliteeti jälgivad laboris Galactopharmi kogenud apteekrid.

L (+) Lactisol sobib kõigile

- Kasutatakse laialdaselt seedetraktihaiguste korral, leevendab põletikku ja normaliseerib mao, maksa ning soole mikrofloorat, soodustab seedimist.
- Piimavadak annab suurel hulgal kasulikke vitamiine ja aminohappeid. Need avaldavad head mõju inimese imuunsüsteemile, vähendavad nohu ja gripi esinemissagedust.
- Piimavadakul on kasulik mõju südame-veresoonkonna süsteemile: vererõhk alaneb, väheneb kolesterooli teke veresoontes. See on ennetav meede võitluses isheemia, stenokardia ja hüpertensiooniga.
- Eemaldab organismist mürgised ained ja toksiinid. Toode on kasulik isegi vähiravis, eriti pärast keemiaravi, kui seedetraktis võib esineda limaskestapõletusi.
- Ainevahetushäirete korral, nt kõrgenenud kusihappe sisaldus.
- Sobib tippsportlastele.

Müügiesindaja Eestis: Natura Eco Cosmetics OÜ, Suur-Paala 2a, Tallinn

www.natureco.eu

TS LAEVAD

TS Laevad OÜ on ASi Tallinna Sadam 100% omanduses olev ettevõte, mille eesmärgiks on parvlaevaliikluse korraldamine Eesti suursaarte (Saaremaa, Hiiumaa) ja mandri vahel. 2017. aasta prognoositav aastatulu on 30 miljonit eurot ja reisijate arv ca 2,3 miljonit. Ettevõttes töötab üle 140 inimese.

TS Laevad OÜ nõukogu kuulutab välja konkursi

JUHATUSE ESIMEHE

leidmiseks

Juhatuse esimehe ülesandeks on ettevõtte strateegiliste eesmärkide elluviimine, äriprotsesside juhtimine ja organisatsiooni üldjuhtimine. Juhatuse esimehe fookuses on ettevõtte efektiivsuse tõstmine ja kõrgetasemelise teeninduse tagamine eesmärgiga ehitada üles Eesti parima teeninduskvaliteediga ettevõte.

Kandideerijalt eeldame:

- kõrgharidust
- teenindusvaldkonna juhtimise kogemust
- suurepäraseid meeskonna juhtimise oskusi ja liidriomadusi
- koostöö- ja suhtlemisoskust organisatsioonis sees ja väljapoole (sh kohalike omavalitsustega, ministeeriumide ja riigiametitega)
- väga head eesti keele oskust ning head inglise ja vene keele oskust
- kasuks tuleb eelnev töökogemus transpordi- ja logistikavaldkonnas (eelistatult reisijate merevedu ja veetranspordivahendid)

Pakume väljakutset juhtida ja arendada Eesti riigi jaoks strateegiliselt olulist teenust, kujundada selle äristrateegiat ning meeskonda.

Konkursi viib läbi ja sobivate kandidaatidega võtab ühendust personaliotsingufirma Amrop. Kandideerimiseks palume saata motivatsioonikiri ja elulookirjeldus (CV) märgusõnaga „TS Laevad juhatuse esimees" aadressile *regina.okas@amrop.com* hiljemalt **28.06.2017**. Lisainfot annab Regina Okas telefonil 6408700.

Kõigi konkursil osalejate konfidentsiaalsus tagatakse. Sobivate kandidaatide puudumisel on TS Laevad OÜ nõukogul õigus tagasi lükata kõik kandidaadid.

praamid.ee

Amrop

KINNISVARA

Riigi Kinnisvara ei pruugi riigi büroohoonete omanikuks jääda

Rahandusministeeriumi kinnitusel ei pruugi konkurentsiameti kriitikalaine alla sattunud Riigi Kinnisvara AS jääda riigi büroohoonete pikaajaliseks omanikuks, ent firmal on siiski oluline roll era- ja riigisektori vahendajana.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee
Äripäev

Esmaspäeval saatis konkurentsiameti peadirektor Märt Ots ministeeriumitele terava kirja, kus teatas, et riigiasutuste kontoripindade turg tuleks avada vabale konkurentsile ja kriitiliselt tuleks analüüsida, kas riigifirma üleüldse peaks vabal turul konkureerima.

"RKAS on loodud riigisiseseks keskseks üksuseks riigi kinnisvarategevuste koraldamisel," ütles rahandusministeeriumi asekantsler Raigo Uukkivi. Juba enam kui kümme aastat kestnud kinnisvarareform toimub tema sõnul loogiliste etappidena – esiteks vara tsentraliseeritakse, siis otsitakse võimalusi pindade kasutamise optimeerimiseks ja vajadusel tehakse investeeringuotsuseid.

"Neil vara liikidel, kus on olemas turukonkurents, on mõistlik seda kasutada ja seda ka tehakse. Riigiasutustel on kohustus üürilepingu lõppemisel võtta konkureerivad pakkumised turult," rääkis rahandusministeeriumi asekantsler.

Selleks, et vara saaks koondatud RKASi ja tekiks tervikpilt riigi kinnisvara kasutusest, on riik soosinud RKASile varade üleandmist. Samas rõhutas Uukkivi, et see on vaid reformi esimene samm – eeldus pinnakasutuse analüüsiks ja optimeerimiseks. "See ei tähenda, et pikaajaliselt peaks RKAS jääma büroode omanikuks," märkis asekantsler.

Riigifirmal vaheüürniku roll

Riigil on rahandusministeeriumi asekantsleri sõnul mitu näidet erasektoriga sõlmitud lepingutest. Kogemus näitab, et toimiv büroohoonete turg on vaid Tallinnas, Tartus ja Pärnus, mujal Eestis seda peaaegu ei ole.

"Ka Tallinnas ei ole mitmel juhul riigi vajadustele vastavat pinda turul pakkumises olnud, see on tulnud riigi vajadustele vastavalt ehitada. Osa riigi üürilepinguid on

> **Neil vara liikidel, kus on olemas turukonkurents, on mõistlik seda kasutada ja seda ka tehakse.**
>
> **rahandusministeeriumi asekantsler Raigo Uukkivi**

sellised, kus RKAS on lepingu haldaja riigi jaoks ehk nn vaheüürnik," rääkis ta. Sellised on näiteks peagi valmiv nelja ministeeriumi ühine kaksiktorn, maksu- ja tolliameti maja Ülemistes ja statistikaameti uus maja. Need on hooned, mis ehitati riigi tellimusel.

Osa lepinguid on aga sellised, kus riigiasutus on sõlminud lepingu erasektorist pärit omanikuga otse – näiteks keskkonnaministeeriumi üürileping Narva maanteel sadama lähistel, politseimaja hoone Pärnu maanteel endises Kalevi vabrikus ja siseministeeriumi IT-keskuse leping Tehnopolis. Sellisel juhul üürib firma pinda hoonetes, mis olid sobival kujul turul olemas.

Uukkivi sõnul näitab riigi kogemus, et pinnakasutuse tõhususe saavutamiseks on vajalik, et RKAS jääks vaheüürnikuks riigiasutuse ja erasektori vahel – seda eriti hoonetes, kus on mitu riigiasutust. "See jätaks riigi vakantsuse juhtimise RKASi kohustuseks ning tagaks erasektori omanikule kompetentse lepingupartneri. Sellist soovi on avaldanud ka erasektori arendajad," rääkis asekantsler.

Praegu on käimas riigireform ja selle ettevalmistamine. Näiteks näeb see ette riigiasutuste kolimise Tallinnast välja ning maakonnakeskustesse erinevaid riigifunktsioone koondavate niinimetatud riigimajade rajamise. Kinnisvarareform käib Uukkivi sõnul sellega käsikäes.

Analüüs käib

"Riigireformi käigus analüüsitakse riigiasutuste paiknemist ja pinnakasutuse vajadusi maakonnakeskustes ja koostatakse iga maakonnakeskuse kohta kinnisvara optimeerimiskava, mille eesmärk on koondada riigi teenused eri asukohtadest kokku," rääkis asekantsler. Ta kinnitas, et sellega tagatakse ka kinnisvarakulude kokkuhoid.

RKASi puhul on rahandusministeeriumi asekantsleri sõnul praegu veel vara öelda, milline mudel toimima jääb, kuna töös on mitu analüüsi. Näiteks vaadeldakse RKASi tegevusvormi – praegu on kinnisvarafirma riigile kuuluv aktsiaselts –, ent ka riigi ja erasektori koostööprojekte. Samuti käib kinnisvara planeerimise, optimeerimise ja eelarvestamise protsessi analüüs.

Kui uuringud valmis saavad, esitab rahandusministeerium enda seisukohad valitsusele ning teeb ettepanekud selle kohta, missuguseid muutusi RKASi toimimismudelis teha tuleks. Praegu on siht esitada ministritele plaan järgmise aasta alguses.

Uukkivi lisas, et kriitilise kirja teele saatnud konkurentsiamet on rahandusministeeriumi projektidega kursis. "Samuti on rahandusministeerium oma tegevustes juba arvestanud konkurentsiameti seisukohtadega."

Amet soovitab müüki kaaluda

Esmaspäevases läkituses märkis konkurentsiamet, et riigile kontoripindade üürimise turul tuleks kindlasti kaotada RKASi poole kaldu ebavõrdne konkurents. Riik peab ameti peadirektori Otsa sõnul looma eeldused turukinnisvara haldamiseks turutingimustel ja motiveerima riiki otsima pakkumisi erasektorist.

Ots möönis samas, et isegi sellisel juhul on raske saavutada tegelikku neutraalsust, kui RKAS ühel või teisel viisil turukinnisvaraga tegelema jääb. "Ilmselt kõige tõhusamalt aitaks rahastamise rollikonflikte vältida turukinnisvara võõrandamine," rõhutas konkurentsiameti peadirektor.

Niisiis soovitab konkurentsiamet ministritel kriitiliselt hinnata avalikku huvi, RKASi kontoripindade üürimisega jätkamisel. "Juhul, kui sellist avalikku huvi ei ole, peaks RKAS turukinnisvaraga tegelemisest loobuma," märkis Ots.

▲ RKASi juht Urmas Somelar nelja ministeeriumi kaksiktorni ees, mis ehitatakse riigi tellimusel. FOTO: RAUL MEE

Parimad kännufreesid Taanist!
- Bensiinimootoriga käsi-kännufreesid
- Bensiinimootoriga iseliikuvad kännufreesid
- Diiselmootoriga iseliikuvad kännufreesid
  - Ratastega
  - Lintidega
- Hüdraulilised kännufreesid 30-200 l/min
  - Väikelaaduritele (AVANT, Multione, Norcar)
  - Laaduritele
  - Miniekskavaatoritele
  - Ekskavaatoritele
- Kännufreesid traktoritele PTO 25-120 hj

VAATA: www.sami.ee või tule esindusse!

fsi power tech

Maaletooja ja müüja:
SAMI MASINAKESKUS OÜ
SAUE 76505, Tule 20.
Mob 528 2732, 521 8462
VALGA 68204, Petseri 40. Mob 524 1759

SAMI MASINAKESKUS

Hei, ratta- ja jooksusõber!

FILTER
MAANTEEKARIKASARI

1.	06. mai	Kuusalu 24. Rattaralli
2.	21. mai	Elva 32. Rattapäev
3.	04. juuni	Mulgi 7. Rattaralli
4.	17. juuni	Haapsalu 17. Rattaralli
5.	30. juuli	Pandivere 27. Rattaralli
6.	19. august	Võru 12. Rattaralli
F	02. sept	Fakto Auto 7. Rahvasõit

Filter Maanteekarikasari on harrastusspordile suunatud võistlussari, mis koondab seitset suuremat rattarallit üle Eesti. Iga etapp koosneb nii pikast kui ka lühikesest distantsist, mida täiendab võistluskeskuses toimuv lasteprogramm. Lisaks toimub soodne tervisesõit neile, kes võidu sõitma minna ei tihka, kuid naudivad ühist rattasõitu!

FILTER
Temposõidu karikasari

1.	03. mai	Jüri
2.	17. mai	Kiili
3.	31. mai	Pirita
4.	14. juuni	Jüri
5.	26. juuli	Kiili
6.	09. august	Pirita
F	27. august	Ikla / Ainaži

Filter Temposõidu Karikasari on Eesti vanim järjepidevalt toimuv rattasari aastast 1986. Osalema ootame igal tasemel harrastussportlaseid. Distantsid jäävad vahemikku 10 kuni 25 km ning sõidetakse ohutus eraldistadi formaadis. Sari on populaarseks väljundiks ka triatleetidele, olles neile suurepäraseks treeningvõistluseks.

UUS VÕIMALUS JOOKSUSÕPRADELE

Alates hooajast 2017 kutsub Temposõidu sari osalema ka jooksusõpru! Sarja kõigil etappidel on kavas 5 km pikkune jooksudistants, mis pakub head väljundit nädala sees jooksuvormi testimiseks.

Maanteejooksud on suunatud ka triatleetidele, kellele avaneb nüüd võimalus pärast rattasõitu jooksmisega jätkamiseks.

Info ja registreerimine
www.aerobike.ee

FILTER ENERGIA VESI LAHENDUSED
HANSAVIIMISTLUS EHITUSFIRMA
AAVE TRANSPORT
SIS SCIENCE IN SPORT
ŠKODA LAAGRI
BUSLAND www.busland.ee
POLAR LISTENS TO YOUR BODY
PÕLTSAMAA Ehtne ja hea!
SAARE
ARCTIC SPORT

KULTUURIMINISTEERIUM
EESTI KULTUURKAPITAL
TALLINN LIIGUB
RÄNNA ROOTSI
Eesti Pagar
ŠKODA
sparta
Silmatera OPTIKA
Viru Reisid
EuroPark
SIGNAAL
ECKERÖ LINE

PROGNOOS

Soomele terendab sel aastal kiire majanduskasv

Nordea muutis oma ootuse Soome majanduskasvule rohkem kui kaks korda suuremaks. Panga hinnangul kasvab põhjanaabrite majandus oodatavast hulga kiiremini: selle aasta prognoos tõsteti 1,3 protsendilt 3 protsendile.

INDREK MÄE, KAURO TAFITŠUK, LIINA LAKS
aripaev@aripaev.ee
Äripäev

▼ Katusetootja AS Toode direktor Aivo Rosenberg loodab, et saab nüüd ettevõtte tegevust Soomes laiendada.
FOTO: VEIKO TÕKMAN

Selle aasta prognoosi pani muutma eelkõige kogu maailma hoogne majanduskasv ning Soome enda ekspordimahu ja sisenõudluse suurenemine.

Kui varem ennustati, et Soome majandus kasvab sel aastal 1,3 protsenti, siis nüüd usub Nordea, et 2017. aastal võib oodata isegi 3protsendilist majanduskasvu.

"Korrigeerisime oma prognoosi peamiselt maailmamajanduse parema olukorra tõttu," ütles Nordea vanemökonomist Aki Kangasharju. "Samuti toetab Soome majandust peale sisetarbimise tugevalt ka eksport."

Põhjust oodata suurematki kasvu

Kangasharju hinnangul võis näha Soome kasvunumbrite tugevnemist alates mullusest talvest ning ka aasta esimene kvartal oli Soomel "suurepärane".

Kangasharju nentis, et tegelikult oleks põhjust oodata isegi 3,5protsendilist kasvu, kuid kuna oma prognoosides soovitakse olla konservatiivsed, siis nii suurt numbrit ametlikult siiski välja ei käidud. Ta lisas, et Soomes kasvab järjest ka palgasurve.

3,5

protsenti võib Nordea hinnangul tulla isegi tänavu Soome majanduskasv, kuid ametlikult nii suurt numbrit välja ei käidud.

"Rootsis ja Saksamaal on palgakasv 2 protsendi ümber, see mõjutab ka Soomet," selgitas Kangasharju. Analüütiku hinnangul ohustab Soomet peale palgasurve ka poliitiline risk. Äsja läks põhjanaabrite juures laiali valitsus.

"Just nüüd, kui pärast pikki pettumusaastaid hakkas paremini minema, ilmub välja valitsuskriis, mis ohustab Soome prognoosi," ütles Nordea peastrateeg Jan von Gerich ajakirjale Talouselämä. "Kuigi me ei oota lähiajal suuri turumuudatusi, tähendab reformide edasilükkamine ka keskpikas perspektiivis prognooside halvenemist."

Samuti usutakse, et järgnevatel aastatel Soome majanduskasv aeglustub. Seda umbes 2 protsendile järgmisel aastal ning 2019. aastaks prognoositakse Soomele lausa 1protsendilist majanduskasvu.

Suurim üllataja sisetarbimine

Nordea avaldas pressiteates, et neid üllatas enim just sisetarbimise kasv, sest numbrite järgi on soomlaste ostujõud hoopis veidi vähenenud. Positiivse arengu taga näevad analüütikud eelkõige rekordkõrget tarbijate kindlust, säästmise tähtsuse vähendamist ja tööhõive suurenemist. Lisaks jätkas vähenemist töötus, millele aitasid kaasa ettevõtetes tehtavad investeeringud.

Samal ajal pole panga analüütikute hinnangul suureks eufooriaks põhjust: tulevateks aastateks ennustavad nad siiski majanduskasvu olulist aeglustumist. "Nüüd tuleb pea külm hoida," soovitab Nordea.

Palka väga palju tõsta ei saa

Soome edasist arengut hakkab määrama palkade kasv. Panga hinnangul Soome aga sellist palgatõusu, nagu tuleb Saksamaal ja Rootsis endale lubada ei saaks – muidu kasvab riigi konkurentsivõime liialt aeglaselt. "Üks aasta kiiret majanduskasvu ei ole piisav, et täita kõiki auke, mis viimase kümnendi jooksul tekkinud on," hoiatas Aki Kangasharju.

Eesti ettevõtjad rõõmustavad

Katusetootja AS Toode direktor Aivo Rosenberg ütles, et kuna ettevõte on pidanud Soomes edukalt vastu kasvule eelnenud majanduslanguse ajal, oodatakse majanduskasvu ajal tingimusi, mis lubaks investeerida ja ettevõtet laiendada.

Laevafirma ASi Tallink Grupp finantsdirektori Janek Stalmeistri sõnul loodetakse, et prognoos peab paika. Sellist majanduskasvu on pikalt oodatud ning ta usub, et majanduskasv elavdab nii turismi kui ka kaubavahetust.

Samuti on märgata kaubavedude kasvu kiirenemist ettevõtte selle aasta veostatistikas. Harju Elektri peadirektor Andres Allikmäe ütles, et Nordea majanduskasvu prognoos ettevõtte tegevust lähiajal ei muuda. Kasvavad investeeringuid jaotusvõrkudesse jätkuvad. Allikmäe lisas, et prognoos ei mõjuta lähiajal ka ettevõtte kasvu.

VISIOON

Boschi üllatasid Eesti idufirmad

Riigid võistlevad investeeringute pärast nagu ettevõtted ja väike Eesti võiks rõhuda oma digitaalsele tugevusele, et suurfirmad ta üles leiaks, soovitab Saksa tootja Bosch juhatuse liige Uwe Raschke.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

Äripäev

Kodumasinaid, tööriistu ja autoosi tootva Robert Bosch GmbH juhatuse liige Uwe Raschke ütles intervjuus Äripäevale, et tulevikus suured tööstused ilma innovatsioonita hakkama ei saa. Eesti suurtööstustele soovitab ta koostööd ärksate idufirmadega.

Mis paneks Boschi Eestisse rohkem investeerima? Tugevused, mida me ei leia teistest riikidest. Riigid võistlevad omavahel investeeringute pärast nagu ettevõtted. Maailmas on palju riike, mis on välisinvesteeringutele avatud, ja meie jaoks on alati oluline, kui suur on turg.

Muidugi on Eesti väga väike riik, nii et turu suurus ei oleks argument, miks investeerida siia suurde tootmistegevusse. Aga teie digitaalsed tugevused võiksid olla midagi, mille poole vaadata. Teha koostööd või investeerida idufirmadesse, teha koostööd ülikoolidega jne. Kujutan ette, et võiksime teha siin rohkem, kui oleme seni teinud.

Kas te näete, et Bosch võiks tuua Eestisse rohkem osakondi? Seda on liiga vara öelda. See on alles mu teine kord siin olla, eelmine oli aastal 1991 ja siis oli Eesti täiesti teine. Aga ma sain praegu palju inspiratsiooni ja pean mõtlema, kuidas sobitada seda meie tegevustega. Meil on Eestis juba mõned partnerid, nii et see ei ole meie jaoks päris uus.

Kas on plaanis idufirmadega koostööd teha? Me juba teeme ja selle põhjal, mida ma siin olles nägin, võiks seda rohkemgi olla. Nimedest ma veel rääkida ei saa.

Miks mitte näiteks tuua Eestisse teie IT-osakond? Väga väikeses osas meil juba on, aga jah, miks mitte. See võib ka võimalik olla. Nägin siin sel alal palju kompetentsi.

Millist nõu annaksite Eesti tööstusettevõtetele, et nad oleksid uuenduslikumad? Oleks hea leida viis ühendada idufirmade loovus ja uuenduslikkus tööstuste tugevustega. Nii saaks rohkem inimesi nautida riigi digitaalset võimsust. Kui seda teha edukalt, näiteks tööstus 4.0 lahendusi väga varakult ja edukalt rakendades, oleks suurepärane.

Eestis kipuvad vanad tööstusettevõtted suhtuma idufirmadesse skeptiliselt. Nad peavad endalt küsima, miks nad seda teevad. Me räägime ju innovatsioonist ja innovatsiooni ei saa suhtuda skeptiliselt. 130aastase firmana usume, et idufirmad annavad tööstustele palju lisandväärtust.

Peame olema teadlikud sellest, et digitaalses maailmas võivad ärimudelid üleöö muutuda. Skeptilisus võib tulla sellest, et ettevõtted kardavad, et see võib juhtuda.

Paljud mõtlevad, et on hea, kui midagi ei muutu. Eriti need, kes on heal positsioonil. Aga see on ohtlik.

Kuidas on uuendusmeelsus Boschile rahaliselt kaasa aidanud? Uuenduslikkus on kõigis meie tegevustes ja ilma selleta me ei eksisteeriks. Oleme uuendusmeelsed olnud kümnendeid, aga varem vaid riistvara vallas.

Ilma uuenduslikkuseta me enda finantseesmärke ei saavutaks ja selleta me ei oleks nende 130 aasta jooksul midagi teeninud.

Kuidas on näiteks asjade internet teid aidanud? Asjade internetti ei saa lahutada asjadest. Tulevikus on asjad osa internetist ja ei saa teha vahet, kas kasumit teeniti asjade interneti või asjade maailma pealt. Ilma sel alal edukas olemata ei ole ka mingit kasumit.

Miks see asjade internet nii oluline on? Rumalad asjad saavad võimsa ja väikese sensori, mida saab panna igale poole. Need saadavad informatsiooni pilve ja seal kohtub see info ülejäänud infoga. Nii saab toodetest rohkem kasu ja tarbijad võtavad need lahendused vastu, sest need annavad mugavuse ja lisandväärtuse, mida rumalad asjad ei paku.

Kuidas on aga tööstus 4.0ga? Kuidas saaks Eesti selles vallas areneda? Siin nägin ma ausalt öeldes palju kompetentsi ja on ka esimesed edukad idufirmad. Olin teatud määral üllatunud ja muidugi vaatame seda veel lähemalt.

Eestis käib praegu arutelu maksude teemal. Milline on Boschile äriliselt kõige kahjulikum maks? Esiteks on meie ülesanne makse maksta. Kui edukad firmad makse ei maksaks, ei saaks ühiskonnad ehitada vajalikke infrastruktuure. Riigid võistlevad omavahel maksutasemega ja see on meie jaoks normaalne, sest maksame makse seal, kus teenime kasumit.

Kui teil on võimalikult lihtne maksusüsteem, on see kasulik kõigile. Muidugi meie ärid on mõjutatud käibemaksust, sest kõrge käibemaks tähendab ka kallimaid hindu. Seega eelistame madalat käibemaksu. Aga muidugi seda otsustab valitsus.

Vähem erinevaid makse on alati hea, see on kindel. Hea eesmärk oleks muuta maksusüsteem lihtsamaks.

▲ **Eesti tööstusettevõtted peaksid endalt küsima, miks nad suhtuvad idufirmadesse skeptiliselt, leiab Boschi juhatuse liige Uwe Raschke.** FOTO: ANDRES HAABU

MIS ON MIS

Tööstus 4.0

Uudsete tehnoloogiate rakendamine kogu tarneahela lõikes tööstusettevõtete tootlikkuse suurendamiseks.

Asjade internet

Interneti kaudu seotud asjade võrgustik, kus need kasutaja ning üksteisega vahetavad informatsiooni ja täidavad koos teatud ülesandeid.

> **Kui teil on võimalikult lihtne maksusüsteem, on see kasulik kõigile.**
>
> **Uwe Raschke**

DELL PartnerDirect

Süle- ja lauaarvutite remont ja tarkvara seadistamine.
Ekraanide, klaviatuuride vahetus. Toiteplokid süle- ja lauaarvutitele. Akude vahetus.
www.itshop.ee/dell

Monitor 24" DELL P2417H
IPS Glossy, 1920 x 1080
VGA, HDMI, DP
~~259€~~ 199.-

Monitor 27" DELL SE2717H
Anti-glare, IPS, 1920 x 1080
VGA, HDMI
~~279€~~ 229.-

Sülearvuti Dell Vostro 3568
15,6" FHD matt laiekraan
Intel® Core™ i5-7200U protsessor
8 GB operatiivmälu, 256GB SSD ketas
Intel® HD 520 graafika, DVD-kirjutaja
WiFi AC, Bluetooth 4.2
2xUSB3.0, 1xUSB2.0, VGA, HDMI,
Microsoft Windows 10 64bit eng
Klaviatuuri paigutus: nordic
Kaal: 2,18 kg
Garantii 3 aastat! Akul 12 kuud
Kingituseks sülearvuti kott
~~699€~~ 599.-
Kuumakse: 16.99€/kuus

Enneolematu hinnaga DELL Inspiron 13 5378
13,3" FHD WLED Glare IPS puutetundlik ekraan
Intel® Core™ i5-7200U Protsessor
Intel® HD graafika, 8GB operatiivmälu,
256 GB SSD ketas, Bluetooth v4.0
1xUSB2.0, 2xUSB3.0, HDMI
mälukaardilugeja, veebikaamera
Aku 3 cell, kaal: 1,71 kg
Nordic asetusega
taustavalgustusega klaviatuur
Microsoft Windows 10 64bit
Macafee 15 kuu litsents
Garantii 3 aastat!
~~999€~~ 899.-
Kuumakse: 25.50€/kuus

Stiilne ja võimas lauaarvuti Dell Optiplex 7440 24"
23,8" WLED 1920x1080 laiekraan
Intel® Core™ i5-6500 protsessor
8GB operatiivmälu, 256GB SSD mälu
Intel® HD graafika, WiFi AC, Bluetooth 4.1,
DVD-kirjutaja, HD veebikaamera
klaviatuur (ENG) + hiir
Pordid: 6xUSB3.0, 2xUSB2.0,
RJ-45, audio väljund, audio sisend,
HDMI väljund, HDMI sisend, DP
Microsoft Windows 10 Professional
Garantii 36 kuud!
~~1 290€~~ 899.-
Kuumakse: 25.50€/kuus

Kiire, võimas, kerge sülearvuti Dell Latitude E5470
14" HD LCD matt laiekraan
Intel® Core™ i5-6200U protsessor
256GB SSD ketas,
8GB DDR4 operatiivmälu,
Intel® HD Graphics, Bluetooth 4.1
Microsoft Windows 10 Professional
Aku kestvus kui 8 tundi
ID kaardilugeja
Garantii 12 kuud
~~1 099€~~ 749.-
Kuumakse: 21.25€/kuus

iTshop Arvuti-, büroo- ja hobikaubad
25 aastat alates 1992

Rakvere:	Rakvere:	Pärnu:	Tallinn:	Jõhvi:	Tartu:	Viljandi:	E POOD
Müük ja hooldus	Jaemüük	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	Müük ja hooldus	24H
Rägavere tee 37	F.G. Adoffi 11	Papiniidu 5A/1	Väike Paala 1	Narva mnt. 5	Turu 45B	Kivi 2	www.itshop.ee
Tel. 322 3456	(Kroonikeskus)	(Sillakeskus)	(Siemensi maja)	(Bussijaama vastas)	(Sepa keskus)	(Leola ärikeskus)	Tel. 443 3141
Mob. 51 30 349	tel. 322 5410	Tel. 443 3141	tel. 601 0000	Tel. 335 6253	tel. 731 0737	tel. 433 3122	Mob. 50 94 085
Mob. 52 79 490	Mob. 50 23 380	Mob. 51 01 416	Mob. 52 65 690	Mob. 51 77 755	Mob. 52 25 504	Mob. 50 10 689	epood@itshop.ee
rakvere@itshop.ee	krooni@itshop.ee	parnu@itshop.ee	mustikas@itshop.ee	johvi@itshop.ee	tartulk@itshop.ee	viljandi@itshop.ee	

RENOVEERIMINE

Ugala uuenduskuur: keerulisem kui

Uue maja projekteerimisel ja vana maja renoveerimisprojekti koostamisel on suur erinevus ning ka hinnavahe on tihtipeale umbes poolteist korda vana hoone kahjuks, ütleb 40 aastat tagasi hoone projekteerinud ja nüüd sellele renoveerimisprojekti koostanud arhitekt Irina Raud.

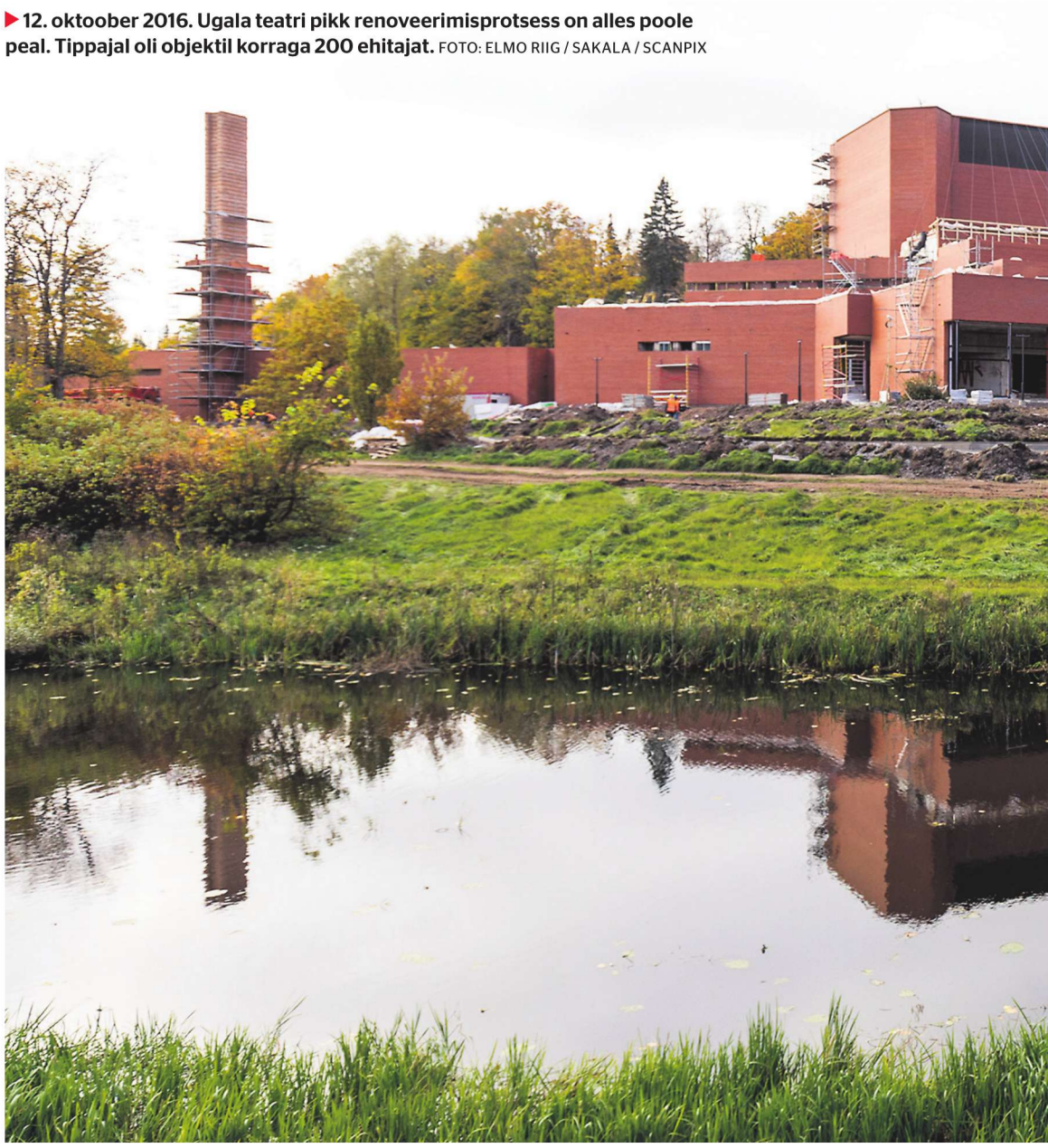

▶ **12. oktoober 2016. Ugala teatri pikk renoveerimisprotsess on alles poole peal. Tippajal oli objektil korraga 200 ehitajat.** FOTO: ELMO RIIG / SAKALA / SCANPIX

LAURI LEET
kaasautor

Ehitusuudised.ee

1981. aastal valminud Ugala hoone on kultuuripärandi nimekirjas ja igasugu muudatuste tegemine seetõttu üpris piiratud, samas seati ka rekonstrueerimisel eesmärgiks võimalikult traditsiooniliste materjalide ja meetodite kasutamine.

Renoveerimise ehitustööd tellinud Riigi Kinnisvara ASi ehitusjuht Margus Türkson ja ehituse projektijuht Priit Hõbejärv selgitavad, et teater on veidi enamat kui lihtsalt hoone, sest see sisaldab endas keerulisi tehnilisi süsteeme. Kogu renoveerimistöö jagunes nende sõnul erinevateks spetsiifilisteks töölõikudeks ja ehituse kavandamisel oli tellija jaoks kõige keerulisem osa töölõikude jagamine töövõtjate vahel selliselt, et hoone ja tehnosüsteemid hiljem ka ühe tervikuna tööle hakkaksid. "Selleks tuli tõmmata võimalikult selged piirid erinevate lepingupartnerite vastutusalade vahele. Püüdsime tekitada olukorra, kus töövõtjad oleksid oma tööde tegemisel võimalikult sõltumatud teistest objektil toimetavatest töövõtjatest," ütleb Margus Türkson.

Uut hoonet kavandada lihtsam

Renoveerimistööde arhitektuurse projekti koostas koos kolleegidega arhitektuuribüroost R-Konsult Ugala hoone ka 1976. aastal arhitektuurselt projekteerinud arhitekt Irina Raud. Ei juhtu just tihti, et arhitekt saab enda projekteeritud hoonet aastakümneid hiljem uuendada.

Uue maja projekteerimisel ja vana maja renoveerimisprojekti koostamisel on tema sõnul suur erinevus ja ka hinnavahe on tihtipeale umbes poolteist korda vana hoone kahjuks. Näiteks tuli Ugala vana maja kõigepealt digitaalselt nii seest kui väljast üle mõõta ning säärasel viisil tööjooniste valmimine nõudis lisatööd ja -kulu. Samas tõdeb Raud, et ka ehituskulusid arvesse võttes hinnavahe tööjooniste koostamisel ilmselt taandub.

"Täiesti uut Ugala hoonet tervikuna praeguse summa eest poleks saanud," ütleb ta üsna veendunult. Lisaks selgitab Raud, et vanade hoonete renoveerimine on arvestatavates kultuurriikides elementaarne praktika ning ta on veendunud et see rikastab ka eesti kultuuri. "Meie eesmärk oli, et peale renoveerimist sisekujunduse ning üldise mulje põhjal inimesed ei saaks aru, et hoone on muutnud. Jah, on puhtam ja võibolla valgem, aga üldmulje peaks jääma endiseks."

Lavalahendused piiri tagant

Tööde planeerimise aluseks oleva ruumiprogrammi põhjal pidi kõik ära mahtuma olemasolevatesse hoone gabariitidesse. "Ühelt poolt oli see hea, et seadis arhitektidele ja tellijale kindlad raamid, teisalt tekitas ka väljakutsed sobiva planeeringu kavandamisel. Kuna hoone välisilme ei võinud muutuda, siis tuli ka kõik tehnilised ruumid ja seadmed hoonesse ära mahutada," selgitab Margus Türkson.

Ruumiplaneerimise muudatustest üks suurim oli ilmselt hoone keskele rajatud täiesti uus *blackbox*-tüüpi teatrisaal. Selle rajamiseks lammutati üks osa hoonest ja rajati uued konstruktiivsed osad. Kuna saali kõrgust ja selle põranda tasapinda muuta ei olnud võimalik, oli inseneridele suur väljakutse uute konstruktsioonide vajalik saledus ning ka vajalike kommunikatsioonide ja teenindussilla lae alla mahutamine. Väga oluline oli Türksoni sõnul planeerida mõistlik logistikalahendus teatrisaalide ning laoruumide ja töökodade vahel ja ka nende lahenduste väljatöötamisega nägid asjaosalised kõvasti vaeva.

Renoveerimise käigus võeti kasutusele ka enamik Ugala keldrikorrusest, kuhu tekitati suurel hulgal lao- ja tehnilisi ruume, kohviku köök, keldribaar ja ka keldrisaal, mida saab kasutada alternatiivse esinemiskohana. "Planeerimisel lähtusime sellest, et ei oleks vaja hakata hoone vundamente süvendama, kuna see võib tuua kaasa liiga palju ootamatusi," lisab Türkson.

Välja tuli tema sõnul vahetada ka lava-

uue teatrimaja ehitus

tehnoloogia, helindussüsteem ja valgussüsteemid. "Lavatehnikale Eestist kaasaegseid lahendusi eeskujuks võtta polnud. Seega lahendusi tuli otsida piiri tagant. Uuel laval on 37 elektriliselt juhitavat lavastanget, 4 valgussilda, lisaks kahetasandiline pöördlava koos näitlejatõstukitega ning 3 orkestriava tõstukit."

Üks suurem teema Ugala hoone juures oli fassaadide rekonstrueerimine. Kas ja kui palju säilitada vana tellist ning kuidas soojustada? "Hoone arhitektuursest eripärast tingitult tuli arvesse võtta, et seinte paksusi polnud võimalik suurendada. Otsustati, et enamuses lammutatakse vana fassaaditellis maha ja hoonele laoti uus tellisfassaad," loetleb Margus Türkson olulisi töölõike.

Irina Raud muutub uuest tellisfassaadist rääkides kurvaks. Kui sisetöödega on arhitekt rahul, siis uus tellisfassaad sai tema sõnul ebakvaliteetselt ja sein on laineline. "35 aastat tagasi, kui tellis oli kehvem, laoti sein ikkagi parema kvaliteediga. Juhtisime ka sellele korduvalt tähelepanu, aga ehitaja kurtis, et tal ei ole töömehi, kes oskaksid puhta vuugiga laduda ning järelevalve probleemi ei näinud."

MIS ON MIS
Ugala renoveeritud hoone

Hoone netopind 9700 m²
Renoveerimistööde maksumus ligi 14 miljonit eurot
Peatöövõtja Nordecon AS
Arhitektid Irina Raud, Inga Orav, Anna Temmo ja Erkki Tammeleht, sisearhitekt Mait Summatavet

35 aastat tagasi, kui tellis oli kehvem, laoti sein ikkagi parema kvaliteediga. Ehitaja kurtis, et tal ei ole töömehi, kes oskaksid puhta vuugiga laduda.

Ugala hoone projekteerinud ja nüüd renoveerimisprojekti koostanud arhitekt Irina Raud

KOMMENTAAR
Tööde maht paisus

PRIIT LUMAN
Nordecon ASi juhatuse liige

Ugala objekt oli peatöövõtja jaoks tõsine väljakutse. Nõukogude ajal valminud hoone ehituskvaliteet jättis paljuski soovida, mistõttu paisus hanke käigus ka kvaliteetse lõpptulemuse tagamiseks vajalike tööde maht.

Kõige suurem väljakutse oli kahtlemata hoone fassaadide rekonstrueerimine, mille käigus tuli laduda üle 5000 m² uut tellisfassaadi.

Kuna arhitektuurne lahendus nägi ette erimõõdulise tellise kasutamist, on tellise tolerantsid suuremad kui tänapäevase standardfassaaditellise puhul tavaks. See tingib ka mõnevõrra ebaühtlasema tulemuse lähivaatlusel.

Hea meel on tõdeda, et kõik ehitusega seotud osapooled pingutasid lõpptulemuse saavutamiseks, tänu millele valmis hoone tähtajaks ja kõrges kvaliteedis. Kokku panustas Ugala teatri valmimisse üle 100 ettevõtte ning tippajal oli igapäevaselt hoone ehitamisel hõivatud üle 200 inimese.

PANE TÄHELE!
Õppereis renoveeritud Ugala teatrisse

Äripäeva teemaveeb ehitusuudised.ee korraldab 15. augustil õppereisi Ugala teatrisse.
Võimalus on külastada huvitavat äsja renoveeritud hoonet, tutvuda uute tehnoloogiliste lahendustega ja pääseda oma silmaga vaatama põnevat teatri telgitagust.
Kõnelevad Irina Raud, Mait Summatavet, Priit Luman, Margus Türkson, Priit Hõbejärv ja Kristiina Alliksaar.
Osaledes saate:
- teada, millele pöörata tähelepanu kui on plaanis rekonstrueerida vanu, kultuuriväärtuslikke hooneid;
- kuulata, milliste keeruliste olukordadega rekonstrueerimisel seisis silmitsi ehitaja;
- teada saada arhitektidelt, mis oli kõige suurem erinevus projekteerida ning ehitada maja täna ja 35 aastat tagasi;
- osaleda ekskursioonil teatri ruumidesse, kuhu igapäevane külastaja ei satu;
- kuulata RKAS ettekandest kui palju tuli renoveerimise käigus välja ebameeldivaid üllatusi, mis tekitasid lisakulu.

Registeeru pood.aripaev.ee/oppereis-renoveeritud-ugala-teatrisse

LÜHIDALT
Soome firma uhke kasv Eestis

Soome ehitusmaterjalide müüja Nor-Maali suurendas agressiivselt käivet, kasum kasvas aga 152 protsenti.
Nor-Maali OÜ müügitulu kasvas eelmisel aastal (aasta varasemaga võrreldes) 80 protsenti 3,996 miljoni euroni. Ärikasum suurenes 152 225 euro võrra, 252 171 eurole.
Firmas töötas keskmiselt kaheksa inimest. Käive töötaja kohta kasvas 25 protsenti, 499 451 eurole. Keskmine brutotasu tõusis aga 33 protsenti, 1997 eurole kuus.

MÜÜA KINNISVARA VIRUMAAL

TÖÖSTUSKÜLA, Tõrma küla, Rakvere vald, Lääne-Virumaa
6000m²

Jaama tn 12, Jõhvi, Ida-Virumaa
1592,4m²

Jaama küla, Illuka vald, Ida-Virumaa
1831m², 40 tuba

HOTELL, Tallinna tn 49, Rakvere, Lääne-Virumaa
450m², 19 tuba

ÖÖKLUBI, Kuke tn 3, Rakvere, Lääne-Virumaa
876,9 m²

Võta ühendust: kristo@k-kummid.ee

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

EKSPORT

Kuidas vallutada üheksa kuuga üheksa turgu?

Eestis välja mõeldud energiavesi on jõudnud üheksa kuuga üheksale turule. Ettevõtte asutajatel on suured ambitsioonid oma tootega kaugele jõuda. Lähiajal on kavas minna Austraalia ja Lõuna-Aafrika turule.

MAARIT EERME
maarit@kaubandus.ee

Kaubandus.ee

Belief Water OÜ juhatuse liikmed Raido Kereme ja Gert-Kristjan Rungi lasid eelmise suve lõpus turule Euroopa esimese energiavee. Statistika oli neile näidanud, et kümne aasta jooksul on kasvanud kõige enam energiajookide ja funktsionaalse vee müük ning nii tekkis mõte hakata tootma energiavett.

Hiljuti otsis ettevõte ühisrahastusplatvormi Fundwise kaudu rahastust. Gert-Kristjan Rungi sõnul neil otseselt lisakapitali vaja ei olnud, kuid kuna tahetakse teha rahvuslikku brändi Eesti joogitööstuses, siis oleks tore, kui kampa tuleksid kontaktide ja teadmistega teised ettevõtted ja investorid. Näiteks leidsid nad nii kontakti ühe võimaliku koostööpartneriga Valgevenes.

Kokku kaasati 153 investorit, kes panustasid 123 923 eurot. "Eriti tore on see, et kõik need inimesed on ka meie toote püsitarbijad ja aitavad sõna levitada oma tutvusringkonnas," märkis Raido Kereme.

Belief Water hoiab kõiki osanikke oma tegemistega kursis ja kaasab neid ka otsustesse. Investoritele saadetakse regulaarseid uudiskirju. "Teeme maksimumi, et kõik oleksid rahul info liikumise ja tulemustega," ütles Kereme.

1

miljon pudelit vett tahab Belief Water aastaga müüa. Praeguseks on pool kogust käes.

Eesti brändina soovivad nad panustada kohalikku kultuuriellu ja seetõttu otsustasid suurtoetajana kampa lüüa XII noorte laulu- ja tantsupeoga "Mina jään" koos Premia ja Põltsamaa Felixiga. "Meil on ekskluusiivsed õigused seal väljas olla. Lisaks tuleme välja ka teemakohase pudeliga," rääkis Rungi.

Magusamaks teeb ainult head

Valitsusliidu plaan kehtestada nn magusamaks mõjutab Belief Water äri hästi. "Suhkrumaks on Beliefile väga hea uudis, sest see muudab meie toote hinna teistega võrdsemale tasemele," ütles Kereme. Rungi lisas, et kui sellest maksust tingituna kasvab toodete hinnavahe märgatavalt, hakkavad inimesed magustatud tooteid vähem tarbima ja seejärel hakkavad tootjad ka suhkru sisaldust vähendama "See maks on üks võimalus, kuidas saame sisse söödavate kalorite hulka vähendada," rääkis Kereme.

Kuigi Belief Water on Eesti ettevõte, siis vett toodetakse Taanis. Rungi sõnul tahtsid nad Eestis alustada, kuid ei leidnud siin sobilikku tootjat. "Me ei ole praegu kindlad, kas toome tootmise tulevikus Eestisse täielikult üle või toodame nii Taanis kui ka Eestis," ütles ta ja lisas, et neil on kindel huvi Eesti tootjatega koostööd teha.

Belief ei alustanud tootmistegevust Eestis, sest kohalikud tootjad ei olnud valmis võtma Eesti *start-up*'i endale partneriks. Taani tootjal olid minimaalsed nõutud tootmiskogused mõistlikud ja seetõttu oli ka nendega hea koostööd alustada. "Teine põhjus, mis Taanis tootmise kasuks rääkis, oli logistika. Holland ja Prantsusmaa asuvad lähedal, samuti Hamburgi sadam, mis muutis logistikakulud ekspordi mõttes suhteliselt väikeseks," ütles Rungi.

Rungi meelest võiks Eesti tootjatel nüüd olla suurem huvi nendega koostööd teha, arvestades kasvanud tootmismahtu. Kereme lisas, et nad võivad juba sirge seljaga uksest sisse astuda ning öelda, et meil on sellised mahud ning me suudame ka neid mahtusid pikalt ette planeerida.

Eesmärk kasutada igas riigis edasimüüjad

Praeguseks on üheksa kuud tegutsenud ettevõte jõudnud üheksale turule. Alles alustati Leedus, Poolas ja Prantsusmaal ning kohe alustatakse tarneid Austraaliasse, Taani ja Hollandi.

"Hollandis on käimas British Petroleumi müügi katsetus," ütles Rungi. Kereme sõnul on British Petroleumil Euroopas väga palju tanklaid ning seetõttu nähakse sellest koostöös suurt võimalust.

Kereme sõnul on nende strateegia kasutada igas riigis edasimüüjaid. Edukalt välisturul tegutsemiseks on tarvis kohalikke kontakte ning teha pidevalt turundustegevusi. See on ainus viis, kuidas välisturul tegutseda, lisas ta.

▲ **Uuring näitas nõudlust energiavee järele ja Eesti ettevõtjad otsustasid asja äriks teha.** FOTO: BELIEF WATER

Kofeiiniga vett tootva Belief Wateri juhatuse liikmed Raido Kereme (mikrofoniga) ja Gert-Kristjan Rungi ütlevad, et kui alguses ei tahtnud keegi väikese idufirmaga koostööd teha, siis nüüd on teisiti. FOTO: ANDRES TEISS

MIS ON MIS

Belief Water OÜ

Eksporditurud: Soome, Läti, Leedu, Suurbritannia, Poola, Austraalia, Prantsusmaa, Taani, Holland.
Käive 50 000 eurot kuus.
Ekspordist tuleb käibest 30%.
Müüdud on pool miljonit pudelit. Aasta eesmärk on müüa minimaalselt 1 miljon pudelit
Tiimis koos GKR Trade'iga kaheksa inimest, Belief Wateriga juhitakse kahekesi ning abistab üks turundusassistent

TASUB TEADA

Kolme sammuga välisturule

1. **Leia edasimüüja.** Meie toote puhul on see lihtne, sest toode on unikaalne ja trendikas
2. **Saa toode jaeketti.** Kauplejad otsivad uusi kasvavaid kategooriaid.
3. **Tutvusta tarbijale.** See on üliraske, sest tarbija ei tea tootest mitte midagi, kui toode poodi jõuab. Ei piisa sellest, et toode on riiulil. Sellele peab järgnema tugev kommunikatsioon, mis on väga raske.

ALLIKAS: RAIDO KEREME JA GERT-KRISTJAN RUNGI

Kui keegi tahaks meie ettevõtte praegu ära osta, siis selle hind oleks utoopiline.

Belief Wateri juhatuse liige Gert-Kristjan Rungi

Suhkrumaks on Beliefile väga hea uudis, sest see muudab meie toote hinna teistega võrdsemale tasemele.

Belief Water OÜ juhatuse liige Raido Kereme

Uus siht: Austraalia ja Lõuna-Aafrika

"Me ootame väga seda aega, kui esimene konteiner Austraaliasse jõuab. See on müstiline koht, kuhu tahaks kaupluse kontrolli tegema minna," ütles Belief Water OÜ juhatuse liige Gert-Kristjan Rungi.

Praegu on neil fookuses hoopis Euroopa, kust nad ootavad ka korralikku käivet. "Eksootiliste unistustest rääkides, siis Lõuna-Aafrika Vabariigis on asjad päris kaugele juba läinud," lisas ta.

Samuti soovivad nad jala tugevalt maha saada Rootsis, Norras ja Saksamaal. "Kuid tuleb meeles pidada, et kui kogu aeg uusi turge juurde krahmata, siis võivad tekkida kasvuriskid. Kasvu tuleb juhtida, kätt pidevalt pulsil hoides, sest muidu võib asi kreeni vajuda," rääkis Rungi.

Lisaks on Beliefi meeskond uurinud, kuidas Amazoniga koostööd teha ja seal enda toodete müüki alustada. "Saksamaal meil veel edasimüüjat ei ole, kuid Amazon on esialgu üks võimalik lahendus."

Kereme sõnul läheb neil praegu kõige paremini Soomes, sest just seal on maailma kõige suuremad kofeiini tarbijad. "Jaanuaris oli Soome müük sama suur kui eelneva poolaasta müük kõikidel turgudel kokku," rääkis ta ja lisas, et teistest riikidest tuleb kordustellimusi iga pooleteise kuu tagant.

Belief Water müüb Eestis Selveris ja Circle K's hästi. Poolas on alustatud Piotr i Paweli jaeketis, kus toode on müügil 100 poes. Samuti näitab häid müügitulemusi Läti Shell, kuid kõige suurem käive tuleb ikkagi Soome KESKO ketis.

Edasimüüjatele mett mokale

Belief Wateri juhtide sõnul on nende väljakutse see, et edasimüüjad oleksid hästi motiveeritud nende tooteid müüma ja teeniksid keskmisest kõrgemat marginaali. Samuti on kriitilise tähtsusega vee omaduste tutvustamine tarbijatele.

Kofeiiniga vee peamine sihtgrupp on noored vanuses 15–35 aastat. "Üheks sihtgrupiks on kontoriinimesed, autojuhid ja inimesed, kes peavad ärkvel olema. Samuti IT-poisid, kes tarbivad väga palju kohvi, kuid tahavad olla tervislikud," loetles Kereme nende vee tarbijaid.

Riikides, kus on noortele energiajookide tarbimine keelatud, on Beliefil väga lihtne end müüa. Enda reklaamimiseks kasutavad nad ka juutuubereid, sest nendega koostöös saavad nad välja juurida energiajookide tarbimise noorte seas.

"Kui keegi tahaks meie ettevõtte praegu ära osta, siis selle hind oleks utoopiline," ütles Rungi. Tema sõnul oleks hind selline, mille puhul nähakse, et ei ole mõtet osta. Lihtsalt hea pakkumise juures nad ennast ära ei müüks.

Kereme lisas, et kui nad oleksid valmis enda ettevõtte maha müüma hea ja keskpärase hinnaga, siis see näitab, et sa ei usu enda tootesse. "Enda kirge ei müüda hea hinnaga," lausus Kereme.

VÄLISTURG

Eesti ehitaja Rootsis: alguses tuleb odavamalt pakkuda

Betoonelementide eksportija TMB Elemendi paigaldusmeeskonda juhib Stockholmis seitsmendat aastat töötav Sven Maschorov, kes soovitab eestlastel julgemalt Rootsi turu poole vaadata.

LAURI LEET
kaasautor

Ehitusuudised.ee

TMB tegutseb Rootsis tütarettevõtte Bygg Element Sverige AB kaudu. Külaskäigu ajal on Bygg Elementi meeskond hõivatud kibekiire tööga Stockholmi hinnatud piirkonnas Nackas, kus käimas Turbinhalleni kompleksi ehitus-rekonstrueerimistöö.

TMB tütarettevõte on Rootsi peatöövõtjate ja arendajate silmis end tõestanud ning neid hinnatakse kui tuntud ja usaldusväärseid tegijaid. Seda näitab sõlmitud lepingute hulk ja tööjärg, mis ulatub läbirääkimiste kaudu Maschorovi sõnul praegu juba 2019. aasta teise poolde.

Maschorov julgustab Eesti insenere ja ehitusettevõtteid Rootsi suunas pingutama. "Meie projektijuhtide insenertehniline tase on päris kõrge, enamik saaks siin hakkama, kui ainult tahet jaguks. Tuleb lihtsalt omandada teatud spetsiifilised nüansid ja järjekindla professionaalse suhtumisega võita Rootsi tellija usaldus," sõnab ta veendunult.

Esimesed tööd tuleb Rootsis tema sõnul teha siiski odavamat hinda pakkudes. "Vastasel juhul ei saa neid töid lihtsalt kätte. Suuremad firmad kannatavad selle ära, see on kooliraha, turule sisenemise hind. Kõik ju teavad, et Eestis läheb kitsaks, tegelikult ongi juba läinud, liiga palju on peatöövõtu firmasid. Võtame kas või Nordeconi, kes on siia nüüd peatöövõtjana tulnud – juhtkond on õigesti aru saanud ja esimesed projektid pole neil kindlasti olnud väga kasumlikud, aga nad on suur firma ja kannatavad selle teadlikult ära. Küll kasum ka tuleb, edaspidi," rääkis ta.

TMB enam piiri peal hinnaga asju tegema ei pea. "Meie ei pea enam selliseid riske võtma," ütles ta.

Järgneb Äripäeva ajakirjas Ehitaja ilmunud intervjuu Sven Maschoroviga

▲ **Sven Maschorov Turbinhalleni kompleksi ehitus-rekonstrueerimistööl.** FOTO: LAURI LEET

Kuidas sai alguse teie teekond Rootsi ja millega olete siin tegelenud? Kui lõpetasin 2010. aastal Tallinnas ehitusfirmas Rand ja Tuulberg Väike-Õismäe gümnaasiumi ehituse projektijuhtimise, tundsin järjest enam, et Eestis jääb kitsaks, maailm pakub arenguks märksa rohkemat. Otsustasin Rootsi kasuks.

Praegu tunnen, et olen välja jõudnud samale tasemele, kus olin Eestis projektijuhina. Siin on arenemisruumi ja enda eest võitlemist olnud palju. Et ennast tõestada, pead mingites asjades olema kohalikest parem.

Milles näiteks? Olgu see siis intensiivsus või kohusetunne. Olen esimene inimene, kes on hommikul objektil ja viimane, kes siit lahkub. Aitan peatöövõtjal asju vedada ja samas ka alltöövõtjaid joonel hoida, paljud neist endistest liiduvabariikidest. Tuleb jälgida, et töölised ei teeks asju, mida ehitusobjektidel ei peaks tegema: vales kohas suitsetamine, kuskil ääre peal kõikumine.

Kuidas siinne kõrgem tööturvalisus saavutatakse? Kui alustame objektil tööd, käime kõikide osapooltega kvaliteedinõuded läbi. Instrueerime, jagame kvaliteedi- ja töökeskkonnanõuete kohta infot ja seda mitte ainult formaalselt – see on tõsine kaks-kolm tundi kestev protsess. Iga mehega räägin personaalselt, vaatan näost näkku, et veenduda, et ta ikka mõistaks: teeme siin tõsist asja, eksida ei saa, suhtumine peab olema tasemel. Kes nõudeid rikub, läheb õhtul kell kuus Victorial Tallinna suunas!

Häält siin keegi naljalt üksteise peale ei tõsta, piisama peab selgitustest ja normaalsest jutust. Aga kuna ehituses maksab ainult distsipliin, siis mina slaavi kultuuriruumist pärit töötajatele nelja silma all ütlen mõnikord ka krõbedamaid sõnu.

> **Kui kell seitse algab töö, ollakse kümme enne seitset kohal ja seitse ka tõsine tööpäev algab. Mitte nii, et vajutakse viis peale seitset, suits ees, kohale ja raisatakse tööandja aega.**
> Sven Maschorov

Kellest Bygg Elemendi brigaadid koosnevad ja kas töötajaid on ka puudu? Meil töötavad leedukad, venelased, ukrainlased, Kasahstanist on üks tööline. Poolakaid on töötanud. Umbes pooled töötajatest, kes pärit kaugematest riikidest, elavad siin juba püsivalt koos peredega. Puudus on objektijuhtidest ja töödejuhatajatest, kes oleksid võimelised erinevates keeltes pabereid täitma ja töömehi juhendama, koosolekutel viibima.

Kas esineb ka sellist suhtumist, et küll need ullikesed idast töö poolmuidu ära teevad? Mõni Rootsi peatöövõtja seda käekirja juurutab küll. Olen nii-öelda endisest idast pärit mitme alltöövõtjaga rääkinud, võrrelnud hindu ja öelnud, et kallid inimesed, kui te üldse nende hindadega suudate lõpuni minna, siis pankrot terendab teil edaspidi niikuinii.

Teie enam piiri peal hindadega asju ei tee? Otseloomulikult mitte, meie ei pea enam selliseid riske võtma. 2008. aastal tegid TMB omanikud väga õige otsuse siia tulla ja praegu on näha, kui kaugele on võimalik jõuda. Aastast 2010 on TMB müük siin igal aastal suurenenud, eriti suur on tõus olnud viimased paar aastat. Ettevõtte Riia tehas toodab sisuliselt 99% eksporti, Tartu tehasest on ekspordi osakaal umbes 2/3.

Kuidas see edu on tulnud? Mida peab siin turul tegutsedes tähele panema? Kui ettevõte plaanib siia tulla, pole mõtet seda planeerida ühe projekti põhiselt, peab olema pikem visioon, miinimumajaga 5–8 aastat.

Dokumentatsioon on Rootsis üliolulline, seda kontrollitakse kas kohaliku omavalitsuse, ametiühingu või mõne muu inspektori poolt tihti, vahel isegi ette teatamata. Toon näite. Kuu aega tagasi käis laupäeval ehitusobjekti kontrollimas maksuamet, korjas ära kõikide töötajate töötunnistused, IDd ning kontrollis vahetult, kas kõikide töötajate pealt on maksud makstud.

Samas pole Rootsis ehitusplatsil iga päev järelevalvet. Eeldatakse, et sina oled professionaal ja suudad teha tööd iseseisvalt. Aga kõik peab olema fikseeritud, sa pead suutma iga sammu dokumentide põhjal hiljem ette näidata.

Paljud Eesti alltöövõtjad ei saa aru, et Rootsis jälgitakse väga rangelt tööliste riietust ja professionaalset varustust. Rootsi tellija mõistab kiirelt, kes on kes. Odava tööriistaga siia tulemise ning normidele ja nõuetele vilistamisega ei jõua siin kuigi kaugele. Ollakse viisakad ja keegi ei taha konflikte, aga järgmist tööd sellisele tegijale kindlasti ei pakuta.

Samas on ka see õige, et Eestist tulnud töömehed pole halvemad ega tee vähem tööd, on väga häid mehi, tegelikult leidub korralikke töömehi igal pool. Töötajaid ja paigaldajaid on siia vaja, sest paljud kohalikud ei viitsi montaažitööd teha, see on füüsiliselt raske ja talvel külm.

Dokumentide täitmine ja kohalike oludega kohanemine eeldab ka keeleoskust ja teadmisi. Täpselt nii. Aga keegi ei pane pahaks, kui sa teed rootsi keeles grammatilisi vigu, nii väiklaseks siin ei minda.

Julgen öelda, et kui kokku panna kõva tuumik, viis-kuus kogemustega projektijuhti ja kasutada mõne kohaliku abi, kes keelt oskab, ning Eesti alltöövõtjaid, kellest paljud tahavad siia turule tulla, aga ise ei julge, olen kindel, et suuremad Eesti ehitusfirmad juhiksid siin peatöövõtu korras nii mõndagi projekti edukalt.

Kui palju küsitakse teie käest juurde ka lisatööde tegijaid Eestist ning Baltimaadest? Väga tihti, aga soovitada julgen väheseid firmasid. Metus-Est on end siin tõestanud, Haapsalu Uksetehas AS, Harmet on siin turul hakkama saanud, puitmajade tootjad. Rand & Tuulberg rajas kilpmajade tootmise tehase Eestis suunaga just siia turule. Olen kindel, et ühel päeval nad edu siin ka saavutavad.

Kuidas hindate, kas ka ainult elemente tootes ja tarnides ning paigaldust mitte pakkudes on võimalik siinsel turul läbi lüüa? On küll, aga toode peab olema laitmatu kvaliteediga. Oma montaažimeeskonnaga on kindlasti töö tulemuslikum ning see on ka olnud TMB pluss. Oli väga õige otsus luua kohapealne firma, sest enamik tellijaid küsib siin töid just koos montaažiga. Platsil tekib pidevalt palju nüansse ja spetsiifilisi küsimusi, mida on vaja jooksvalt lahendada, ning kogemustega meeskonna olemasolu on hädavajalik.

Näiteks kui tehakse paigaldusel mingi viga ja juhtub õnnetus, hakatakse seda uurima, projekt pannakse seisma. Halvemal juhul võivad need minna kellelegi väga valusalt maksma.

Kas teil on ka nende aastate jooksul midagi sellist juhtunud? Paraku on üks näide minu kogemusest, mis küll juhtus enne, kui alustasin tööd TMBs. Ühel objektil, kus olin objektijuht, juhtus tõsine tööõnnetus, rõdud kukkusid alla koos ühe töötajaga, õnneks jäi inimene ellu. Selle tagajärjel pandi töö objektil kuuks ajaks seisma, tehti täielik ekspertiis hoonele, kontrolliti sõlmi, kraana kahju. See kõik läks väga kalliks maksma.

Tagantjärele sai selgeks, et tööd olid seal algusest peale valesti ette valmistatud. Sain juhtumist kõva kooli ja tegin omad karmid järeldused: oleksin pidanud algusest peale olema objektijuhina rangem.

Rootsi pluss on muidugi see, et enamasti on töö tunnipalga alusel. Eestis on pigem kokkuleppehinnad tükitöö peale, mis tekitavad rabistamist ja kiirustamist.

Eestis kuuleb tihti arvamust, et Soomes ja eriti Rootsis lüüakse luuslanki ning töötempo on vilets. Vale. Kes meie firmas vastu peab, on kõva töömees. Meil kehtivad reeglid. Kui kell seitse algab töö, ollakse kümme enne seitset kohal ja seitse ka tõsine tööpäev algab. Mitte nii, et vajutakse viis peale seitset, suits ees, kohale ja raisatakse tööandja aega.

See pole norimine, kui töömehelt sääraseid asju nõuda, kõik on lepingus kirjas. Suurte projektidega võib kaotada kümneid tuhandeid eurosid, kui lasta töötajatel ettevõtte aega varastada.

Kas vastab tõele, et Eesti tellija on Rootsi omast jäigem või on suurema kasumijahi tõttu loodud säärane suhtlemiskultuur, et järeleandmisi ehitajale ei tehta, kogu vastutus on ehitaja peal? Jah, aga kokkuvõttes mõlemad pooled kannatavad. Kasvõi näiteks Tartu Ülikooli raamatukogu teema: see on ju lausa riiklik häbiplekk, tudengitel pole kusagil õppida, raamatute laenutus toimub aastaid ebanormaalsetes tingimustes, meie aga vaidleme.

Mida peaks tegema, et selliseid asju oleks vähem? Kas midagi saaksid teha ka ehitusettevõtjad ise või on kõik hoovad riigi käes? Kindlasti saaksid ka ehitusettevõtted ise midagi teha, aga kui riigil pole tahet olukorda muuta, on ka ehitajatel raske asja parandada. Seadusloome juures peaks professionaalseid inimesi ümber laua olema.

Mis on Eesti ehitusmaastiku suuremad probleemid kõrvalt vaadatuna? Liigub palju musta raha, palju tehakse ühe projekti tarvis väikesi osaühinguid, kelle üle pole kontrolli ja kokkuvõttes solgitakse turgu. Seda kaebamist on kuulda paljudelt. Ausalt pole võimalik töid kätte saada.

SIZE DOESN'T MATTER
PACKING FOR PROTECTION

Vee- ja tuulekindel "ilmastikusein"

... on vastupidav tuultele
... jääb kaetud objektil trumminahana pingule
... kilepaanide vahede ühendamise võimalus
... minimeerib objekti temperatuurikadusid
... jpm

HEAT3™ Pack it

Laia valiku kasutusvõimalusi leiate kodulehelt

heat3.eu

toimetaja Kadri Põlendik
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

TÖÖOHUTUS

Tööõnnetuste vähendamine vajab ühisrinnet

Tööõnnetuste arv Eestis on tõusutrendis. Olukorra muutmiseks ei piisa üksnes tööinspektsiooni kullipilgust, vaid initsiatiivi peavad näitama ka ettevõtted, ettevõtjate liidud ning kutse- ja kõrgkoolid.

LENNART KÄÄMER
kaasautor

Merko Ehitus hoiab tööohutuse taset eeskätt töötajaid koolitades, nagu seadus ette näeb. Ühtlasi hoitakse pilk peal täiendkoolitustel ja kordusõppel.

"Näiteks oleme oma töötajatele korraldanud koolitusi "Tööohutus ehitusplatsil", "Kraanatööd", "Teetööde liikluskorraldus ja ohutus teetöödel," märkis Merko töökeskkonna spetsialist Indrek Link.

Koolitusvajaduse informatsioon jõuab Merko töökeskkonnanõukogu koosolekute lauale töötajate esindajate kaudu. Oma sõna ütleb sekka ka platsi meeskond ning arvesse võetakse *backoffice*'i analüüse.

OÜ Normandia on ehitusmaastikul veel mikroettevõte. Eelmisel aastal kasvas ehitusmahu käive enam kui kolm korda varasema aastaga võrreldes. Käibe kasvu veavad mahukamad ehitustööd, mis omakorda nõuavad ettevõttelt ka põhjalikumat järelevalvet töö ja ohutuse üle.

Raskemaid tööõnnetusi strateegiajuht Jaak Härma sõnul ette tulnud ei ole, väiksemate tagajärgedega õnnetuste puhul on olukord ähmane.

"Neid võib olla enamgi, kuid paljud väikesed juhtumid salgavad kas töötaja ise või alltöövõtja maha," tõdes Härma.

Elementaarsete isikukaitsevahendite kandmist tuletavad meelde ehitusplatsidele paigaldatud infotahvlid ja üheleheküljeline ohutusalane meelespea. Täiendavalt on tutvustatud kõikidele alltöövõtjatele töö sisekorra eeskirju ehitusplatsil ning kooskõlastatud töötervishoiu ja tööohutuse ühistegevuse kokkulepe.

> **Väiksemate õnnetuste puhul on olukord ähmane. Paljud juhtumid salgavad kas töötaja ise või alltöövõtja maha.**
>
> **OÜ Normandia strateegiajuht Jaak Härma**

Kiiver pähe

Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja töökeskkonna järelevalve ja arengu alal Apo Oja leidis, et senisest rohkem peaks

◀ **Ohutus algab sellest, kuidas kõrgkoolist tulnud meister juhendab töötajaid, ütles tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Apo Oja.** FOTO: STANISLAV MOSHKOV / ÕHTULEHT / SCANPIX

korraldama ehitusplatsi kontrolli ette teatamata ja oluliste rikkumiste puhul rakendama maksimaalset sundi. Seda just õnnetuste puhul, mis võivad viia töötaja elu või tervise kaotuseni.

Praeguse seisuga on tööohutuse ja töötervishoiu nõuete rikkumise maksimaalne trahvimäär 2000 eurot. "Seda on vähe, kuid kui seda järjepidevalt rakendada, siis väheneks ettevõtete arv, kuhu inspektor peab iga nädal minema," märkis Oja.

Oja sõnul vajaks rangemat pilku ka valitsuse määrus "Nõuded ehituses". Objektidel peaks kiivri kandmine olema kohustuslik igas olukorras. Praegu on see nõutud vaid seal, kus on peavigastuse oht, st töö redelitel ja tellingutel või kraana piirkonnas. Lisaks peab iga ehitusettevõtte juht mõistma, et vabaajajalatsid tuleks unustada ja töömaal (ehk ehitusobjektil) saab töötada ainult turvajalatsites.

Koostöö koolidega

Noortega juhtuvate tööõnnetuste vähendamiseks peavad peeglisse vaatama kutse- ja kõrgkoolid. Teavitustegevust ei tohi lükata ainult tööinspektsiooni õlule, vaid kaasata tuleks ka ettevõtted ja ettevõtjate liidud, kes süstiksid noortesse õigeid hoiakuid.

"Ohutus algab sellest, kuidas kõrgkoolist tulnud meister juhendab töötajaid. Kutsekooli lõpetanu puhul saab hoiak selgeks esimesel päeval, kui vaadata millise suhtumisega noor ehitusobjektile läheb," sõnas Oja.

KOMMENTAAR

Õnnetuste taga tihti suhtumine

APO OJA
tööinspektsiooni peadirektori asetäitja töökeskkonna järelevalve ja arengu alal

Väga palju tööohutusnõuete rikkumisi ja isikukaitsevahendite mittekandmist tuleneb tööandja suhtumisest.

Tööandja ei ole suuteline piisava rangusega nõudma ohutusnõuete täitmist. Tihti esineb ka olukordi, kus ehitusobjektijuhil on käes mitu objekti ja selge see, et koordinaatori puududes ei kasutata isikukaitsevahendeid. Töömees ei taha mõista, et järgmine, kes katuselt alla kukub, on tema.

Tööjõu suhtumine saab alguse juba koolipingist. Suurim riskigrupp on mehed vanuses 25–34 eluaastat, kellest tööõnnetusse sattub eelkõige alla aastase tööstaažiga töötaja. Siin on otsene seos, millise hariduse ja eelkõige suhtumisega tööohutusse tulevad noored kutse- ja kõrgkoolidest.

Regulaarsed kontrollid – ühtlasem tase

INDREK LINK
Merko töökeskkonna spetsialist

Tänavu on tööinspektsioon oma sihtkontrollide kampaania tõttu Merko objekte kontrollinud 2-3 korda rohkem kui möödunud aastal.

See on aidanud hoida ohutusnõuete täitmisel ühtlasemat taset. Ühtlase taseme tagamiseks on Merkos kasutusel ka sertifitseeritud juhtimissüsteem, mis vastab standardite ISO 14001:2015 (keskkond), OSHAS 18001:2007 (tööohutus) ja ISO 9001:2015 (kvaliteet) nõuetele.

„Töömees ei taha mõista, et järgmine on tema, kes katuselt alla kukub.

tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Apo Oja

4774

tööõnnetust registreeriti 2015. aastal.

500

töötajat on iga päev haiguslehel tööõnnetuse tagajärjel.

SOOVITUSED

Kontroll peab range olema

1. **Tööõnnetusi** aitaks vähendada rangem kontroll ja noomitused tööandja poolt.
2. **Objektijuht** peaks keskenduma ühele objektile korraga, et omada terviklikku ülevaadet ohutusnõuete täitmisest.
3. **Kutsekoolidest** tulevat tööjõudu värvates tasub kõrgendatud tähelepanu pöörata noorte teadlikkusele ohutusest.
4. **Kasuks** tulevad infotahvlid ja meelespead ehitusplatsil.
5. **Töötajatele** tasub korraldada ohutusalaseid koolitusi ja kordusõpet.

TASUB TEADA

Viimase kümne aastaga on registreeritud tööõnnetuste arv tõusnud 3653-lt 4774-le aastas. Tööinspektsioon tuvastas mullu järelevalve käigus õigusaktide rikkumisi 91 protsendis kontrollitud ettevõtetes.

Iga päev on tööõnnetuse tagajärjel haiguslehel ligikaudu 500 töötajat. Kui töötajale tähendab see sageli isiklikke kannatusi, siis tööandjale kaotatud tööaega ning ettevõtte vähenenud tulemuslikkust. Näiteks 2014. aastal läks tööõnnetustest tingituna kaotsi ligi miljon töötundi.

Tööelu-uuring 2009 järgi töötab 32% töötajatest organisatsioonis, kus on juhtunud tööõnnetus.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse järgi on tööandja ülesanne hoolitseda, et töökeskkond oleks ohutu ja töötajate tervist hoidev. Ohutust töökeskkonnast on võita nii tööandjal, töötajal kui ka riigil ja ühiskonnal.

ALLIKAS: TÖÖINSPEKTSIOON

PANE TÄHELE

Tööõnnetused toovad ettevõttele majanduslikku kahju

Kompensatsioonid kannatanule.

Materiaalne kahju: põhivara remont, investeering; kulud remondile; kaotatud sissetulek.

Arstiabi: esmaabi ettevõttes; transpordikulu; muud tervishoiukulud.

Tööõnnetusega kulunud aeg: tööõnnetuste uurimisega seotud otsene kulu; kannatanu ümberõpe, rehabilitatsioon; väljastpoolt asendaja tööaeg; kõrvalseisjate kaotatud tööaeg; tööaeg koristamisele; ettevõttesisene kannatanu asendamine; juhtkonna kaotatud tööaeg; õnnetusest tingitud koolitusele kulunud aeg; tööõnnetuse uurimisele kulunud aeg.

Sanktsioonid: ettevõtte makstud trahv.

Väljamaksed kohtunõuete alusel.

ALLIKAS: SOTSIAALMINISTEERIUMI ANALÜÜS

Elu Ratastel OÜ
Et liikumine ei oleks unistus!

Elu Ratastel OÜ on elektriliste liikurite Shoprider ainus ametlik maaletooja Eestis. Tegeleme liikurite müügi ja rendiga, võimalik taotleda ka järelmaksu.

Shoprideri sõidukite eesmärk on lihtsustada liikumisraskusega inimeste argipäevaelu ja- toimetusi, et liikumine ei jääks unistuseks.

Liikurite kasutamine on väga lihtne, kiirust saab ise vajadusel reguleerida. Ühe akulaadimisega on võimalik läbida kuni 50 km.

Võimalik on valida 3- ja 4rattaliste Shoprideri sõidukite vahel.

Täpsem info meie kodulehel www.eluratastel.ee ja telefonil 526 5554.

▲ Kui võrrelda elektri hinda Eestis ja Soomes, siis Eestis on see märkimisväärselt kõrgem. FOTO: RAUL MEE

PROBLEEM

Energia hind poob Eesti tööstust

Kui arvestada, et energia hinnast moodustavad suure osa aktsiis ja võrguteenused, läheb suurem osa energiamüügist saadud tulu otse või kaudselt riigi taskusse. Eestis on elektriaktsiis äritarbijatele seitse korda kõrgem, kui nõuavad Euroopa Liidu normid.

ANASTASIJA TIDO
anastasija.tido@aripaev.ee

Деловые ведомости

Töösturitele on lohutuseks majandusminister Urve Palo lubadus, et järgmisest aastast alaneb elektriaktsiis Euroopa Liidu miinimumtasemele.

Delovõje Vedomosti küsis tööstussektori esindajatelt, mida saaks valitsus teha, et tuua ettevõtjat kägistavat hinda allapoole ja aidata Eesti tööstusel muutuda konkurentsivõimelisemaks ja atraktiivsemaks.

> **Hoolimata sellest, et meil on siin Paldiskis tuulepark, ei saa me sealt elektrit otse osta. Regulatsiooni järgi peame seda ostma läbi Eesti Energia.**
>
> **Paldiski Tsingipada ASi tegevjuht Jussi Ustal**

KOMMENTAAR

Vaadake, mida teevad meie konkurendid

TRIIN PLOOMPUU
Eesti Masinatööstuse Liidu tegevjuht

Riik peaks kindlasti võrdlema, kuidas käituvad Läti, Leedu, Poola, Soome ja teised meiega konkureerivad riigid ning arvestama kogu Eesti tööstuse huvidega.

Praegu on elektri börsihind kukkunud, aga maksud ja tasud on tõusnud ja võrgutasud kasvavad stabiilselt. Börsihinda ei suudeta kontrollida. Võrgutasude juures on probleem vähene efektiivsus, aga see tähendab, et puuduvad suurtarbijad ja püsitasukomponent on väike.

Maksud ja tasud on otseselt valitsuse teha, aga tehtud ei ole ühtegi sammu selleks, et elektri kõrget hinda leevendada – on maksimaalne elektriaktsiis ja kasvav taastuvenergiatasu. Kuid tööstuse toimimiseks on vajalik stabiilsus.

Töötlev tööstus annab Eestis tööd igale viiendale inimesele ja moodustab 2/3 Eesti ekspordist – seetõttu tuleks kõigile energia tarbimisega seotud teemadele palju rohkem tähelepanu pöörata.

Aidake ära kaotada elektrikatkestused

PILLERIIN LAANEMETS
Eesti Plastitööstuse Liidu tegevjuht

Tööealise elanikkonna vähenemine sunnib ettevõtjaid järjest rohkem investeerima uutesse tehnoloogiatesse ja see toob suurema sõltuvuse energia hinnast.

Plastitööstuses on energia hind kogukulus üks kaalukamaid komponente ja see hind kasvab pidevalt.

Lisaks kallile energiale peame paraku rääkima ka elektrikatkestustest, mis toovad suure lisakulu. Plastivaldkonna ettevõtetel on tähtis tagada tööprotsess 24/7, sest masinate ja seadmete seiskudes on nende taaskäivitamine väga energiamahukas ja aeganõudev. Näiteks Hiiumaal tegutseb seitse plastitööstuse ettevõtet, millel on sagedasi elektrikatkestusi. Selle põhjus on puudulik võrguühendus. Sel teemal on riigi esindajatega ka suheldud ja lahendust loodetakse kunagi alajaamade digitaliseerimisest.

Töötleva tööstuse kui Eesti suurima tööandja ja eksportija konkurentsivõime peab olema riigi prioriteet ning energiasoodustused, nagu need on Soomes, Austrias ja Saksamaal, on väga vajalikud. See on tõesti väga tähtis teema, sest töötlev tööstus on Eesti suurim majandussektor, mis moodustab 1/5 SKPst ja 2/3 ekspordikäibest. Tegemist on suurima tööandjaga ja on väga tähtis, et riigi energiapoliitika ei ohustaks tööstussektori konkurentsivõimet.

Muutke elektri ostmise regulatsioone!

JUSSI USTAL
Paldiski Tsingipada ASi tegevjuht

Kuna kütame elektriga, siis oleme Eesti Energia kuldklient.

Tarbime energiat väga palju. Valitsus peaks soodustama energiamahukaid tootmisi, näiteks Soomes on selline tugi olemas.

Kahjuks on meil riigis targurlikud reeglid. Hoolimata sellest, et meil on siin Paldiskis tuulepark, ei saa me sealt elektrit otse osta. Regulatsiooni järgi peame seda ostma läbi Eesti Energia.

Aitab uutest maksudest ja maksude tõstmisest

SIRJE POTISEPP
Eesti Toiduainetööstuse Liidu juhataja

Energia- ja küttekulud moodustavad umbes 10% suurte toidutööstuste tegevuskuludest, seega on mure suur.

Kui võrrelda elektri hinda Eestis ja Soomes, siis Eestis on see märkimisväärselt kõrgem. Miskipärast ei ole Eesti elektrituru avanemisel olnud oodatud mõju.

Selle asemel, et vaadelda ettevõtete maksukoormust tervikuna ja kaaluda, kuidas ettevõtluskeskkonda panustada, ettevõtete tegevust hoogustada ja nii majanduskasvu ergutada, kehtestab valitsus uusi makse ja tõstab olemasolevaid.

Oleme ministeeriumide uksi kulutanud nii suhkrumaksu kui ka uue pakendiaktsiisi teemal, kuid kõik meie ettepanekud on jäänud hüüdja hääleks kõrbes.

Ka energia hinnast oleme rääkinud nii rahanduskomisjonis kui ka ettevõtlusminister Urve Paloga, kuid mingit mõju pole sel olnud. On aeg mõista, et ettevõtetele uued maksud ei tekita Eesti majandusse uut raha, ei loo uusi töökohti ega muuda Eestit välisettevõtetele atraktiivseks sihtturuks.

Valitsus tegeleb asjaga

ERKI SAVISAAR
riigikogu liige

Energia hind on tõesti probleem energiamahukate tootmiste ja ettevõtmiste toomisel Eestisse.

Oleme konkurentsist väljas ja asjaga tuleb tegeleda. Valitsus on jõudnud põhimõttelise kokkuleppeni, kuidas probleemi lahendada ning selleks riigieelarves raha planeerinud. Konkreetsete abinõude väljatöötamisega valitsus tegeleb ning loodame juba sügisel rääkida pikemalt ja põhjalikumalt, millistele tulemusteni on jõutud.

Loodan väga, et leitakse lahendus, mis viib Eesti taas energiamahukate ettevõtmiste rahvusvahelisse konkuretsi, olgu need siis tehased või serveripargid.

Elektritarbijate mured on riigile teada

URVE PALO
ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister

Me ostame elektrit börsilt, mis tähendab, et selle hinda kujundab nõudlus ja pakkumine.

Lisaks elektritootmisele tuleb katta ka ülekandekulud, mis võivad samuti moodustada märkimisväärse osa elektriarvest. Otseselt riigi taskusse läheb vaid elektriaktsiis, mis moodustab mõne protsendi elektriarvest.

Ülejäänud kulukomponendid, näiteks võrgutasu ja taastuvenergia tasu, on kindla eesmärgiga ja sealt saadav raha suunatakse otse kas elektrivõrkudesse või taastuvenergia tootmise toetamiseks.

Suuremate elektritarbijatega suhtleb meie ministeerium pidevalt ja nende probleemid on meile teada.

Muide, valitsus on juba otsustanud, et järgmise aasta 1. jaanuarist langetame elektriaktsiisi Euroopa Liidus lubatud miinimummäärani. Kui praegu on meil elektriaktsiis äritarbijatele seitse korda kõrgem kui Euroopa Liidu normid nõuavad, siis järgmisest aastast alaneb see liidu miinimumtasemele. Uurime ka, kas saaks samasuguse erisuse teha gaasile ja küsime selleks Euroopa Liidust luba.

PUHAS
KUJUNDUS

Kujundusteenused
KIIRELT, SOODSALT JA KVALITEETSELT.

LOGO KUJUNDUS FOTOTÖÖTLUS VISIITKAARDID/KUTSED KARIKATUURID SOTSIAALMEEDIA KUJUNDUS REKLAAMI KUJUNDUS
ILLUSTRATSIOON AEROVIDEOD T-SÄRGI KUJUNDUS ANIMEERITUD LOGOD ANIMATSIOONI VIDEOD PLAKATID JA FLAIERID

WWW.PUHASKUJUNDUS.EE

ESCAPETARTU

Korralda elamusterohke üritus ESCAPETARTU PÕGENEMISTUBADES:

MIDA PAKUME?

FIRMAÜRITUSED
KLIENDIÜRITUSED
TOITLUSTUS
MEESKONNATÖÖ ARENDAMINE
UNUSTUMATU ELAMUS
SÜNNIPÄEVAD
50 ÜRITUSED KUNI 50-LE INIMESELE

Info & Broneerimine
ESCAPETARTU.EE
facebook.com/EscapeTartu

TARBIMINE

Kaubandus on praegu keerulises seisus

On näha, et tarbijad ei osta enam nii palju kui varem, seda suuresti tänu keskkonnateadlikkuse kasvule, aga ka raha väärtuse paremale tunnetamisele.

HANDO SINISALU
kaasautor

Kaubandus.ee

Kaupmeestel on praegu üsna raske aeg, kuna nad peavad veenma inimesi rohkem ostma, rääkis intervjuus agentuuri Wandering the Future asutaja ja trendiekspert Cécile Cremer, kes esineb 12. oktoobril Äripäeva korraldataval ostjate ja turundajate *workshop*'is "Mida ostjad tahavad?".

Teilt kui trendiuurijalt ei saa küsimata jätta, mis on praegu "kuum"? Mida võib sel suvel kaubandusvõrgus näha, mida veel eelmisel aastal seal ei olnud? Tegelikult on kogu kaubandussektor praegu üsna keerulises seisus. On näha, et tarbijad ei osta enam nii palju kui varem – seda suuresti tänu keskkonnateadlikkuse kasvule, aga ka üldiselt raha väärtuse paremale tunnetamisele. Kaupmeestel on praegu üsna raske aeg, kuna nad peavad veenma inimesi rohkem ostma. Samas on siiski näha, et tarbijad on nõus maksma rohkem, kui nad näevad, et kaup on kvaliteetne ja bränd usaldusväärne ja keskkonnasäästlik. Neid muutusi näen ma praegu üldise laiema trendina.

Muidugi on alati olemas ka mingid "kuumad" tooted, mille puhul ei tea kunagi päris täpselt, kas see on vaid haip või pikaajaline trend. Praegu on hea näide näpuvurr (*fidget spinner*), mis on laste ja noorte seas ülipopulaarne.

Aga kui pikemas perspektiivis mõelda, siis äri kasvatamiseks ja ka tulevikus turul olemiseks on praegu kõige parem viis ehitada oma brändi nii, et see oleks avatud, aus ja läbipaistev. Isegi kui su toode ei ole 100% *fairtrade* või keskkonnasõbralik, siis ole aus ja läbipaistev, sest juba sellega võidad tarbijad enda poolele. See on kindel tulevikutrend kaubanduses – ausus klientide vastu.

Endiselt on väga oluline ka eristuvus ja personaliseeritus. Tarbijad tahavad üha enam osta midagi erilist. Midagi, mida pole enne teda tuhat teist inimest ostnud. See on ka põhjus, miks on moes *vintage*, käsitöö, kohalik disain ja miks näiteks ostetakse CDde asemel vinüülplaate. Inimesed otsivad üha enam midagi ehtsat, originaalset ja unikaalset.

Samas tegutsevad paljud massitoodangu pakkujad ja kiirmoeketid, nagu Zara või H&M, turul endiselt üsna edukalt. Jah, seda küll. Ma ei arvagi, et sellised poed ja ettevõtted järgmise paari aasta jooksul välja surevad. Need on endiselt populaarsed teatud segmendis, näiteks noorte hulgas, kellel pole palju raha, kuid kes tahaksid siiski igal nädalal midagi uut osta. Aga pikas perspektiivis ei ole see kuigi jätkusuutlik äri. See on selline pidev võitlus – raha *versus* väärtus.

Sellegipoolest usun ma, et ka sellised suured traditsioonilised kauplused peavad varsti hakkama tegema üsna drastilisi muutusi oma ärimudelis. Paljud neist on sellest ka juba aru saanud ja muudatusi teinud –näiteks H&Mil on oma keskkonnateadlik seeria Conscious ning nad võtavad kauplustes vastu kasutatud riideid, et suunata need taaskasutusse jne. Ühiskondlikud ja keskkonda puudutavad väärtused on inimeste jaoks üha olulisemad ning kaubandusettevõtetel tuleb tahes-tahtmata sellega arvestada.

Järjest enam ostetakse ka tooteid, mis on tehtud kohalikul turul, ja seepärast on üha enam tootmist tulemas tagasi Euroopasse. See on hea, sest tähendab nii kvaliteedi tõusu kui ka seda, et nii toomistingimused kui ka palgad ja hinnad muutuvad õiglasemaks. Pean silmas eelkõige seda, et tasakaal tootmiskulude ja kasumi vahel hakkab olema õiglasem. Mitte nii nagu praegu paljude Aasiast tulnud toodete puhul, et toodet müüakse 400% juurdehindlusega, mis on täiesti hullumeelne.

Kokkuvõtteks veelkord üldine trend on siiski aususe, läbipaistvuse ja õiglase kaubanduse poole. Inimesed tahavad tarbida üha enam nii-öelda süütundevabalt. Muidugi võtavad muutused palju aega, aga kindel on see, et esimene oluline nihe inimeste teadlikkuses on toimunud.

Selles muutuvate väärtushinnangute maailmas on oluline ka nn heategevusfaktor. Enamik inimesi tahab head teha ja paljudel on selleks ka võimalus, aga sageli nõuab see neilt kas liiga palju aega või energiat. Või on lihtsalt liiga palju heategevuse võimalusi, mille vahel ei osata ise valida. Selle asemel on neil lihtsam osta brändidelt, kes teevad head nende eest. Näiteks TOMS Shoes on juba aastaid tuntud selle poolest, et annetab iga ostetud kingapaari pealt ühe paari ka mõnele arengumaa abivajajale. Nüüdseks on ettevõttel juba välja kujunenud väga põhjalik heategevussüsteem ja ka nende äri õitseb. Seegi on kindel trend, et need brändid, kes tõesti annavad ühiskonnale midagi tagasi, kasvavad üha suuremaks, sest nad aitavad oma klientidel teha midagi head ilma igasuguse jõupingutuseta.

Räägime veidi ka kaubavalikust, mis tänu e-kaubandusele on kasvab pidevalt. Teoreetiliselt on tänapäeval internetist võimalik osta absoluutselt kõike. Kui inimene ei leia poest midagi sobivat, siis ta läheb internetti ja leiab selle sealt. Kuidas e-kaubanduse piiramatu valik mõjutab füüsilisi kauplusi? Ükski pood ei suuda valiku poolest konku-

Enam ei ole niivõrd tähtis see, mida sa müüd, kuivõrd see, kuidas sa müüd.

Trendiekspert Cécile Cremer soovitab kaupmeestel teha kliendil poeskäik positiivseks ja meeldejäävaks elamuseks.
FOTO: ERAKOGU

PANE TÄHELE

Mida ostjad tahavad?

12. oktoobril toimib poolepäevane *workshop* ostujuhtidele ja turundajatele "Mida ostjad tahavad?".
Vaata täpset programmi **www.kaubandus.ee**
***Workshop*'il** saab vastuse küsimustele:
- Kuidas valida kaupu, mis ostjatele korda läheks?
- Mis on moes, mis on trendikas, mis müüb?
- Mis on tarbijaeelistused aastal 2017?

reerida internetiga. See on tõsi, et e-kaubandus vastab tõesti peaaegu kõigile meie soovidele ja on ülimalt mugav. Füüsilistele poodidele tähendab see, et nende konkurentsieelis peab olema elamuse pakkumine klientidele. Enam ei ole niivõrd tähtis see, mida sa müüd, kuivõrd see, kuidas sa müüd. Kui sa suudad muuta ostlemisprotsessi või ostuhetke oma poes meeldejäävaks positiivseks elamuseks, siis võid võita ka e-kaubandust. Kui suudad rääkida hea loo või pakkuda inimestele tõeliselt hea elamuse, siis ei oma su piiratud kaubavalik mingit tähtsust.

Sellele trendile on hulgaliselt näiteid. Näiteks on tekkinud palju väikseid poekesi, kus müüakse põhimõtteliselt ainult üht kindlat toodet ning kogu kommunikatsioon ja elamus selle ümber toetab seda üht lihtsat toodet. Või siis on mõni suurem kauplus tervenisti omaette elamus. Näiteks raamatupood, mis on kombineeritud kohvikuga, või riidepood, mis õhtutundidel kokteilibaariks muutub. Kontseptuaalne innovatsioon ja loovus on olulised märksõnad siin. Kaupmehed peaksid vähem mõtlema sellele, et nad müüvad tooteid, ja rohkem sellele, et nad müüvad lugusid ja elamusi. Oluline on eristuda teistest ja seda pole võimalik teha, keskendudes ainult toodete müümisele. Peamine väljakutse on leida oma unikaalne müügiargument, mis tänapäeval pole enamasti toode, vaid teenindus, asukoht või elamus selle ümber.

Lisaks ei tasu unustada, et me elame *peer-to-peer*-maailmas, kus teiste inimeste soovitused on väga olulised. Nii et ettevõtetel tasub investeerida ka brändisaadikutesse (näiteks sotsiaalmeedias), või siis kasutada nii-öelda *brand influencer*'eid ehk tuntud nägusid, blogijaid jt arvamusliidreid oma toodete ja poe tutvustamisel.

Aga kui ma lähen näiteks Amsterdami kesklinna ja kõnnin mööda peamist ostutänavat, siis 90% sealsetest poodidest näevad ikka väga traditsioonilised välja. Kusagil pole tunda seda erilist elamust. Jah, see on tõsi. Aga fakt on ka see, et sellistelt suurtelt kuulsatelt ostutänavatelt kaob üha rohkem poode. Lihtsalt see ei paista välja, kuna sellistel kesklinna peatänavatel liigub alati rohkelt rahvast ja palju turiste. Aga näiteks viimase aasta jooksul on Hollandis pankrotti läinud lausa kolm sellist suurt traditsioonilist kauplust, millel seljataga enam kui 150 aastat ajalugu.

Samas, kui liigud linna mõnda teise piirkonda, kus on palju väikesi poode, butiike ja stuudioid, millest enamik pakub värvikaid elamusi ja põnevat ostukeskkonda, siis sa näed, et ka see piirkond on inimestest tulvil. Vaatamata sellele, et tegu pole traditsioonilise turistidest tulvil südalinnaga.

Milline on teie hinnangul suurte traditsiooniliste kaubamajade ja -ostukeskuste tulevik? Enamik sellistest suurtest ostukeskustest on juba praegu märkimisväärselt panustanud elamuste loomisele. Näiteks on seal lisaks poodidele palju kohvikuid ja meelelahutust ning nendest on kujunenud mõnusad kohad, kus näiteks perega nädalavahetusel aega veeta. Nii et ma arvan, et sellised keskused on üldiselt üsna hästi kohanenud tarbija vajaduste ja ootustega. Kui nad suudavad olla pidevas uuenemises ja muutumises ning pidevalt luua uusi elamusi, siis ma ei usu, et need keskused niipea kuhugi kaovad.

Oluline on endiselt hoida üleval inimeste huvi, keskkonna uudsust ja olla loominguline. Näiteks on hea nipp luua rohkem pindu *pop-up*-poodidele või korraldada ostukeskkonnas ka meelelahutusüritusi.

Valitsus peab õppima tantsima

MERIT PÄRNPUU
merit.parnpuu@aripaev.ee

Valitsusmuudatuste ekspert Sir John Elvidge rääkis mais Pärnu juhtimiskonverentsil peetud ettekandes, et valitsuse koostöö parandamiseks peab viima ministeeriumid ühtse juhtimise alla.

Sir John Elvidge'i eestvedamisel reformiti 2007. ja 2008. aastal põhjalikult Šotimaa keskvalitsuse juhtimismudelit: ministeeriumid kaotati ja vastutusvaldkonnad viidi ühtse juhtimise alla. Eesmärk oli luua mõjusalt toimiv organisatsioon, mis muudaks avaliku sektori tegevuse tulemuslikumaks.

Tema põhiline sõnum saalis viibijatele oli, et maailma valitsused peavad muutma funktsioonipõhist valitsemismudelit. "Valitsused peavad õppima tantsima ja kohanema suurte globaalsete muudatustega."

Praegu on hädas hulk valitsusi, kes on organiseeritud ühe ja sama struktuuri järgi. Kui näiteks ettevõtted oleksid samuti ühtmoodi struktureeritud, peaksime seda kummaliseks, sest see välistaks arengu.

Kinni vanas mudelis

Elvidge'i sõnul on lihtne mõista, miks olukord selline on. "See on mudel, mis töötas ilusti 50–60 aastat, kui tekkis üleminek eelsotsialistlikust riigist postsotsialistlikuks riigiks." Tema sõnul võimaldas see valitsustel edukalt edasi liikuda, näiteks sai selle abil juhtida hästi politsei tööd. Kuid küsimus on selles, kas see tänapäeval enam töötab.

Vaated ei kattu, kui vaatame maailma eraldi tervishoiu- ja justiitsküsimuste vaatevinklist. Enamiku valitsuste arvates on hea mõte, kui rahandusministeerium on selgelt eraldatud. Kui vaadata seda aga ärisektori perspektiivist, oleks olukorda väga raske põhjendada. Me peame vähemalt endale küsimuse esitama, miks kõik valitsused on nii kinni mudelis, millel puudub ühtne keskvalitsus.

Šotimaa valitsuse reformimise juures peab Elvidge parimaks tõika, et see parandas tuntavalt ühiskonna usaldust valitsuse tegevuse vastu. Juba poolteist aastat pärast tulemusnäitajate määratlemist näitasid küsitlustulemused kodanike rahulolu ja usalduse tõusu, mida saab pidada ilmselgelt edulooks. Ta rõõmustab, et praeguseks on tema järeltulijad keskvalitsuse juhtimismudelit täiustanud ja läinud veelgi kaugemale.

Pärnu juhtimiskonverentsi korraldab Äripäev.

▲ ACE Logistics Groupi nõukogu esimees Karli Lambot esinemas Äripäeva korraldatud sisekontrolli konverentsil. FOTO: RAUL MEE

ETTEVÕTLUSKULTUUR

Lambot: ettevõtjatel lasub vastutus olla eeskujuks

See, missuguseid väärtusi kannab ärikultuur, mõjutab hoiakuid ka suures kultuuris, leiab ACE Logistics Groupi nõukogu esimees Karli Lambot.

MERIT PÄRNPUU
merit.parnpuu@aripaev.ee
Äripäev

Sellepärast lasub tema sõnutsi iseäranis suur vastutus just kontrolöridel ja audiitoritel, sest nende suhtumine ebaausususesse, varastamisse ja korruptsiooni mõjutab organisatsiooni töötajaid. Töötajad omakorda vormivad ühiskonna mõttemalle, sest igaüks on omamoodi ketilüli.

Lambot usub, et 25 aastaga on Eestis suhtumine korruptsiooni muutunud palju taunitavamaks. Ta toob näite töötamisest 1990ndate alguses lennujaama tollipunktis: "Mäletan nii hästi, kuidas me tükk aega kaalusime, kas me pakume viis krooni iga tollideklaratsiooni eest ühele kindlale tolliametnikule, et ta meie deklaratsiooni kiiremini teeks. Aga tänu jumalale ei jõudnud me sellega kuhugi." Igasugused knihvid töötasid tollal, kui ühel pool oli pahane klient ja teisel pool aeglased ja norivad tolliametnikud.

Et mõjuda oma arutelus tõetruult, lähenes logistikaettevõtja raamatupidaja.ee ja Eesti Siseaudiitorite Ühingu sisekontrolli konverentsil ärikultuurile ja -kultuuritusele hoopiski loomingulisemalt. "Tegelikult tahtsin rääkida hoopis kirjandusest. Toon näite kolme romaani kohta ja kirjeldan seal teatud subkultuure ja nende mõju suurele kultuurile."

Kui mõelda äri ja raha suhetele laiemalt, siis väga palju häid näiteid Eesti kirjandusest tuua ei ole. Mõni on, aga need on sellised negatiivsed, ütles Lambot.

Esimeseks näiteks tõi ta "Tõe ja õiguse" neljanda osa.

"Tõenäoliselt tuleb paljudele meelde ärimees Köögertal, kes on negatiivne sümbol meie kultuuriloos, ja teatud kombel võitlevad Köögertali varjuga Eesti ettevõtjad tänaseni," täheldas Lambot.

"Köögertal ei ole ettevõtja – ta on ärimees," nentis Lambot ja märkis, et sõna "ärimees" pärinebki romaani neljandast osast. Ja lisas, et see on negatiivne näide, kuidas ärikultuuris välja kujunenud tavad ja tõekspidamised mõjutasid ühiskonda mitte kõige paremas suunas.

Eri maiguga sõnad

Ta juhtis veel tähelepanu tähendusvälja erinevusele, mis iseloomustavad sõnu "ärimees" ja "ettevõtja". Kui üks on äriline röövik, kes elab teiste verest ja mahlast, siis teine aitab ühiskonna eesmärkide saavutamisele kaasa. Ehk kui ajakirjanduses räägitakse ettevõtlussektorist ja kasutatakse sõna "ärimees", siis üldjuhul kasutatakse seda negatiivses võtmes. Kui kellestki räägitakse kui ettevõtjast, siis räägitakse positiivses kontekstis, kirjeldas Lambot.

> **Väärtushinnangud mõnes subkultuuris võivad väga oluliselt erineda ühiskonnas tervikuna valitsevatest kultuurinormidest. Siin tulebki mängu meie vastutus.**
>
> **Karli Lambot**

Lev Tolstoi romaanis "Anna Karenina" on tõsine härrasmees vürst Vronski. "Ma olen umbes viis korda seda raamatut lugenud ja mulle on alati suurt lõbu pakkunud see, kuidas Vronski oma rahaasju korrastab."

Vronski on kõrvuni võlgades, aga keegi seda loomulikult ei tea ning seltskonnas lugupidamise säilitamiseks tuleb teha teatavaid pingutusi. Nendes pingutustes aga tulevad ilmsiks teatud väärikus ja iseloomujooned, mida võib pidada Vene aadelkonna ärikultuurseteks tõekspidamisteks, rääkis Lambot.

Aadliku sisemine moraalinorm ei pidanud võimalikuks valetamist oma vennale või teisele aadlikule, kuid naisele valetamine oli vajadusel täiesti lubatud. Ja olgugi et Vronski oli võlgu 17 000 rubla ja raha käes vaid 1800 rubla, ei saanud ta venda alt vedada, kui oli teda toetada lubanud.

Niisiis jaotas Vronski võlad kolme lahtrisse: esimeses olid võlad, mis tuli kohe ära tasuda, teises vähem tähtsad võlad näiteks tallimeestele ja kolmandas niisugused võlad, mille pärast ei tasunud üldse muretseda. Lahenduseks otsustas ta laenata liigkasuvõtjalt 10 000 rubla, müüa maha oma ratsahobused ja vähendada väljaminekuid.

Niisiis oli aadlike suhtumine varastamisse tolleaegsete kultuurinormidega lepitamatus vastuolus. "Vaielda võib selle üle, kas kultuuri loovad rahvamassid, nagu õppisime nõukogudeaegses koolis, või luuakse mingi oluline osa kultuurist ühes ühiskonnaklassis, näiteks aadelkonnas."

Lambot tõi veel ühe näite Fjodor Dostojevski romaanist "Vennad Karamazovid", kus isa mõrvas süüdistatud poeg tunnistab kohtus: "Ma tunnistan end süüdi purjutamises ja kõlvatuses /--/ laiskuses ja prassimises /--/. Ja tema paljaks röövimises, ei-ei, selles ma süüdi ei ole. Ma ei saagi süüdi olla, Dmitri Karamazov on jõletis, aga ta ei ole varas."

Nii oli aadliku jaoks mitte see kõige hullem, et teda mõrvas süüdistatakse, vaid kas ta on varas. "Te ilmselt nõustute, et Vene tolleaegses ühiskonnas oli kaks eri kultuuri, kus väärtushinnangud osaliselt ei kattunud. Suhtumine varastamisse oli talupoegade hulgas hoopis teistsugune, paljupalju leebem. Seda nägime juba nõukogude ajal, kuidas Vene maainimesed varastamisse suhtusid."

Ettevõtjate vastutus

Lambot küsis, kas aadlike ja ettevõtjate võrdlemine on korrektne. Jah ja ei, vastas ta. "Ma olen kaugel sellest, et pidada ettevõtjaid mingiks valitsevaks klassiks. Ei, seda ma kindlasti ei taha öelda. Kuid mõlema puhul on tegemist ühe subkultuuriga ja ma püüdsin näidata, et väärtushinnangud mõnes subkultuuris võivad väga oluliselt erineda ühiskonnas tervikuna valitsevatest kultuurinormidest. Siin tulebki mängu meie vastutus."

Lamboti arvates võiksid ettevõtjad olla ideaalis ühiskonnale väärtushinnangute asjus eeskujuks. Ikka selleks, et väärtuste normid ärikultuuris mõjutaksid ühiskonna kultuurisuhteid heas suunas. "Väga tore oleks, kui näiteks mina ja teised meiesugused lähevad näiteks Leetu oma äriasju ajama ja kohalikud ütlevad, et need on need kuulsad eestlased, kes on küll aeglased ja tobud ja naljakad, aga nad ei varasta ega maksa altkäemaksu."

DISAINMET

Puhas Eesti disain ja kvaliteet

Linnagrill Lux

Jõuline välimus, viimseni viimistletud kasutajamugavus ja lõputud unustamatud grillõhtud. Need on märksõnad, mis iseloomustavad meie enimmüüdud grilli.

Söegrill Nostalgia

Grilli disain on inspireeritud eelmise sajandi keskpaigast. Grilli väljatöötamisel on praktilisus, disain ja kõrge kvaliteet olnud äärmiselt olulised. Tänu termosaarest tööpindadele on kerge sööki grillimiseks ette valmistada, mis muudab grillimise eriti mõnusaks ja nauditavaks.

Söegrill Hirv

Loomakujuline grill on valmistatud just selleks, et saaksid meenutada aegu, mil maal vanemate juures olles aeg peatus ja sai lihtsalt olla. Võta aega ja vii ennast tagasi lapsepõlve, kus saad nautida grillimise ürgsust.

Aiamööbel Nostalgia High

Stiilne aiamööbel on vastupidav ja kaunis disainelement sinu terrassile ja koduõuele. Aiamööbli raam on valmistatud nelikanttorust ja viimistletud pulbervärviga. Puitosades on kasutatud ainult kvaliteetset termosaart.

DISAINMET
Puhas Eesti disain ja kvaliteet

www.disainmet.ee | info@disainmet.ee | +372 56 970 177 | disainmet

TEHNOLOOGIA

Kas sinu seljale on keegi juba märklaua joonistanud?

Inimene on kui masin, kes on disainitud ära tundma ja reageerima mustritele, mida enam tarvis pole, ütles ettevõtja ja endine USA suursaadik Soomes Bruce Oreck.

MERIT PÄRNPUU
merit.parnpuu@aripaev.ee

Äripäev Pärnu Konverentsid

Kõige targem mees ruumis on alati tehnoloogia.

▼ ettevõtja ja endine USA suursaadik Soomes Bruce Oreck
FOTOD: URMAS KAMDRON

Oreck rõhutas mais Äripäeva korraldatud Pärnu juhtimiskonverentsil peetud ettekandes, et loomingulised inimesed kukutavad õige pea troonilt seal praegu istujad. "Kui arvate, et olete pääsenud, siis eksite," ütles Oreck. "Mida enam te seda arvate, seda tõenäolisemalt on keegi teile seljale suure märklaua joonistanud. Ta plaanib teie vara enda valdusse haarata kas tarkvara või mõne nupuka ideega, mis teie töö mõttetuks muudab," jätkas ta.

Ta püüdis näidetega tõestada, kuidas kõik, mis on aidanud inimkonda minevikus, hakkab töötama meie vastu, kui me ei suuda mõelda kastist välja. Kuid loovus ei saa tema sõnul tulla enne, kui oleme oma ratsionaalse aju välja lülitanud ja hakanud usaldama intuitsiooni ja instinkte.

Evolutsiooni seaduspärasust tuleb eirata

Orecki sõnul seostab enamik inimesi loomingut innovatsiooniga, mis on aga vale. "Innovatsioon tähendab stabiilsesse süsteemi muutuste tegemist ja selleks läheb tarvis stabiilset platvormi. Kuid meie elame kiiresti muutuval ajal."

Need kiired muutused jõuavad iga indiviidi, eriala ja ärivaldkonnani. Mitte keegi ei ole selle vastu kaitstud. Ja sellepärast peame innovatsiooni asemel rääkima hoopis loomingulisusest, mida pole meile koolis õpetatud.

Et loovust paremini mõista, tuleb tema sõnul rääkida bioloogiast. Peame mõistma, et saabusime siia planeedile valmiskujul ja meiega on kaasas meie evolutsiooni ajalugu, mis on meisse sisse kodeeritud. Ja selleks, et olla loov, tuleb mõista oma evolutsioonilist arengut ja samas ka sellest üle olla.

Miks me ei ole looduse kroonid?

Kumb tekitab teis rohkem surmahirmu, kas *selfie*-pulk või hai teravad hambad, tõi Oreck näite. Loomulikult hai teravad hambad, kuid eelmisel aastal sai *selfie*-pulka kasutades rohkem inimesi surma kui hai hammustuse tõttu. Olgugi et kõik meist oskavad tunda ohtu verejanulise kiskja ees, ei suuda me näha ohte, mis meie elutegevust juba lähitulevikus pöördumatult muudavad.

Meile meeldib mõelda, et oleme kuningad ja looduse kroonid, kuid tegelikult ei ole me seda. Meie aju juhivad dopamiin ja kortisool – need kaks hormooni kirjutavad ette, mida me teeme ja kuidas olukorrale reageerime, rääkis Oreck.

Seesuguste riskide vähendamine ja teadmine, mida tuleb karta, on mõjutanud meie ellujäämist. Sellest tulenes ka vajadus jäädvustada mustreid. Kui keegi suri ämbliku hammustuse tõttu, siis keegi teine pidi mõistma, et ämblik ja surm on omavahel seotud, sõnas ta.

Täpselt niisamuti, nagu me otsime mustreid selles, mida näeme, otsime ka mustreid oma mõtlemises, jätkas Oreck. Kui me mõtlesime minevikus ühtmoodi, siis mõtleme nii ka tulevikus – seda nimetatakse kognitiivseks dissonantsiks. Te näete ainult neid asju, mis sobituvad mustrisse. Kuid tänapäeva maailmas need mõttemustrid meid enam ei aita.

Me mõistame lineaarset ajajoont, sest meie aju on niimoodi üles ehitatud, aga me elame ekspansiivses maailmas, märkis ta ja vahetas bioloogilise vaatevinkli matemaatilise vastu.

Tehnoloogia lõi mõttemustritesse mõra

Vanad mõttemustrid ei tööta enam, sest tehnoloogia on meie elu tundmatuseni muutnud. Kui meie ratsionaalne aju kasutab ikka veel 1.0 tarkvara, siis tehnoloogia on hüpanud palju kõrgemale. "Kõige targem mees ruumis on alati tehnoloogia," ütles Oreck.

Enamik läheneb tehnoloogia ajastu proovikividele, kasutades oma IQd, mis pole iseenesest vale, kuid tegelikult on need katsumused seotud inimese EQga. Kui IQ on seotud ajukoore paksusega, siis EQ inimese intuitsiooni ja instinktidega. "Kogu meie tajumaailm on meie sisse ehitatud, aga meie oleme otsustanud, et ei vaja seda," võttis Oreck probleemil sabast kinni.

Intuitsioon ja instinkt töötavad siis, kui ratsionaalne aju on välja lülitatud. Meil tuleb õppida oma ratsionaalset aju magama panema, et emotsionaalne aju saaks töö üle võtta nii, et mustrid mõneks ajaks kustuksid, selgitas ta.

"Te peate leidma võimaluse olla selles olekus, ainult siis suudate loovalt mõelda ja ideid genereerida," rääkis Oreck, kes peab viljakat kujutlusvõimet tuleviku edu pandiks.

"Miks lapsed nii leidlikud ja loovad on?" küsis ta ja vastas: "Sest neis ei ole mustrid veel kinnistunud."

Kapo juht hoiatas lollide inimeste palkamise eest

MERIT PÄRNPUU
merit.parnpuu@aripaev.ee

Kui on harjutud vaid käske ja korraldusi täitma, siis ei osata enam initsiatiivi haarata, ütles kaitsepolitsei peadirektor Arnold Sinisalu mais Äripäeva korraldatud Pärnu juhtimiskonverentsil.

▲ Kaitsepolitsei peadirektor Arnold Sinisalu tahab paremat koostööd ettevõtjatega.

Sinisalu hoiatas ettevõtjaid rumalate inimeste palkamise eest. Seda on ta järginud juba ajast, kui oli kapos mõne aasta üksust juhtinud ja FBI akadeemiasse kolmekuulisele treeningule sattus. "Ühel õhtul oli seal üks suurepärane esineja Gordon Graham, kes korrutas pidevalt kahte lauset: kõik ettenähtav on välditav ja ärge palgake rumalaid ja lolle inimesi."

See oli Sinisalu arvates üks paremaid asju, mida tasus meelde jätta selle tõttu, et üksust juhtides tegelevad nad päevast päeva riskide haldamisega, informatsiooni kogumisega ning rumaluste ettenägemise ja vältimisega. "Kahjuks peab tunnistama enesekriitiliselt, et alati see ei õnnestu, kui mõelda selle peale, mis juhtus ühe meie töötajaga mõni aasta tagasi Eesti-Vene piiril."

Samuti tasub tähelepanelik olla töötajatega, keda on kohtulikult karistatud või kellel on kalduvusi, mis võivad nad ohtu seada ja haavatavaks muuta. "Majanduskriisi ajal olid SMS-laenud tüüpiline näide ka väga paljude riigiametnike seas."

Õpitud abitusest rääkides viitas aga Sinisalu julgeolekuasutustele, mille juhtimisstiil sarnaneb pooleldi paramilitaarse asutusega, kus tuleb täita vaid käske ja korraldusi. Ühest küljest on see tore, sest nii saab kriisiolukorras käskude täitmises kindel olla. Kuid teisest küljest võib tekkida õpitud abitus, kui ainult ülevalt tulevad käsud ja allpool neid vaid täidetakse.

Kriisiolukorras on autoritaarne juhtimine õigustatud, aga kui selline kriisisituatsiooni viisil juhtimine muutub pidevaks, sureb organisatsioon ära, rääkis ta. Initsiatiivi puudumisel ei ole võimalik areng, lisas Sinisalu.

Julgeolekuasutuste häda on ka see, et väljaspool räägitakse neist lugusid, mis ei vasta tegelikkusele. Eelarvamused aga tõkestavad koostööd, kuid koostöö ettevõtjate ja julgeolekuasutuste vahel muutub aina vajalikumaks, ütles Sinisalu.

KULTUURIERINEVUSED

Henrik Hololei: konkurents ja koostöö on ühe mündi kaks külge

MERIT PÄRNPUU
merit.parnpuu@aripaev.ee

Traageldada 35 000 eri kultuuritaustaga inimest omavahel kokku ja panna ühe eesmärgi nimel rügama on väga peen kunst, ütles Euroopa Komisjoni ametnik Henrik Hololei mais toimunud Pärnu juhtimiskonverentsil.

"See on täiesti omalaadne mikrokosmos, mida on väga raske eemalt mõista, aga selle sees olles tõmbab ja imeb ta sind suhteliselt ruttu sisse, ja mingis mõttes ei ole seal aega ujumist õppida, vaid tuleb kohe ujuma hakata," kirjeldas Hololei tööd Euroopa Komisjonis.

Komisjonis liikuvuse ja transpordi peadirektoraadi peadirektori ametit pidav Hololei kirjeldas oma *management team*'i koosolekut nõnda: "Mul on umbes 15 inimest 12 rahvusest. Tegelikult on see seltskond päris ühtne, kuigi inimesi on nii põhjast, lõunast, idast kui ka läänest. Aga selleks, et nad ühtse tiimina töötaksid, peab olema ka päris tugev keskus, mingis mõttes ka juht, kes paneb nad koostööd tegema."

Selline koostöö ei tule Hololei sõnul automaatselt, vaid selle nimel tuleb tööd teha. Veel enam – koos tegutsemist vürtsitab omakorda inimeste väga-väga kõrge haridustase. Väga paljud on lõpetanud tippülikooli Euroopas ja mujal maailmas. Nad on tulnud, et töötada rahvusvahelises keskkonnas ja anda panus protsessi, millesse nad usuvad. Paljud on seal ka seetõttu, et peavad seda heaks karjäärivõimaluseks, paljud on sinna lihtsalt sattunud ja jäänud, kirjeldas ta.

▲ **Henrik Hololei esinemas mais toimunud Pärnu juhtimiskonverentsil.**

450
inimest on Henrik Hololei juhtida Euroopa Komisjoni liikuvuse ja transpordi peadirektoraadis.

Peadirektoraadis on Hololei juhtida umbes 450 inimest, kuid tuues sisse ka agentuurid, mille nõukogu esimees ta on, lisandub veel umbes 1500 inimest. "Ma ei ole kunagi kokku lugenud, kui palju eri rahvuseid on seal esindatud, aga see kõik omakorda loob teatud väljakutse, millega sa silmitsi seisad," tähendas Hololei.

Miski pole enesestmõistetav

Et koostöö nõnda vaevaliselt tuleb, võib olla Hololei sõnul seotud sellega, et institutsioonis töötab väga paju eri rahvuseid ja igaüks vaatab asja oma valdkonna põhiselt. Aga et midagi mõistlikku paberile panna või hea asjaga välja tulla, ei saa koostööst kuidagi üle ega ümber.

Näiteks ei tegele tema mitte ainult liikuvuse ja transpordi valdkonnaga, vaid ka ettevõtluse, keskkonna, kliima, teadus- ja arendustegevuse, justiitsküsimuste, sisejulgeoleku ja palju muuga. Neil kõigil valdkondadel on oma mõju, märkis ta.

Nii on konkurents ja koostöö Hololei sõnul ühe mündi kaks külge, mis küll kipuvad põrkuma, aeg-ajalt ka tõmbuma, aga mis tegelikult moodustavad ühe terviku, sest teatud mõttes ei ole võimalik ühte eraldada teisest.

Stereotüübid ei pea paika

Euroopa Komisjoni rahvaste katlas peavad mingid stereotüübid paika, aga paljud ei pea. Näiteks kiputakse üldistama valedel eeldustel. "Eestis on ju ka viimastel aastatel päris palju ja päris tugevalt kritiseeritud kreeklasi. Ja tõepoolest, ega Kreeka majanduses millegi üle suurt rõõmustada ei ole, ja mingis mõttes kaldub see üle ka selliseks arvamuseks, et nad ei ole erilised töötegijad."

"Minu kokkupuude kreeklastega on hästi-hästi positiivne. Minu olulistest partneritest, kellega ma mõistan asju ühtmoodi ja teen koos, on mitu kreeklased. Ja lisaks ärgem unustagem, et kreeklaste kontrollida on täna maailma kõige suurem kaubalaevastik," jätkas ta.

"Me arvame, et eestlased ja kreeklased on töös ja muus väga erinevad. Minu jaoks aga on nad inimesed, kellele saan alati kindel olla ja kelle peale loota ja kellega meil on sarnased arusaamad," lisas ta.

Pärnu juhtimiskonverentsi korraldas Äripäev.

Juunikuus

Kõik Eesti lipud ja mastivimplid -10 %
E-poest tellides kaup kätte 1 päevaga.
(kui tellimus esitatud enne kella 12.00)

Heiska kohe
Eesti majalipp puitvardal 42 €

UUDISED
Mastivimplitel nüüd **vastupidavusgarantii!**
Müügil "**EV 100**" mastivimplid.

LIPUVABRIK
FLAG FACTORY
EST. 1994

Täpsem info: www.lipuvabrik.ee
Lipupood - Türi 3, Tallinn | Tel 668 4270 | info@lipuvabrik.ee

IDA-VIRUMAA

Probleemides on süüdi Venemaa, aga ise tuleb hakkama saada

Ida-Virumaal on üksjagu probleeme, mille taga paistab alati olevat Venemaa, ent kõigele leidub lahendus, tõdesid Delovõje Vedomosti konverentsil esinenud piirkonna asjatundjad.

JAROSLAV TAVGEN
jaroslav.tavgen@aripaev.ee
Деловые ведомости

Probleemid Venemaa ja Eesti piiril püsivad ning Eesti ei saa oma ressursse maksimaalselt ära kasutada, leiab Meresuu Spa & Hoteli tegevdirektor Igor Baranov.

Sellise arvamusega esines Baranov Delovõje Vedomosti konverentsil "Ida-Virumaa on delikaatne teema". Esialgu pidi ta rääkima pankroti äärel olnud Meresuu spaahotelli ellujäämisest, kuid otsustas hoopis teha ettekande Vene investeeringutest Eestis.

Baranov sündis, elas ja sai hariduse Peterburis. Eestisse tuli ta kuus aastat tagasi. Baranov osales Noorus Spa Hoteli ehitamisel ja nii tekkisid kontaktid Eestiga. "Olin kord konverentsil, kus räägiti äritegemisest Venemaa ja Soome vahelisel piirialal. Selgus, et selleks, et piirkonnas valitseks heaolu, tuleb aru saada, et äri aetakse piiril. Sedasama tuleks mõista ka Eestis."

Eesti tegi piiripunkti, kuid sellele vaatamata on piiril endiselt tohutud järjekorrad. Baranovi meelest on probleemi põhjus Venemaas. "Eesti seadis sisse ühe akna põhimõtte. Sõidad ühte punkti, sind kontrollitakse ja sa oled piiri ületanud. Aga Venemaal on selliseid punkte kuus. Kuus! Ja ma küsin: mida te nendes kuues punktis kontrollite? Mis te arvate, kas inimene, kes on seisnud kümme tundi piiril, tuleb veel Eestisse?" küsis spaahotelli juht.

Seejuures töötab Soome-Vene piir palju kiiremini, märkis Baranov. "Soomlased läksid veel kaugemale. Lappeenrantas hakati vastu võtma rublasid. Võite ette kujutada, mis siin toimuks, kui Ida-Eestis hakkaks liikuma Venemaa valuuta," ütles Baranov.

▶ Meresuu Spa & Hoteli tegevdirektor Igor Baranov.

Ivan Sergejev: Narval on ohvri kuvand

Narval pole oma identiteeti ja linn on jäänud toppama 20. sajandisse, ütles linna peaarhitekt Ivan Sergejev.

"Ütlen otse: olen Narva linna suur entusiast. Paljud ei võta mind tõsiselt, leides, et käitun nagu kutsikas, kes rõõmustab iga toika üle," rääkis Sergejev.

Samas leidis ta, et Narval puudub kandev idee, arhitektuuriline käsitus, mis annaks linnale mõtte. "Öelge, milline on Narva kontseptsioon? Mis see Narva selline on? Milline on tema idee? Ma tean, mida kujutab endast New York. Kui ma lähen Pariisi, häälestan end romantilisele lainele. Kui lähen Amsterdami, tean, et puhkan öö läbi klubides. Aga Narva?" küsis Sergejev.

Tema hinnangul on linna identiteet jäänud 1944. aasta 6. märtsi ja 1990. aastate vahele. "Need eksistentsiaalsed kannatused toovad meid teise punkti juurde. Narval on ohvri ja haavatuse narratiiv."

Sergejev kirjeldas, kuidas inimesed ütlevad sageli, et Narvas ei hakka midagi olema ja pärast valimisi unustatakse linn ära. "Leian, et selles on muu kõrval ka ootus, nagu oleks keegi meile midagi võlgu. Keegi peaks meie eest midagi ära tegema," rääkis ta. Linnas on tema meelest oluline probleem see, et elanikke ei huvita üldse linna detailplaneering. See tuleb ilmsiks siis, kui planeeringute esitlemistel osaleb keskmiselt viis inimest.

Rõõmustav on aga see, et Narvas hakkab tekkima kodanikuaktiivsus. "Hiljuti püstitasid teatud tegelased Keresele mälestusmärgi. Nad tegid seda ise. Otsustasid ja tegid ära," tõi Sergejev näite.

Teine sarnane näide puudutab TEDx-konverentsi. Maailmas toimuvad TED brändi all avalikud, sageli motiveerivad esinemised, mis kestavad 15–18 minutit. Kui samasugune üritus otsustati korraldada Narvas, tehti sellest raadiosaade. Sergejevi sõnul pidi saatekülaline end saatejuhi ees kaks tundi õigustama, miks inimesed soovivad Narvas midagi korraldada.

"Saatejuht küsis pidevalt: aga miks seda on vaja? Kellele see on Narvas vajalik?" Sergejev kirjeldas, et saatejuht võttis vastu ka kaks kuulajate telefonikõnet. Esimene helistaja oli umbes 50aastane naine, kes rõõmustas, et linnas on sellised noored, kes üritusi korraldavad, ja lubas oma lapselapse kohale saata. Teine kõne oli enam-vähem samasugune. "Ja sai selgeks: Narva on muutunud," tõdes arhitekt.

"Kui lähen Pariisi, häälestan end romantilisele lainele. Amsterdamis tean, et puhkan öö läbi klubides. Aga Narva?

▲ Narva peaarhitekt Ivan Sergejev

◀ Riigikogu liikme Deniss Boroditši meelest on peamine probleem see, et Venemaa on otsustanud transportida veoseid läbi oma sadamate.
FOTOD: VARVARA JAZŌKOVA

Boroditš: Ida-Virumaad aitavad tööstuspargid ja transpordi töörühm

Kirde-Eesti probleemide üle arutledes tunnistas riigikogu liige ja reformierakondlane Deniss Boroditš, et ei mõista hästi, milles peituvad nende probleemide põhjused.

"See piirkond erineb ülejäänuist kõigi näitajate poolest. Ettevõtlusaktiivsus on Põlvamaal või Viljandimaal kõrgem kui siin. Palgad samuti, töötus on väiksem. Inimesi on Ida-Virumaal, vastupidi, rohkem. Ma ei mõista siiani, milles on asi," laiutas ta käsi.

Sellele vaatamata on tal piirkonna arendamiseks lahendused olemas.

Esimene idee on tööstusparkide tsooni arendamine. "Riik hakkas selles küsimuses tegema omavalitsustega koostööd kümme aastat tagasi. Ida-Virumaa tööstuspark on ainus, mille asutaja on riik," rääkis Boroditš. "Kriitikud võivad vastu vaielda: ehitasite siia tööstuspargi, aga ettevõtjaid võib ühe käe sõrmedel üles lugeda. Olen nõus. Plaanid, mis esialgu seati, ei ole realiseerunud. Ja siit tekib küsimus: kas riik peab tegema järgmise sammu ja stimuleerima edasist arengut?"

Transpordi-logistikafirmade igivana probleem on see, et Vene piirivalvurid kontrollivad veoseid pikalt enne, kui lubavad piiri ületada. Boroditš märkis, et Eesti tariifipoliitika ei ole Läti ja Leeduga võrreldes konkurentsivõimeline. "Venemaa on võtnud vastu põhimõttelise otsuse transportida veoseid läbi oma sadamate, ja see on peamine probleem. Kui kõrvaldada administratiivsed tõkked, võivad Eesti ettevõtted saada osa vedudest endale," ütles ta.

"Kriitikud võivad vastu vaielda: ehitasite siia tööstuspargi, aga ettevõtjaid võib ühe käe sõrmedel üles lugeda. Olen nõus.

Deniss Boroditš

Ministrid taas dialoogis

Selles on märgata edusamme. Boroditš rääkis, et esimest korda üle pika aja on käimas dialoog Venemaa ja Eesti transpordiministrite vahel. See sai teoks aprillis toimunud konverentsil "TransRossia 2017". Sügisel tuleb Venemaa transpordiminister Eestisse esimest korda pärast kaheksat aastat ja arutatakse läbi kõik probleemsed punktid.

Teiseks heaks piirkonda arendavaks algatuseks peab Boroditš taasloodud transpordi töörühma, millesse kuuluvad sektori esindajad, majandusminister ja paljude ametkondade esindajad. Töörühm on vajalik selleks, et arutada sektori probleeme ja hakata neid lahendama poliitilisel tasandil.

28. septembril 2017 Nordea Kontserdimajas

MAJANDUSKONVERENTS

Äriplaan 2018

Mõjuvõimsad, autoriteetsed ja aktiivsed Eesti ettevõtjad räägivad oma ootustest ja hirmudest 2018. aasta eelarve koostamisel.

"Võõras raha rikub inimesed ära.“"

Jaak Läänemetsa
osaühingu Avispeamees juht ja KEVILI nõukogu esimees

Konverentsil esinevad:

Ain Hanschmidt Suurettevõtja ja investor
Antti Moppel Olerexi aktsionär
Rain Lõhmus Äripäeva 2016. aasta ärimees, LHV Grupi asutaja ja suuromanik
Raivo Rand Rand & Tuulberg Grupi üks omanikke
Ardo Hansson Eesti Panga president
Jüri Ratas Eesti Vabariigi peaminister
Arno Kütt Cleveron osanik ja juht
Erkki Raasuke Nordea ja DNB Baltikumi ühendpanga tegevjuht ja juhatuse esimees
Armin Kõomägi Ettevõtja ja kirjanik
Paul Oberschneider Investor ja kinnisvarafirma Ober-Haus asutaja
Ahti Heinla Investor ning Starship Technologiesi kaasasutaja ja tegevjuht
Andres Agasild MarkIT asutaja ja juht
Jüri Vips ABC Grupi juht

Konverentsi soodushind registreerimisel kuni 31. august 2017 **599 eurot** (km-ga 718,8 eurot)

Registreerimine veebis **ariplaan2018.aripaev.ee** või Marili Niidumaa marili@aripaev.ee

Korraldaja:
Äripäev

Toetajad:
MarkIT, Moller Auto, Creditinfo, Coca-Cola HBC Eesti

INFOTEHNOLOOGIA

Kes pole paindlik, sureb

JAROSLAV TAVGEN
jaroslav.tavgen@aripaev.ee

"Arene või sure!" iseloomustas ettevõtja argipäeva Narva loomeinkubaatori nõuandva kogu liige Vadim Tsvetikov.

"Ellu jäävad vaid need firmad, mis on transformeerunud. Surevad need logistikaettevõtted, mis ei suuda sobituda uute tehnoloogiatega," ütles ta Narvas Delovõje Vedomosti konverentsil.

Üheks põhjuseks, miks infotehnoloogia Ida-Virumaa ettevõtetes nii kehvasti omaks võetakse, peab ta personali puudust.

IKEA tuleb, konkurent kaob

Tsvetikov rääkis, et IT-ressurss on praegu majanduses kõige tähtsam. "Jah, muutused hirmutavad meid, kuid avage uksed uutele teadmistele, uutele inimestele ja uuele personalile," kutsus ta üles.

Tsvetikov tõi näiteks Nürnbergi, kus kohalik metroo on täielikult automatiseeritud. Seejuures ei vallandatud ainsatki inimest, lihtsalt suunati olemasolevad inimesed ümber selliselt, et neist said operaatorid.

"Tulevad firmad, mis muudavad tootmise täielikult automatiseerituks, näiteks et klient saab ise oma mööbli modelleerida. Nagu IKEA – igal pool, kuhu see firma tuleb, surevad välja kõik ettevõtted, mis ei ole paindlikud," ütles Tsvetikov.

IT aitab ostja leida

Tsvetikovi sõnul on halb, kui ettevõtja isegi ei tea, mida klient soovib. "Saadame laiali e-kirju, kuid ei tea, kas klient tahab seda, mida me talle pakume. Ettepanek peab lähtuma kliendi soovidest, mida on võimalik teada saada infotehnoloogia abil," rääkis ettevõtja.

Ta tõi näiteks Moskva linnavalitsuse, mis teenib praegu rohkem raha *big data* analüüsimise kui sõidupiletite müügiga. Aga tarbijatele lihtsalt pakutakse neile vajalikke teenuseid, märkis ta.

Tsvetikov imestas, et hulk Narva programmeerijaid töötab Tallinnas. Näiteks suure rahvusvahelise firma UPS IT-direktor on Narvast. "Kuid Ida-Virumaal nad töötada ei taha. Miks nad ei ole siin? Need spetsialistid vastavad ise, et neil ei ole siin midagi teha, nad on administraatori tasemest välja kasvanud." Siin ongi tema sõnul murekoht: miks Ida-Virumaa ettevõtted ei taha arendada IT-tehnoloogiat, see tähendab muutuda?

Ida-Virumaal töötab hästi printerikassettide vahetamise äri. See kõneleb sellest, et ITsse te ei investeeri. Tuleb muutuda. Tuleb teha enda sees revolutsioon.

Vadim Tsvetikov konverentsil "Ida-Virumaa on delikaatne teema"

Narva loomeinkubaatori liige Ivan Šapran rääkis Delovõje Vedomosti konverentsil, kuidas oma idee tuleb ise ellu viia, suuremale toele ja abile lootmata. FOTOD: VARVARA JAZÕKINA

Eesti ei ole kaugeltki kõigis IT-valdkondades esimene

"3D, video ja animatsiooni nišš on Eestis täitmata," ütles Delovõje Vedomosti konverentsil Ivan Šapran, Narva loomeinkubaatori nõuandva kogu liige.

Kuigi Eesti on tema sõnul e-riigi valdkonnas üks maailma liidritest, ilmnes, et sellised nišid nagu video, 3D ja animatsioon on siin täitmata, rääkis Šapran. See asjaolu sobis väga hästi firmale Astrec Data, mille üks osanik on Šapran. Ettevõte kasutas vabad nišid ära selleks, et tulla turule ja end seal sisse seada.

Ta pani ettevõtjatele südamele, et kui on probleem, tuleb sellega ise tegeleda. "Ärge arvake, et riik, näiteks EASi kaudu, suudab lahendada kõik probleemid. Niisugused organisatsioonid võivad lihtsalt abistada," rõhutas ta.

Šapran leidis, et uusi tehnoloogiaid kasutades leiab alati võimalusi oma äri arendamiseks.

"Püüdke mugavustsoonist välja astuda! Ei tohi ühe koha peale istuma jääda, peab tegutsema," ütles ta.

TEHNOLOOGIA

Murranguline plokiahel trügib logistikasse

HEIJA-LIIS RISTIKIVI
heija-liis.ristikivi@aripaev.ee

Plokiahelatehnoloogia kasutuselevõtt toob logistikaturule murrangu, usub plokiahelaspetsialist ja 2,4miljonilise europrojekti SmartLog juht Mika Lammi.

"Plokiahel juba etendab ja etendab tulevikus veel tähtsamat rolli kõigi tööstusharude abitehnoloogiana," ütles Lammi.

"Seni oleme näinud vaid päris algust. Seda nii logistikas kui ka mujal. Mida me SmartLogis saavutada püüame, on kõigest pisikene tükikene suurest puslest, kuigi väga kriitilise tähtsusega. Me tahame tõestada, et see töötab ja kutsume kõiki meie eksperimendis osalema," rääkis ta intervjuus.

◀ **Kindel võimalus oma ärile pikas plaanis halba mõju avaldada on plokiahela eiramine, arvab plokiahelaspetsialist Mika Lammi.**
FOTO: URMAS KAMDRON

Mida tähendab logistika 4.0? See on parafraseering mõistest tööstus 4.0, millega kirjeldatakse praegu käimasolevat tööstusrevolutsiooni neljandat lainet. Lihtsalt sõnastatuna tähendab see logistika seadmist digitaalse revolutsiooni eesliinile.

Mis annab alust eeldustele, et just plokiahelad võivad olla logistika 4.0 võimaldajad? Tehnoloogiana ei ole plokiahelad praegu ärikasutuse mõttes turuküpseks saanud. Kuna see on veel üsna abstraktne kontseptsioon, on keeruline tuvastada, milliste äriprotsesside toetamiseks või parendamiseks see kõige paremini sobib. Plokiahela kontseptsioon sunnib kõiki asju pisut teisiti nägema, kui seda seni on tehtud. See tähendab kas väga mittelineaarselt või lausa multilineaalselt.

Enne, kui saame plokiahelatehnoloogia kõiki võimalusi täielikult kasutama hakata, peame suutma vabaneda vanadest harjumustest ja mõttemallidest.

Mida me aga juba praegu selgelt näeme, on see, et plokiahelad sobivad väga hästi varahalduseks ja usalduse loomiseks. Teiste sõnadega loovad plokiahelad eelduse ülitõhusaks infojagamiseks ja andmetöötluse automatiseerimiseks. Kuna logistika sõltub nendest omadustest väga suuresti, võivad plokiahelad olla äärmiselt sobiv tehnoloogia just siin juurutamiseks.

Miks peaks üks logistikafirma või logistikateenuseid tarbiv kaubandus- või tööstusettevõte arenevat plokiahela trendi tõsiselt silmas pidama? Plokiahelatehnoloogia kasutuselevõtt toob logistikaturule digitaalse murrangu. Üsna sarnase sellega, mida oleme juba näinud teistes majandusvaldkondades.

Äriprotsessid ja loogika, mis on meid minevikus hästi teeninud, defineeritakse jõuliselt ümber kliendile suurema lisandväärtuse loomise ning turul konkurentsieeliste hoidmise lihtsa mehhanismiga. Esimestel avatud mõtlemisega plokiahela kasutusele võtjatel on sellest eelseisvast turumuutusest võimalik väga palju võita, ent nad peavad selleks teemat läbi ja lõhki valdama. Kindel võimalus oma äris negatiivse efekti saavutamiseks on selle trendi eiramine.

TASUB TEADA

Plokiahel ja selle tulevik

Andmebaasitehnoloogia, mis erineb senituntud tehnoloogiatest. Peamine erinevus tavapärastest tsentraalsetest andmebaasidest on jagatud olemus. See tähendab, et andmebaas eksisteerib samal ajal ja sünkroonsena korraga mitmes kohas.
Tagab andmete täieliku terviklikkuse, mis tähendab, et ükskord plokiahelasse sisestatud info püsib seal igavesti ega ole tagantjärele muudetav.
Nutikate lepingute mehhanismi abiga saab äriprotsesse automatiseerida, kui plokiahel on info usaldusväärseks tunnistanud.
Plokiahela mõju asjade interneti ja tööstus 4.0 keskkondade arengule on hinnatud vähemalt samaväärseks näiteks elektronkirjade ja Linuxi operatsioonisüsteemi turuletuleku mõjudega minevikus.
Suure tõenäosusega kujuneb plokiahelatehnoloogiast omavahel ühendatud loendamatute seadmete, andmebaaside ja liideste närvivõrgustik, sidudes need ühtseks tervikuks väga efektiivselt ja turvaliselt. Võib väita, et plokiahel on element, mis muudab asjade interneti keskkonnad terviklikuks: need on koos plokiahelaga küpsemad ning võimelised omavahel suhtlema.
ALLIKAS: MIKA LAMMI

PANE TÄHELE

SmartLog Pilot1: Blockchain Taking Logistics to 4.0

Aeg: 21.06.2017
Koht: Muuga sadama peahoone, Maardu tee 57
Esitleme SmartLogi poolt ekspordikonteinerite laadimis-, tollimis- ja eelveoprotsesside jälgimist plokiahela vahendusel reaalajas. Sisutiheda päeva jooksul tutvustatakse põhjalikult plokiahelatehnoloogia olemust, SmartLogi platvormi, sellega demonstratsiooniks seotud eeskujulikke infosüsteeme ja ka Eesti parimaid praktikaid. Arutletakse plokiahelate kasutusvõimaluste ja nende pakutavate eeliste teemadel. SmartLog on Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastatav 2,4 miljoni eurose eelarvega ja kolm aastat kestev Interreg Central Balticu projekt, mille juhtpartner on Kouvola Innovation OY (Soome).
Töökeel on inglise keel (ilma tõlketa).
logistikauudised.ee

JUHTIMINE

Tippettevõtjad: Eestil on potentsiaali

Äriplaani konverentsil esinejad on ühte meelt, et Eestis on hea ja lihtne äri ajada, samas oleks majanduslikku potentsiaali palju enamaks.

MARILI NIIDUMAA
marili.niidumaa@aripaev.ee
Äripäev

Kullerroboteid tootva Starship Technologiesi kaasasutaja ja tegevjuht Ahti Heinla leiab, et Eesti on Lääne-Euroopa riikidega võrdne, mitte mahajäänud Ida-Euroopa. Seetõttu peaks ka siinne palgatase olema võrdne Inglismaa ja Saksamaaga. "Ei ole lihtne jõuda teistele natuke edukamatele järele, aga ma arvan, et see on võimalik," tõdes ta. Palgad ja elatustase ei saa tema hinnangul paraneda, kui me ei leia uusi võimalusi heaolu kasvuks. "Kui asi, mis meid aitas viis aastat tagasi, enam edasi ei vii, siis tuleb otsida uusi asju," ütles ta.

Nordea ja DNB Baltikumi ühendpanga tegevjuht ja juhatuse esimees Erkki Raasuke on riigile soovitanud, et kui uusi asju teha, siis kindlasti mitte kolme: ei tohi muuta makse, ei tohi teha suuri üksikuid investeeringuid ning kindlasti ei tohi võtta laenu. "See, mida praegu näeme, on teadagi mis," nentis ta.

Ka kirjanik ja ettevõtja Armin Kõomägi on maksudest rääkides konservatiivne. Tema hinnangul ei tuleks uusi makse välja mõelda, sest väikese riigi maksusüsteem peab olema nii lihtne kui võimalik. Kui aga maksude tõstmine on vältimatu, pooldab Kõomägi käibemaksu tõstmist poole protsendipunkti võrra.

Raha saavad tuua vaid ettevõtjad

Põllumajandusettevõtja Jaak Läänemets võrdleb riigijuhtimist talupidamisega – Eesti on nii väike maa, et seda oleks mõistlik majandada nagu suurt talu. "Tihti takerdutakse nelja aasta tsüklisse, sealt kaugemale ei mõelda ja sel juhul ei jõuta kuskile," ütles ta.

Riigil oleks tema sõnul kasu ka toetuste süsteemi reformimisest. "Toetused on võõras raha ja üsna palju on tegevusi, mis on suunatud vaid toetuste nimel tegutsemisele. See ei ole õige. Raha, eriti just võõras raha, rikub inimesed ära," on Läänemets veendunud.

Heinla on kindel, et Eesti potentsiaal lasub kohalikul kapitalil põhinevatel ettevõtetel, kel on ambitsiooni olla tugevad eksportijad, et tuua siia suurt raha.

Ka MarkIT tegevjuht Andres Agasild peab kõige tähtsamaks eksporti ja rahvusvahelist konkurentsivõimet. See aga ei tähenda, et koduturu võiks unarusse jätta. "Iga edukas eksportija peab olema oma koduturul tugev. Koduturul tugev olemine ja koduturu klienti hästi teenindada, see on meie jaoks jätkuvalt väga oluline. Me ei ürita oma peakontorit viia Londonisse, suure uhkusega oleme alati öelnud, et oleme Eesti ettevõte," rääkis ta.

Ahti Heinla sõnul tuleb omanikul ehitada nii põnev firma, et inimesed on nõus seal töötama ka siis, kui palk pole kaks korda suurem kui konkurentide juures. Samas ei ole see Starshipis eriti asjakohane mure. "Investorid usuvad meisse ja meil on raha, et inimestele palka maksta, erinevalt paljudest *start-up*'idest, kus peab väga sente lugema. Ja nii ongi õige. Tuleb põletada palju investorite raha, et saada palju kasumit," ütles Heinla.

Heinla hinnangul tagab tugeva ekspordi tark juhtimine, mille üks osa on maailma tippspetsialistid. Samas tõdeb Heinla, et need tippspetsialistid on kallid ja neile tuleb maksta palju palka. "Kui aga selle pealt maksta teist samapalju maksudeks, siis on selge, et Eesti ettevõtja ei jaksa neid palgata," nentis Heinla. Võimalusena näeb Heinla tööjõumaksude ülempiiri kehtestamist.

Lisaks maksudele takistab Heinla hinnangul tippspetsialistide Eestisse jõudmist siinne kesine haridussüsteem. "Ingliskeelne kooliharidus on kehv. Paljud tippspetsialistid on pereinimesed ja nende Eestisse kolimisel tekib küsimus, mis lastest ja perest saab," ütles Heinla.

Ahti Heinla:
Tuleb põletada palju investorite raha, et saada palju kasumit.

Andres Agasild:
Peaks märkama head vorstitootjat või head aknatootjat – sellist vana head ettevõtlust ei tohiks kogu selle idufirmanduse kõrval ära unustada.

Jaak Läänemets
Mul oleks siiralt hea meel, kui toetusi oleks oluliselt vähem või kui neid üldse ei oleks.

Erkki Raasuke:
Sealt, kus ma läbi lähen, jätan ikka üksjagu kriimustusi maha.

Sibula maitse suus

Eelmisel aastal Eesti parima juhi tiitli pälvinud Erkki Raasuke tõdes, et stress ja töömured aitavad olla parem juht.

"Nagu ütleb ka vanasõna, siis sibula maitse saab suust ära, kui võtta natuke küüslauku," ütleb ta.

Iga päev kannustab Raasukest tööle minema kombinatsioon uudishimust, soovist midagi ära teha ja kartus selle ees, et kui liiga pikalt istuma jääda, siis on raske uuesti alustada.

Armin Kõomägi ütles, et ka saja-aastased firmad võivad minna pankrotti, kui juht ei ole erk ja lastakse ennast uinutada asjaolust, et ollakse juba 25 aastat olnud ettevõtte juht. "Ise peab enda sees mingit ora hoidma, sest keegi teine seda sinu eest ei tee," oli Kõomägi veendunud.

Ahti Heinla tõdes, et pole alati olnud ettevõtete ülesehitamisel edukas ning tema ideed pole olnud kõige paremad. "Kõiki vigu, mis mina olen teinud, ei jõuaks üles loetledagi," on Heinla kriitiline.

enamaks

Armin Kõomägi

Majandusele ei pea hoogu andma, pigem ei tohiks seda väga palju segada.

FOTOD: ANDRES HAABU, ANDRAS KRALLA

Raivo Rand:

Korraliku elamispinna pealt tulevad lapsed hakkavad tulevikus panustama ühiskonda. Ei pea imestama, kui Mustamäe räämas korterist tuleb hoopis teistsuguse mõtlemisega inimesi kui korralikelt elamispindadelt.

PANE TÄHELE
Äriplaan 2018

Eesti suurim majanduskonverents, mis toimub sel aastal 28. septembril. Konverentsil esinevad mõjukad ettevõtete omanikud, kes räägivad oma ootustest ja hirmudest ning äriplaanist aastaks 2018.
Pääsmed ja kogu programm:
ariplaan2018.aripaev.ee

LOE VEEBIST

Täispikkuses artiklid Äriplaani konverentsil esinejatega
www.aripaev.ee

18

aastat on Äriplaani konverents toonud suurele lavale mõjuvõimsaid juhte ja omanikke, keda iga päev kõnelemas ei kuule.

Rand: Tallinn on kole

Eestisse ihkab tulla palju tarku inimesi, kes tahaks panustada Eesti majandusse, kuid mis meil puudu jääb, on kommunikatsioon ja elamuehituspoliitika, ütleb Raivo Rand.

"Kui vaadata Tallinna, kas või Äripäeva ümbruses olevat elamukvartalit – vanad lagunenud puumajad, koledad. Selle kvartaliga võiks midagi teha ja sinna sobiks väga hästi 4–5korruselised majad. Kindlasti pole need inimesed õnnelikud, kes seal elavad, sest nad elavad räämas ja koledates majades," rääkis Rand.

Ta meenutas, et ütles kunagi linnapeale, et Kopli liinid peaks krunt krundi haaval müüki panema ja müügil oleks pidanud valmimiskohustuse tähtaeg olema. "Sellisel juhul oleks see piirkond palju kiiremini arenenud. S ee on see elamispoliitika. Kahjuks ei ole kellelgi tahtmist midagi sellist teha," ütles Rand.

Tema sõnul on vaja ühtset elamuehituspoliitikat, sest näiteks Mustamäe vananenud majad ei seisa veel viiskümmend aastat ja Lasnamäe elukeskkond ei ole lihtsalt suurem asi.

Rand on tulihingeliselt riigi üürimajade projekti toetaja. "Leian, et meie üüriturg on osale investoritele kasulik, kuid ühiskonnale ei ole. Selle projektiga ilmselt tekib veidi munitsipaalüürikortereid, kuid kogu elamispoliitika peaks jõudma selleni, et tekiks teatud hulk eraettevõtete hallatavaid üürikorterid, mis vajavad teisi tingimusi kui praegu turul. Selleks peaks olema munitsipaali välja ehitatud tänavad, tehnovõrgud ja siis hakkaks see toimima," ütles ta.

"Viimasel ajal on Eestis rohkem ehitatud üürikortereid, kuid tervet Eestit see veel ei rahulda. Peaksime ehitama elamuid tunduvalt rohkem, korralik elamispind annab nii palju ühiskonnale juurde," arvas ta.

XXV RAPLA KIRIKUMUUSIKA FESTIVAL 28.06-9.07 **www.plmf.ee**

28.06 Rapla kirik 20.00 (10€/7€)
Kammerkoor "**Head Ööd, Vend**", kammerorkester "**Collegium Consonante**", dir. **Pärt Uusberg**

29.06 Käru kirik 19.00 (5€/3€)
Atlan Karp (bariton), **Oksana Sinkova** (flööt), **Anna Humal** (orel)
Kavas Marje Sink'i looming

30.06 Rapla kirik 19.00 (12€/7€)
ERSO
Solist **Anna-Liisa Bezrodny** (viiul), dirigent **Mihhail Gerts**
Kavas: Beethoven, Brahms

1.07 Järvakandi kirik 19.00 (5€/3€)
Madis Kari (klarnet), **Lauri Sepp** (saksofon), **Johan Randvere** (klaver)
Kavas: Mozart, Poulenc jt

4.07 Rapla kirik 19.00 (10€/7€)
SAKSA KAISERSLAUTERNI MAAKONNA SO KAMMERANSAMBLID
Kavas: Bach, Haydn, Sibelius jt

EIVERE KLAVERIFESTIVAL

3.08 Eivere mõis 19.00 (10/7€)
IRINA ZAHHARENKOVA, kaastegev **Sayaka Kinoshiro** (viiul, Jaapan)

4.08 Eivere mõis 19.00 (10/7€)
IRINA ZAHHARENKOVA

5.08 Eivere mõis 19.00 (10/7€)
MARKO MARTIN, kaastegevad **Sigrid Kuulmann**, **Maria** ja **Erik Martin**

6.08 Paide Kultuurikeskus 16.00
SUVEKOOLI LÕPPKONTSERT

6.08 Paide Kultuurikeskus 19.00
FESTIVALI GALA
Irina Zahharenkova, Marko Martin, Johan Randvere (15€/10€)

5.07 Vahastu kirik 19.00 (5€/3€)
Pille Lill (sopran), **Virgo Veldi** (saksofon), **Jaak Lutsoja**(akordion), **Andreas Lend** (tšello)
Kavas: Pertmann (esiettekanne), Kõrvits jt

6.07 Kehtna kirik 19.00 (5€/3€)
Akordioniduo
Henri Zibo ja **Mikk Langeproon**
Kavas: Mussorgski, Boellmann jt

7.07 Velise kirik 19.00 (5€/3€)
TLÜ Vilistlasnaiskoor **HELIA,** dirigent **Linda Kardna**
Kavas: Brahms, Kaasik, Uusberg jt

8.07 Rapla kirik 19.00 (10€/7€)
LATVIAN VOICES (Läti)
Kavas: Hassler, Pachelbel jt

9.07 Rapla Kultuurikeskus 19.00 (5€/3€)
OOPERIGALA
VIII Rapla Suvekooli lauljate lõppkontsert, juhendajad **Wilma Vernocchi**, **Monika Hauswalter** ja **Pille Lill**

TALLINNA KAMMERMUUSIKA FESTIVAL 21. - 30.08

21.08 Estonia Kontserdisaal 19.00
ORKESTER NORDEN
Rootsi noorte sümfooniaorkester

25.08 Tallinna Raekoda 19.00
Klaveritrio **TEOS** (Soome-Eesti)
Heikkilä, **Helander, Jaan Ots**

26.08 Mustpeade Maja 19.00
BALTIC NEOPOLIS VIRTUOSI
Poola kammerorkester

29.08 Mustpeade Maja 19.00
FESTIVALI GALA
Tippmuusikud meilt ja mujalt

30.08 Raekoda 19.00
Klaveritrio **HEMEIS**
Kuulmann, Lend, Zahharenkova

Plmf Planet Of Talent

Võtame vastu tellimusi asutuste ning eraisikute poolt korraldatavatele sündmustele muusikalise meeleolu loomiseks. Info tel. 5114077 või plmf@plmf.ee

PILETID 3€ - 15€ PILETILEVIS JA KOHAPEAL

AkzoNobel · Kultuuriministeerium · Eesti Kultuurikapital · Rapla Maavalitsus · Forum Cinemas · Piletilevi · roheline

NAFTA

Rosnefti juht: suudame igaühega konkureerida

Rosnefti juht ning Venemaa üks mõjukamaid mehi Igor Setšin rääkis Financial Timesile Venemaa-vastastest sanktsioonidest ja riikliku naftakompanii Rosnefti käekäigust.

PILLE IVASK
kaasautor

Sanktsioonid on põhjendamatud ja illegaalsed. Poliitilist vastutust ei tohiks panna äritasandile. Me ei ole osa rahvusvahelisest poliitikast.

Vene riigile kuuluva Rosnefti juht Igor Setšin.
FOTO: EPA

"Ausalt öeldes mulle sanktsioonidest rääkimine ei meeldi. Ma arvan, et need on põhjendamatud ja illegaalsed. Poliitilist vastutust ei tohiks panna äritasandile. Me ei ole osa rahvusvahelisest poliitikast. Me ei kujunda poliitikat," ütles Setšin.

Rosneft on börsil, ent kuulub 50 protsendi ulatuses riigile. Kuigi Setšin väidab vastupidist, mängib ettevõte Vene poliitikas suurt rolli.

Setšin ütles, et Vene sanktsioonide eesmärk oli halvendada Venemaa sotsiaalpoliitilist keskkonda. "Teha asjad halvemaks ning mõjutada valimisi. See on minu sügav veendumus," lisas ta.

Setšin on mures Rosnefti pärast. Poliitiline surve on muutnud ettevõtte käekäigu kesisemaks. Ta ütles, et näeb väga palju vaeva, et kapitali kasvatada. Tema ponnistusi võis varem mõõta 93 miljardi dollariga, praegu on see eri põhjustel vähenenud 62 miljardini. Ta märkis, et ettevõte suudab lahendada sanktsioonidest tulenevad probleemid kiiresti ja valutult. Hoopis teine küsimus on, kuidas turg neid asju näeb, ning see mõjutab Rosnefti kõige rohkem.

Kriitikud söövad oma sõnu

Setšini edukuse taga on valdavalt Vene poliitiline süsteem ja asjaolu, et ta on Putini lähikondlane. Kuigi tal pole kõrgharidust geoloogias ega inseneriteaduses, on ta sageli turu tehnilise poolega oluliselt rohkem kursis kui teised naftakompaniide juhid. Lisaks on Setšinil väga hea ülevaade USA kildanafta turust ja ta teab seal toimuvat väga hästi.

Venemaa-vastased sanktsioonid mõjutavad Rosnefti peamiselt investeeringute kaudu. Selle tulemusena pidi ettevõte küsima ka riigiabi. Praeguseks on jõutud aga sellele maale, et kõik need kriitikud, kes kartsid, et Rosneft ei saa ilma välisinvesteeringuteta hakkama, söövad oma sõnu.

Aastatel 2013–2016 kasvas Rosnefti tootmine 10% võrra. Ettevõte on teatanud, et mitte ükski börsil olev naftafirma ei suuda naftat maa seest välja pumbata odavamalt.

Setšin on tuntud ka selle poolest, et tema tööpäevad on väga pikad. Ta ärkab kell 5 hommikul ning on kaasatud ettevõtte sisuliselt igasse töövaldkonda. "Öeldakse, et eraettevõtted on palju efektiivsema töökorraldusega. Ma ei nõustu sellega üldse. Me näitame, et suudame olla konkurentsivõimelised ning konkureerida igaühega, kes meie turul tegutseb."

Rosnefti äri, partnerite ja tehingute kohta liigub alati palju spekulatsioone. Näiteks praegu on kuulda, et Rosneft ostab India naftafirma Essar Oil. Tehingu väärtus on 13 miljardit dollarit ja see peaks lõpule jõudma sel kuul.

Rosneftil on osalus ühes Venezuela naftaprojektis, rafineerimistehast ehitatakse Indoneesiasse ja aktiivne tegevus käib Kurdistanis viiel naftaväljal. Samuti tahab Rosneft oma haaret tugevdada Lähis-Ida naftaturul.

India aitab võimsust kasvatada

Setšin on väga enesekindel, et Essar Oili tehing õnnestub ja toob firmale palju kasu, sest India naftanõudlus suureneb ja turg on hea potentsiaaliga.

Tehingu tulemusena kasvaks Rosnefti rafineerimisvõimsus 20% võrra. Lisaks kuuluks tehingu tulemusena Rosneftile koguni 2700 tanklat Indias.

Setšin avaldas arvamust ka Venemaa ja USA suhete asjus. Eriti märkimisväärseks pidas ta seda, et USA välisminister on Rex Tillerson, kes on Exxon Mobili endine juht. "See on naftatööstusele väga hea. Ta on meie endine kolleeg ja mõistab, missugust sünergiat koostööprojektidest võib leida," märkis Setšin.

Setšin ja Tillerson on heades suhetes, peamiselt tänu sellele, et Exxoni ja Rosnefti koostöös sündis Venemaal mitu naftaprojekti. Tulevikku silmas pidades loodab Setšin, et kolm suurt naftariiki – USA, Saudi Araabia ja Venemaa – hakkavad rohkem koostööd tegema.

▲ Veokid transpordivad Hiinas Austraaliast imporditud rauamaagi pulbrit. Finantskriisi ajal oli Austraaliast pärit tooraine Hiinas väga hinnas ja see päästis Austraalia majanduse hullemast. FOTO: EPA

MAJANDUSKASV

Austraalia majandus püüab erakordset rekordit

Austraalias kasvas majandus ka selle aasta esimeses kvartalis ning riigis pole kaks kvartalit järjest kestnud majanduslangust olnud juba ligi 26 aastat, kirjutas CNN Money.

MAIT KRAUN
kaasautor

Riigi majandus kasvas selle aasta esimese kolme kuuga 0,3 protsenti, mis tähendab, et majandussurutist pole Austraalias olnud juba 103 kvartalit järjest.

Uudistekanalid on väitnud, et riik on sellega murdnud ka maailmarekordi, mida hoidis Holland. Majandussurutist polnud seal aastatel 1982–2008. Eksperdid ei ole aga nii kindlad, et tegemist on rekordiga.

Capital Economicsi Austraalia ja Uus-Meremaa ökonomist Paul Dales ütles, et Hollandis oli 2003. aastal tegelikult majandussurutis. Ta analüüsis OECD andmeid, millest selgus, et Hollandi majandus langes 2003. aastal ühes kvartalis 0,3 protsenti ja järgmises 0,01 protsenti. Langus oli väga väike ning see tekitabki ekspertide seas debatti. See võib tähendada, et Austraalia on Hollandi rekordi ületanud juba mitu aastat tagasi.

Isegi kui 0,01protsendiline langus ümardada 0 protsendi peale, nagu mõnel juhul on tehtud, oli Holland ilma majandussurutiseta 107 kvartalit järjest, ütles Dales. Sellisel juhul peaks Austraalia majandus kasvama hollandlaste ületamiseks veel viis kvartalit.

Sellegipoolest on tekkinud küsimus, kas kumbki riik üldse väärib rekordit. Tasmaania ülikooli rektor Saul Eslake väidab, et OECD andmetel ei olnud Jaapanis majandussurutist 133 kvartalit järjest – alates 1960. aastast kuni 1993. aastani. Eslake'i sõnul võib Jaapani periood isegi pikem olla, aga OECD hakkas andmeid koguma alles 1960. aastal.

Siiski – Austraalia majandus on näidanud viimase veerandsaja aasta jooksul erakordset tugevust. Bank of America Merrill Lynchi Austraalia ökonomist Tony Morriss ütles, et tulemus saavutati hea poliitika ja hea õnne kokkulangevusel.

"Austraalial vedas, et finantskriisi ajal olid nad Hiina jaoks väga tähtis tooraineteкaubanduspartner. Hiina vedas Austraaliast sisse tohutus koguses tooraineid, et laiendada oma infrastruktuuri," ütles Morriss.

Teised faktorid, mille hulka kuuluvad ka valitsuse kulutused ja rahvastiku kasv, on samuti majanduskasvule kaasa aidanud, lisas ta.

Edu võib peagi lõppeda

Ei ole aga selge, kui kaua suudab Austraalia majandussurutiseta edasi minna. Samuti ei ole selge, kas suurem osa Austraalia elanikest saab nii-öelda võiduseeriast ka kasu.

Palgakasv on olnud kehv ning elamiskulud kasvavad – see survestab inimeste ostujõudu, ütlesid Morgan Stanley analüütikud, kes vähendasid hiljuti Austraalia 2017. aasta majanduskasvu prognoosi 2,1 protsendilt 1,2 protsendile.

Majanduse tähtsad osad, nagu jaemüük, kaevandus- ja ehitussektor, ei pruugi enam kasvu vedada, leiavad eksperdid. Peale selle hakkab jahtuma ka Hiina nõudlus, sest riigil ei pruugi tulevikus infrastruktuuri peale nii palju ressurssi kuluda.

Oodatakse, et Hiina majanduskasv peaks selle aasta teises pooles ja 2018. aastal aeglustuma, ütles BNP Paribas Asset Managementi arenevate turgude fikseeritud sissetulekuga varade juht Bryan Carter. "Austraalial ei ole enam Hiina toetust, mis riigi majanduskasvu veaks," lisas ta.

Uuendusmeelne ja valdkonna arengut toetav puitkarkassmajade projekteerimise, tootmise ja püstitamisega tegelev Nordic Houses KT OÜ ootab oma meeskonda

PROJEKTEERIMISE ÜKSUSE JUHTI

Tutvu põhjaliku tööpakkumisega
www.tammistepersonal.ee

Nordic Houses 15

Tammiste PERSONALIBÜROO

LISAINFO
Ingrid Valgma, tel: 5647 4777
e-post: ingrid@tammistepersonal.ee

KangaDzungel
SALAMÜÜK!!!
KOGU KAUP
-60%
SHHHH...
SHHHH...
SHHHH...
12.06 - 18.06 k.a.
*Palun ütle kassas 'salamüük' ja saadki ale!
PS! võta sõber ka kaasa
Soodustus kehtib ka e-poes www.kangadzungel.ee
Mustamäe ja Kuressaare kaupluses remondieelne TÜHJENDUSMÜÜK, kogu kaup -70%

ESINDUSPOOD
KANGADZUNGEL XXL
TALLINN, Tartu mnt.35
Tel. 372 6213105
E-L 10-19
P 10-15

TALLINN
Pärnu mnt. 558a
Tel: +372 6003443
E-R 10-20, L-P 10-18

TALLINN
Mustamäe tee 12
Tel: +372 6562869
E-R 9-19, L-P 9-18

PÄRNU
Karja 6
Tel: +372 4431460
E-R 9-18, L 9-15

TARTU
Turu 14
Tel: +372 7352277
E-R 10-20, L-P 10-18

KURESSAARE
Kihelkonna mnt. 3
Tel: +372 6215786
E-L 10-18

HAAPSALU
Jaama 9
Tel: +372 4737034
T-R 10-18, L 10-15

TALLINN-OUTLET
Tartu mnt. 35,
2.korrus
E-R 10-18, L 10-17
-75%

HAAPSALU-OUTLET
Lihula mnt. 3
Tel: +372 4778200
T-R 10-18, L 10-15
-75%

INTERVJUU

Putini kriitik: Venemaal ei ole ettevõtjad kaitstud

Jõustruktuuride vohamise tõttu algatatakse Venemaal aastas sadu tuhandeid kriminaalasju ettevõtjate vastu, nende eest ei ole keegi kaitstud, rääkis Vene opositsioonipoliitik Vladimir Milov.

ANASTASIJA TIDO
anastasija.tido@aripaev.ee

Деловые ведомости

Demokraatliku Valiku partei üks juhtidest osales mais Tallinnas Lennart Meri konverentsil. Energeetika aseministrina töötanud ja aastaid Venemaa energeetikapoliitikat analüüsinud Milov ütles intervjuus Äripäeva sõsarlehele Delovõje Vedomosti, et Eesti jaoks on Vene transiit kadunud ega tule enam kunagi tagasi. "Ma ei näe ühtegi võimalust Vene transiidi naasmiseks," sõnas ta.

Meil on Eestis päris tõsine probleem – kuidas saada tagasi Vene transiit ja toiduainete eksporditurg. Kelle juurde peaks minema kummardama? Tooge mulle kas või üks näide, kus kummardamisest oleks abi olnud.

Mõni seab eeskujuks Läti Raudtee endist juhti Ugis Magonist, kes oli suur Venemaa sõber ja sai isegi abielu kaudu Vene Raudtee endise juhi Vladimir Jakunini sugulaseks. Venemaal tekkis juba 1990. aastate alguses nafta ja gaasi sektoris vajadus vabaneda transiidist Baltimaade kaudu. Transiit läks ära mitte pronkssõduri pärast või sellepärast, et kellelgi Eesti valitsusest oli karu kohta ütlemist, vaid sellepärast et ettevõtjad kulutavad juba 20 aastat kabinettide uksi ja paluvad transiidist loobuda. Peate mõistma, et transiit läks ära ega tule kunagi tagasi, pole vahet, kelle jutule minna.

Kes on Jakunin? Ta oli oma ajal vaid vedaja. Aga ärimehed-kaubaomanikud hoiavad kokku ja kärbivad kulusid. Meie naftasektoris on veel palju tavalist majandusloogikat, sest erinevalt gaasisektorist on naftavaldkond meil veel olulisel määral erakätes. Algusest peale oli naftaäri täielikult eraomandis ja naftaga tegelevad ettevõtjad tahtsid transiidist vabaneda.

Aga kui tuua siia teised kaubaliigid, mitte vedelkaubad? Selliste kaupade puhul on poliitika osa palju väiksem, kuid ka tulud on väiksemad. Maht on ka teine, palju väiksem. Ning jälle on küsimus eelkõige kasumis, mitte selles, kes kellega lepib riigitasandil kokku. Nafta- ja gaasiturul kasutati poliitikat ettekäändeks, et kärpida kulusid. Venemaa on alati tahtnud terminale arendada.

Kas võib juhtuda nii, et Venemaa terminalide kaudu ümberlaadimisel hakkavad nn tehingukulud (korruptsiooniline osa kuludes – toim) kasvama ja tekib olukord, et läbipaistvate Baltimaade sadamate kaudu on tegutseda hoopis odavam? See võib juhtuda, kui kestab tsentralisatsioon ja naftaäri muudetakse Gazpromi-sarnaseks struktuuriks.

Kas sellist tendentsi on märgata? Ikka on, kuid mitte sellise dünaamikaga ja sellises mastaabis, et tsentralisatsiooni oht oleks reaalne. See muutub tõsiseks, kui päevakorda tõuseb taas Transnefti ja Rosnefti ühendamise küsimus, kuid kuni ettevõtted on iseseisvad ja toimivad riigist eraldi, seda ei juhtu. Nad hakkavad kohe terminalitasude tõstmisele vastu. Kunstlik hindade tõstmine on võimalik vaid väga suure tsentraliseerituse puhul. Siis hakkab aga kõike otsustama poliitika, mitte majandus. Seega ei näe ma Vene transiidi naasmise võimalust.

Ettevõtja, kes tarnib Venemaale tarbekaupu, peab prognoosima tarbimist, jälgima inflatsiooninäitajaid, ostujõu dünaamikat. Teie olete öelnud, et Vene statistikaameti andmed ei ole usaldusväärsed. Kust siis numbrid saada? Ebakindlate andmete puhul soovitan alati vaadata dünaamikat. Jooksvad numbrid Rosstati aruannetes võivad eksitada, kuid dünaamika on alati õige. Pealegi on olemas ka teised ametlikud allikad. Impordi- ja eksporditehinguid kajastavad tolliameti andmed, need on täpsemad.

Kas on oodata vastusanktsioonide tühistamist? Pikemas perspektiivis kindlasti. Pärast valimisi Saksamaal saavad selgeks Venemaa perspektiivid – kas suhted Euroopaga on külmutatud ja kui kauaks. Arvan, et praegune reaalsus jääb veel pikemalt püsima. Teisest küljest näen, et kõiki sanktsioonide alla sattunud kaupu tuuakse edukalt sisse Valgevene või Fääri saarte kaudu.

Kas vastab tõele, et Venemaa elanike ostujõud kahanes drastiliselt ning inimesed ei saa endale enam lubada kvaliteetseid püsikaupu? Paraku on see nii. Inimesed ei osta enam peaaegu midagi peale esmatarbekaupade. Hiljuti avaldatud uuring näitas, et Venemaal ei osteta jalatseid. Võim loodab väga tarbimislaenudele, kuid see viib paraku mullini, kuna 53% laenuvõtjatest kasutavad uusi laene eelmiste laenude tagastamiseks. Seda, et inimestel ei ole raha, võib selgelt näha restoraniäris. Kallimad restoranid suletakse ja nende asemel avatakse kiirtoidusööklad. Kõik liigub odavasse segmenti.

Rääkisite hiljuti, et Venemaal alustatakse ettevõtjate vastu 250 000 uut kriminaalasja aastas. Kuidas saab Euroopa ettevõtja end kaitsta? Mitte kuidagi. Jõuorganid on kõikvõimsad. Seadus neile ei kehti, ka kontrollida ei saa neid keegi. Kõige hullem on see, et nad said vere maigu suhu. Milles seisneb iga normaalse äri idee? Müüa kasumiga. Nüüd aga saab nimetada mistahes tehingut pettuseks. See on kõige levinum süüdistus ja hästi toimiv skeem. Advokaadid väidavad, et nõudlus kohtuhagides esindamiseks on drastiliselt langenud. Miks? Kuna odavam ja lihtsam on minna uurija juurde, anda altkäemaksu ja algatada kriminaalasi partneri vastu. Partner pannakse menetluse ajaks vangi ja tekib alus läbirääkimisteks. Varem mindi asja lahendamiseks kohtusse, nüüd aga kasutatakse majandusvaidluste lahendamiseks seda uut poolinstitutsiooni. Numbrid šokeerivad, aga nii see ongi.

Kuidas selline olukord sai üldse võimalikuks? Siin on mitu põhjust. Ühest küljest ei ole väikeettevõttel haldusressurssi ning suures laastus ei ole neid kellelegi vaja. Teisest küljest jõustruktuuride vohamine. Praegu on riigieelarve kulud julgeolekule ja õiguskaitsele 2,5 korda suuremad kui 2007. aastal. Jõustruktuure on loodud nii palju, et ei jõua kõiki ette lugedagi, veel enam mäletada, kes millega tegeleb. Neil on isegi omavahelised sõjad, jagavad mõjuvaldkondi.

Kas sellise olukorra tõttu tulevad Venemaa ettevõtjad oma rahaga Eestisse? Neid on siin juba päris palju. Mõned minu tuttavad kolisid Baltimaadesse.

Rääkisite konverentsil peamistest Euroopa Liidu ees seisvatest väljakutsetest energeetikas. Kas Gazpromi konkurentsi rikkuv käitumine on suur probleem Eesti ja ELi jaoks? Gazprom on mingil määral mõjuvõimu Euroopa Liidus kaotanud, kuid on ikka veel suurim rahurikkuja. Siin peab mõistma maagaasi kui nn üleminekukütuse olulisust. Kui terve rida ELi riike sõltub Vene maagaasi tarnetest, siis see toob kindlasti ka poliitilisi ja majanduslikke riske.

▲ **Vene transiit enam Eestisse tagasi ei tule, usub Vene opositsioonipoliitik Vladimir Milov.**
FOTO: RIA NOVOSTI / SCANPIX

TASUB TEADA

Ettevõtjad hädas kriminaalse survega

Ettevõtjate volinik Venemaa presidendi juures Boriss Titov ütles oma ettekandes Venemaa presidendile, et ettevõtjate vastu algatatud kriminaalasjade hulk suureneb.
Titov juhtis tähelepanu hiljaaegu avaldatud väike- ja keskmiste ettevõtjate statistikale, kust selgus, et küsitletud ettevõtjate arvates ei paku Venemaa seadused piisavat kaitset põhjendamatu kriminaaljälituse ja agressiivne ülevõtmise eest. 53% küsitletutest märkis, et jälitamist kasutatakse omandi ümberjaotamiseks.
Iga kümnes ettevõtja teatas, et on viimase aasta jooksul kokku puutunud kriminaalse survestamisega. Iga teine (48,5%) ettevõtja eelistas lahendada probleemi iseseisvalt.

Kvaliteetsed restaureerimistööd

Täispuidust aiamööbel ...ja teised puust asjad, keraamika

Aiamööbel alates 150 €

Ühendust saab telefonil: +372 5333 1175
või e-posti teel: puukants@gmail.com
www.puukants.ee

◀2013. aastal parimaks tehasemajaks valitud Passion M1 arendati edasi, et võtta kasutusele uus konstruktsioonimaterjal liimkihtpuit (kertopuu), mis on kerge, kuid väga tugev.
FOTO: PASSION GROUP

EHITUS

Moodulmaja kui klotsimäng

Moodulmaja ehk tehases toodetud maja oli veel mõni aeg tagasi sõimusõna, aga nüüd on sellest saanud kuum kaup. Eestis on üle 100 majatehase, kes aga toodavad peamiselt välisturule.

ENE LÄKK
ene.lakk@aripaev.ee
Äripäev

Tehases toodetud maja on modernismi ammune ideaal, elamine, mis on kõigest üleliigsest vabastatud ja kõigile kättesaadav masstoodang, mis peaks inimeste elu paremaks muutma. Esimesed tehasemajad valmisid 1920. aastatel.

Vahepeal on muutunud see, et moodulmajadele pöörab tähelepanu üha rohkem disainereid ja arhitekte ning hind ei ole enam ainuke müügiargument. Tehases tootmise eelised on samad mis sada aastat tagasi: ökonoomne materjalikasutus, hea ehituskvaliteet ja kiire valmimine. Moodulmajade massturg on aga ikka veel rohkem unistus kui tõelisus. Ehitushindade tõus ning arenevad tootmismeetodid võivad seda muuta.

Enamiku tehasemajade tootjate kliendid on disainiteadlikud noored inimesed, kes tahavad hästi läbimõeldud kodu. Üks uusi suundi on see, et moodulmaja sünnib tehase, arhitekti ja tellija koostöös. Teine suund on see, et üha enam tahetakse moodulmaju, mis on ka energiatõhusad ja orgaanilised. Hooned projekteeritakse nii, et need kasutaks võimalikult palju päikeseenergiat, kulutaks vähem kütust talvel ja lubaks loomulikku jahutamist suvel.

Kui modernistidel oli idee luua masstoodanguna kõigile kättesaadav moodulmaja, siis arhitekti projekteeritud energiatõhus hoone seda kindlasti ei ole. Kui aga energiatõhusus pole prioriteet, võib tehasemaja tavalise maja ehitusest odavamgi tulla.

Eestis on tehasemajade tootjaid üle saja, aga nende tegevus on suunatud välisturule, kuhu nad teevad peamiselt allhanget. Norra on üks suuremaid Eesti majatehaste toodangu kasutajaid, aga eksporditakse üle ilma. Eesti turg huvitab väheseid majatehaseid, sest see on nende jaoks liiga väike ja siin ei saa sellist hinda küsida nagu välismaal pakutakse.

▲Arhitektuurikaubamajas valminud maja TUBE.
FOTO: MARTIN SIPLANE

MIS ON MIS

Moodulmaja

Ehitatakse moodulitest, moodul omakorda elementidest. Moodulis on põrand, seinad ja lagi juba tehases kokku monteeritud.

Tehases on maja võimalik valmis ehitada kuni 95% ulatuses. Tehases paigaldatakse tehnosüsteemid, elekter, ventilatsioon, kütte- ja veesüsteemid, tehakse siseviimistlus ning pannakse paika sanitaartehnilised seadmed, köögimööbel ja -tehnika.

Moodulid transporditakse ehitusplatsile, kus ühendatakse tehnosüsteemid, tehakse viimistlus ning paigaldatakse katuse lõppkate, terrassid ja rõdud. Nii saab kokku hoida aega ja kulusid ning vältida ilmastikukahjustusi.

ÜKS KÜSIMUS

Kas moodulmaja saab olla hea maja?

PILLE NAGEL
Loodesystemi majatehasega koostööd teinud arhitekt

Elementmajaga on nagu iga tootega – see võib olla parem või halvem olenevalt arendusse panustamisest.

Aga maja on igapäevasest tarbekaubast erinev, tunduvalt pikaealisem, peab linnapilti sobima, peab olema ka kohanemisvõimeline ja muutuvatele vajadustele reageeriv.

Moodulmaja saab olla vägagi hea maja, kui tuleb vastu linnaehituslikele ootustele, meeldib omanikele ja kasutab sealjuures kõiki tööstusliku ehitusviisi eeliseid.

Eestis asutati arhitektuurikaubamaja

Endine Tartu linnaarhitekt Tiit Sild asutas arhitektuurikaubamaja katus.eu, mis ühendab Eesti arhitektide loomingu ning puitmajatootjate kogemused.

Silla sõnul ei müü katus.eu lihtsalt maja projekti, vaid täislahendust projektist kuni valmis ehitamiseni.

Arhitektuurikaubamajas saab vaadata maja 3D-vaates ning seadistaja abil muuta hoone kuju ja mahtu, valida plaanilahendusi, materjale ja viimistlusi. Võimalik on lisada uusi ruume ja suurendada või vähendada olemasolevaid.

See on hea tööriist ka arhitektile, kes saab paremini selgitada kliendile, kuidas maja välja hakkab nägema ja anda selgema sisendi majatootjale.

Arhitektuurikaubamaja üks esimesi valminud tüüpmaju on TUBE. Valminud maja krunt, vana ja ilus aed, asub teiste eramajade vahel. Maja omanikud soovisid kindlasti säilitada aia koos kõigi õunapuude ja lillepeenardega, millega arvestati hoone mahutamisel.

Parim maja saab uue kesta

Kunagi aasta tehasemajaks kuulutatud väikeelamu saab uudse skeleti.

2013. aastal palju parima maja tiitleid võitnud puitkarkassmaja Passion M1 torkas toona silma oma arhitektuurilise kerguse, kompaktsuse ja tänapäevaste tehniliste lahenduste poolest, rääkis Eesti Puitmajaklastri projektijuht Lauri Kivil.

Passion Groupi, Arhitektid11 ja Akso-Hausi koostöös valminud hoone on järginud passiivmaja põhimõtteid, näiteks on suur klaasist fassaad tegelikult soojatootja, kui hoone ilmakaarte suhtes õigesti paigutada. "Aga passiivmaja saavutamine pole meie eesmärk olnud, sest see teeks maja disaini raskepäraseks ja liiga kalliks," ütles arhitekt Eero Endjärv.

Algselt oli Passion M1 puitkarkassmaja, mille seinad ehitati vertikaalsetest postidest ja neid siduvatest horisontaalsetest vöödest. Karkass täideti soojustusmaterjaliga ja suleti mõlemalt poolt.

Nüüd on Passion Group konstruktsiooni arendanud, et võtta kasutusele uus konstruktsioonimaterjal liimkihtpuit (kertopuu), mis on kerge, kuid väga tugev. Maja sisemise ja välimise liimkihtpuitseina vahele pihustatakse soojustuseks polüuretaanvaht, mis poole õhema kihina saavutab villa või penoplastiga samaväärse soojustuse ega vaja tuule- ja aurutõket. Külmasildasid ei teki ja nii saab ehitada liginullenergiamaja. Seda on ka ökonoomsem transportida.

Eesti Interpreetide Liit kutsub

Suveõhtu kammermuusika üle Eesti

28.06 ELVA RAEKODA
29.06 TALLINNA FILHARMOONIA MUSTPEADE MAJA

Mari-Liis Päkk viiul
Peep Lassmann klaver
Kavas:
G. Gershwin, M. Ravel, S. Prokofjev

6.07 KERNU MÕIS
7.07 TALLINNA FILHARMOONIA MUSTPEADE MAJA

Marie-Helen Rannat
viiul
Andreas Lend
tšello
Maarit Saarmäe
klaver
Kavas:
H. Eller, A. Lemba, E. Kapp

8.07 ALATSKIVI LOSS
9.07 TALLINNA FILHARMOONIA MUSTPEADE MAJA

Ave Kruup
klaver
Puhkpillikvintett **Estica**
Kavas:
P. Hindemith, W.A. Mozart,
C. Kreek, J. Rääts

11.07 MUHU KATARIINA KIRIK
12.07 NIGULISTE MUUSEUM-KONTSERDISAALI ANTONIUSE KABEL

Cantores Vagantese
plokkflööditrio:
Reet Sukk, Taavi-Mats Utt, Andres Siitan
Kavas:
A. Agricola, A. Brumeli, J. des Prez,
J. Obrechti, J. Ockeghemi, P. de la Rue

Piletid müügil **Piletilevis** ja tund enne kontserdi algust kohapeal

2017 EESTI INTERPREETIDE LIIT ASSOCIATION OF ESTONIAN PROFESSIONAL MUSICIANS
Eesti Interpreetide Kontserdid SA
+372 5019 524
www.interpreet.ee

KULTUURIMINISTEERIUM · EESTI KULTUURKAPITAL · TALLINNA KULTUURIAMET · Puhkus Eestis · PILETILEVI · 1autorent · Clear Channel · HASARTMÄNGUMAKSU NÕUKOGU

Korralda pidu või üritus

Pätsuloigu Puhkekalus

Firma suvepäevade,
sünnipäeva- või pulmapeo,
kokkutuleku, koolituse, seminari
ja kõikvõimalike muude
ürituste läbiviimiseks.

Telefon: 503 3035,
tere@patsuloigu.ee,
www.patsuloigu.ee

TORMIS : KALJUSTE : JALAKAS :
SÜNNISÕNAD

Suurvormi taastulek
Noblessneri valukojas
2.08 / 3.08 / 4.08 /
5.08 / 7.08 / 8.08
kell 19:00

Piletid Piletilevist ja
Von Krahli Teatri
kodulehelt

Von Krahli Teater
2006 2017 naisenädalad

Eesti Kontsert · KULTUURIMINISTEERIUM · AVISION · GRANO · BLRT GRUPP · NOBLESSNER

KOMMENTAAR

Suur segadus maksudega

Et valitsuse majanduspoliitikale hinnangut anda, peaks teadma, milles see seisneb. See aga pole lõpuni selge valitsusele endale, rääkimata ettevõtjatest.

Mida on arvanud erapooletud spetsialistid? Eesti pank ja majandusanalüütikud on proovinud anda hinnangut rahandus- ja eelarvepoliitikale, ja see on olnud üpris kriitiline. Juhtivate audiitorfirmade esindajad on kommenteerinud nn maksupaketi kõige suuremat kriitikat pälvinud osi ja pidanud plaanitud muudatusi ebavajalikuks, pigem kahjulikuks. Need on siis erapooletud hinnangud.

Ettevõtjad, kelle väidetavale toetusele plaanitud muudatusele viitavad mõned valitsuse liikmed, on oma esindusorganisatsioonide kaudu esitanud taasiseseisvuse ajaloo laiapõhjalisema ja kriitilisema pöördumise valitsuse majanduspoliitika paketi asjus.

Samal ajal majandus on asunud kasvama, hoolimata valitsuse "jõupingutustest". Ettevõtjad usuvad, et kasvuks on vaja soodsaid arenguid välises majanduskeskkonnas, eeskätt põhilistel eksporditurgudel – see aga ei sõltu valitsuse tegevusest. Ettevõtjad usuvad, et nende jaoks on siseriiklikult kõige olulisem stabiilsus – seadused ja reeglid; ja et neid usaldatakse ning koheldakse võrdselt teistega. See sõltub paljuski valitsejatest.

Need muutused ei lahenda midagi

Praegune koalitsioon tuli suuresti võimule muutuste lubadusega. Nüüdseks on selgunud, et muutused iseenesest ei lahenda midagi. On asju, kus targad muutused võivad tuua positiivseid arenguid, aga on ka kindlasti valdkondi, kus igasugused muutused on pigem kahjulikud, rääkimata kiirustatult ja läbi rääkimata välja pakututest.

On tervitatav, et majanduskeskkonnale kõige kahjulikumad maksukeskkonna muudatused on (vist) selleks korraks peatatud – ainult tänu IRLi uue esimehe initsiatiivile.

Ehk jällegi – tänu poliitilisele diilile, mitte tervele mõistusele. Samas kui uus ja poliitiliste reaaliatega rikkumata rahandusminister pakkus koalitsioonile välja ilmselt kõige mõistlikuma ja lihtsamini realiseeritava käibemaksu marginaalse tõstmise mõtte, siis oli reaktsioon ühene – seda me ei tee! Miks?

Lõppude lõpuks on poliitiline valik lihtne: kas usaldame ettevõtlust, laseme kõigepealt majanduse ja maksutulu kasvama ja kasutame viimast ühiste probleemide lahendamiseks või…

MEELIS MILDER
Baltika omanik ja juht

Poliitiline valik on lihtne: kas usaldame ettevõtlust ja kasutame maksutulu ühiste probleemide lahendamiseks või…

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMNISTIDE KOLMAPÄEV

Igor Rõtov | Meelis Mandel | Aivar Hundimägi | Anvar Samost | Raivo Hein | Tarmo Tanilas

Talupojatarkuse maaletooja

Börsikaupleja Alexander Elderi strateegia ja distsipliini õpetus tuleb kiiremas korras ellu viia ka Eesti riigi juhtimisel.

Hiljuti Tallinna külastanud Eesti juurtega legendaarne börsikaupleja Alexander Elder on hea näide sihikindluse, distsipliini ning nutikuse tulemuslikkusest. End võõras ühiskonnas nullist tippu töötanud mehe näpunäited ning praktilised tähelepanekud väärivad lugupidamist ning järgimist nii eraisiku kui ka riigi tasandil. Tegemist on mehega, kes oskab olla kriitiline enda suhtes ning tunnistab tehtud vigu kiiresti. Elu ja finantsturud on ta just selliseks vorminud, kus distsipliini eiramine on isikliku rahakoti peal ruttu tunda andnud.

Elderi õpetuse tuum ei ole mingi tuumateadus, mida igaüks meist ei suudaks kodus järele teha. Teoorias teavad tema õpetussõnu paljud, nende reaalses elus elluviimist asuvad aga ruttu takistama inimlikud tunded nimega hirm ja ahnus! Olen kohtunud kümnete oma valdkonna vaieldamatute tipptegijatega, kes erialal on tohutult sarmikad ja enesekindlad, kuid raha juhtimisest rääkides satuvad justkui teise galaktikasse. Kellelegi meist ei meeldi teadmatus ning ebakindlus. Hirm raha kaotada on alati tugevam emotsionaalne üleelamine kui eduka tehingu järel raha võitmisest tekkiv eufooria.

Emotsioonitu hai võidab

Turu pikaajalises languses tekib paljudel suur äng, mis halvab kainet mõtlemist, ning sellest painajast vabanemiseks loobutakse positsioonidest ükskõik mis hinnaga. Just siin astuvadki mängu Elderi-laadsed targad ning emotsioonitud börsihaid, kelle arvutiekraanil tehnilise analüüsi indikaatorid üksteise võidu kogenud kauplejale ostusignaale läkitavad. Kui turu pendel on liikunud piisavalt palju äärmuse poole, on aeg panustada selle tagasi ajaloolise keskmise poole liikumisele. Tunded jäetakse kõrvale, on vaid kaine matemaatiline kalkulatsioon ning ees ootava sündmuse tõenäosuse enda kasuks tööle rakendamine.

TARMO TANILAS
Swedbanki vanem investeeringute juht

Hirm raha kaotada on alati tugevam emotsionaalne üleelamine kui eduka tehingu järel raha võitmisest tekkiv eufooria.

Kvalifitseeritud psühhiaatrina tunneb ta hästi inimeste psühholoogiat ning oskab kuulata turu muusikat. Praeguseks on disko kestnud juba üle kaheksa aastat ning käima pannakse üha kiiremaid lugusid. Tipus troonivad tehnoloogiafirmade aktsiad. Nasdaq 100 indeksist moodustab Apple, Amazoni, Facebooki, Microsofti ning Alphabeti turuväärtus üle 40%. Need ettevõtted tekitavad ka ise oma aktsiate tagasiostmisega auditooriumile korralikku tümpsu juurde. Pooljuhitootjad Nvidia ning AMD on veetlevate tantsulõvidena tüdrukute lemmikud ning üritavad iga hinna eest naaberlinna staarist bitcoinist mitte maha jääda. Saali teises nurgas rokivad suured keskpangad, kelle valduses on juba 18 triljoni dollari eest võlakirju – kolmandik globaalsest vabalt kaubeldavate võlakirjade mahust. Ka keerulist finantsterminoloogiat kasutavatel keskpankuritel pole austajatest puudus ning nende rahapoliitika üksikud kritiseerijad tembeldatakse naispere kilgete saatel nohikuteks.

Elderi õpetuse vundament rajaneb oma peaga mõtlemise postulaadil ning tehtud tehingute korralikul analüüsil. Viimane nõuab aga tööd, huvi ning süvenemist, mida kiires maailmas järjest harvem leiab. Turvalisem tundub liikuda karjas ja teha nii nagu kõik teisedki. See on ka üks põhjus, miks üha enam era- ja institutsionaalseid investoreid valib portfelli laiapõhjalisi turuindekseid, mille täpsemale sisule ei pöörata suurt tähelepanu. Karm reaalsus on aga selles, et pea 60% neist investeerib USA ettevõtetesse, mille hinnatase on maailma skaala ülemises otsas. Esimene tõsisem USA finantsturgude korrektsioon toob tõenäoliselt raha indeksitest põgenemise ning aktiivsete investeerimisfondide populaarsuse kasvu.

Strateegia ja distsipliin

Alexander Elder ei ole ainult edukas börsikaupleja. Ta on talupojatarkuse maaletooja nii investoritele, ärimeestele kui ka riigivalitsejatele. Tema õpetuse metoodika, mis puudutab strateegiat ja distsipliini, tuleb kiiremas korras ellu viia ka riigi juhtimisel. Kus on Eesti pikaajaline strateegia, millele maailmavaatest sõltumata kõik meie poliitikud on nõus alla kirjutama ning mis ulatub üle valimistsükli? Kuhu on kadunud meie rahanduslik distsipliin? Need on vaid mõned ohu märgid, mis *stop-loss*'i rakendamata jätmisel Eestile ulatusliku kahjumi ähvardavad tuua. Kui meil ei ole enam aga piisavas koguses kapitali, siis ei teeni me ka arvestatavat kasumit, kui maailmamajanduse kasvutempo taas suuna üles võtab.

Usun siiski endiselt, et Eesti on võimeline olema töökas, nutikas ning distsiplineeritud. Võtkem koos jaanipäeval aeg maha ja mõelgem lõkke ääres, mida üks Eesti taustaga talupojatarkuse maaletooja oma visiidiga meile öelda soovis.

KOMMENTAAR

Tahan midagi muud ja kõik!

Valitsusparteide tulemuslikkus ei sõltu sugugi sellest, kuidas läheb majandusel.

Korruptsioonist ei saa lihtsalt lahti, sest onupojapoliitika on inimesele – nagu teistelegi karjas elavatele olenditele – loomuomane. Omasid tuleb aidata. Teiselt poolt – kui korruptsioon on ühiskonnas taunitud, siis on iga katse teda välja juurida kiiduväärt tegu.

Muidugi, kui vaadata maailmale sellise avara pilguga nagu Ameerika ajakirjanik Robert D. Kaplan, asetuvad asjad teistsugustesse seostesse. Ajastul, mil rahu peetakse tagatuks, pühendab meedia end aina enam rahvamassi ihade rahuldamisele. Rahvamassil pole nagu telekaameralgi ajaloolist mälu ning ta on absoluutselt endasse sulguv, nähes vaid seda, mis mahub tema silmaringi – ja ei kübetki enam.

Kaplan on karm: "Mida muud etendasid Ameerika uudisteässad printsess Diana matustel kui mitte rahvamassi emotsioone, mis olid valatud maotutesse sõnadesse? Rahu toob kaasa sellise fenomeni laienemise ja tugevnemise, sest kui kaalul pole midagi, mis oleks väärt elu või surma, langevad ka nõuded meedia usaldusväärsuse vastu."

TOOMAS PAUL
teoloog ja vaimulik

Mõõdukas annuses annavad korruptsioon, truudusetus ja rumalus tunnistust inimlikkusest.

Korruptsioonivaba türannia

Kui ajakirjandus keskendub avalikele skandaalidele, siis ta unustab ära, et süsteem, kus korruptsioon puudub või seda esineb vähe, on tõenäoliselt türannia: Hitleri Saksamaale, Mengistu Haile Mariami Etioopiale ja Lee Kuan-Yew' Singapurile oli muude asjade kõrval omane ka suhteliselt aus bürokraatia. Mõõdukas annuses annavad korruptsioon, truudusetus ja rumalus täpselt nagu väikesed sõjaretkedki tunnistust inimlikkusest.

Kestva kodurahu ajastul kärbuvad valitsusinstitutsioonid, sest arvatakse, et rahvuslik julgeolek on tagatud. Pühalikkuse oreooli kaotavad valitsusasutused muutuvad kergesti rünnatavaks, eriti kui arvestada seda, et tuhandete inimeste iga päev langetatavad kümned tuhanded otsused eeldavad vähemalt teatud korruptsiooni.

Tavalistest ja sugugi mitte kõrgepalgalistest inimestest koosnev bürokraatia nõuab oma toimimise eeldusena mõistlikul määral vigu. Kuna laia avalikkuseni jõudnud info paratamatult lihtsustub, loob kontekstist välja kistud üksikküsimuste üle jahumine massihüsteeriat. Kui sõda toob kaasa austuse võimsa ja edumeelse valitsuse vastu, siis rahu loob institutsionaalse tühiku, mida (muu hulgas) täidavad meelelahutusfirmad.

Eestlaste rahulolematus valitsuse või linnavalitsuse või kooli direktoriga (või naisliidu valitud aasta emaga jne) ei ole midagi erandlikku. Erik Moora kirjutas hiljaaegu, kuidas ajakiri Economist luges kokku, et alates aastast 2008 on Euroopa valijad ametisolevast valitsusest ära pöördunud tervelt 29 valimisel 35st. Erinevalt varasemast ei sõltu valitsusparteide tulemus ka sellest, kuidas läheb riigi majandusel. Valijate tavasõnum on: tahan muud ja kõik!

Liberaalne demokraatia peabki pidevalt paljastama pisipättust.

JUHTKIRI

Riigi Kinnisvara, tee koht vabaks

Riigi Kinnisvara AS peab kontoripindade äri kinni panema ja tegutsema ainult seal, kus riigi huvid seavad eritingimusi.

Riigi raha otstarbeka kasutamise ja kinnisvaralise kompetentsi koondamiseks loodud Riigi Kinnisvara AS (RKAS) peab ellujäämiseks muutuma. Väiksemaks, edasipüüdlikumaks ja targemaks.

Konkurentsiamet võttis uurida RKASi ja leidis, et riigifirma solgib kontoripindade pakkumisel ühelt poolt konkurentsi ja teiselt poolt ei motiveeri miski ka riigiasutusi odavamat teenust otsima. RKAS, mis loodi optimaalsete kinnisvaralahenduste pakkumiseks, töötab kontorite vallas oma eesmärgile risti vastu.

Äripäev leiab, et riigile kontoripinna pakkumisega saab eraäri suurepäraselt hakkama, sellelt väljalt peaks RKAS lahkuma. Seda lihtsat ettepanekut toetab konkurentsiamet, kes ei leidnud mingit kaalukat põhjust, miks RKAS peaks üldse kontoripindadega tegelema.

Ärme lähme äärmustesse, vanglad ja kommunismiohvrite memoriaal, kordonid ja kohtumajad siia alla ei kuulu, aga tavaline kontoripind, kus paikneks näiteks ametid ja kas või RKAS ise, ei pea sugugi lõdva käega RKASilt tulema. Pikaajalist, kindlalt maksvat ja viisakat rentnikku, nagu seda riigiasutus on, näeb oma kontorihoones hea meelega iga rentnik, kes on nõus tema pärast pingutama. Suuremates linnades on asutusel võimalik endale sobivad tingimused välja rääkida, mitmel asutusel koos seda enam.

Ise müün ja ise aitan osta

Riik on ise RKASi vastuolulisi ülesandeid täitma pannud – ta peab olema kompetentsikeskus, mis aitab riigiasutustel parimat-odavaimat pinda valida, ja ühtlasi on ta ka selle pinna pakkuja. Siia on huvide konflikt sisse kirjutatud punaste trükitähtedega. Lahendus, mille ka konkurentsiamet miinimumprogrammina välja pakub, on lihtne – lahutada kinnisvara kompetentsikeskus kontoripindande rentimisest. See võiks ollagi esimene eesmärk.

Riigi Kinnisvara ASi ei riku konkurentsi ainult kontoripinnaäris. Kinnisvara halduse hangetel võistleb erafirmadega ettevõtte 100% tütar Hooldus Pluss, mis on mõne hanke ka suunatult endale saanud. Selle loomise idee oli kunagi selgitada välja teenuse hind, nagu ka maanteid hooldava Eesti Teede puhul. Teehooldusfirma konkureeris eelistingimustel erafirmadega, kasutades selleks garanteeritud tööst saadud raha. Eelmine valitsus pani selle erastamise nimekirja etteotsa.

Riigi kinnisvara valdkonna kompetentsi koondamine ühte keskusesse on ideaalolukord. Hinnainfo, tehnilised detailid, tegijate taust, valdkonna konjunktuur ja prognoosid – milliseid tarku otsuseid see võimaldab. Kui seda tõrva poleks. Kui poleks superministeeriumi hanget, milles hinnaga pandi kolmveerandi ulatuses mööda, seda kõige odavama pakkumuse puhul. Või kui kinnisvara müümise poolelt ei meenuks Arsenali keskus, mis müüdi konkurentsita Rain Rosimannusega seotud firmale, nagu hiljem selgus.

Tõsi, riigiettevõte on värskelt saanud uue nõukogu, kus on ametis rohkem asjatundjaid, kinnisvaraekspert Tõnu Toompark näiteks, või Nordeconi taustaga hilisem audiitorfirma juht Sulev Luiga.

Konkurentsiameti avaldust tasub peale RKASi kureeriva rahandusministeeriumi vaadata majandusministeeriumil, kelle üürimajade projekt tõstab suuremates linnades jalga sama reha kohale. Järelevalve asemel võib vabalt toimida ka ettevalve.

LOE ÄRIPÄEVAST

Uudis "Riigi Kinnisvara ei pruugi riigi büroohoonete omanikuks jääda" tänases lehes lk 10

REPLIIK

Kavatsused võisid head olla, aga välja ei ole tulnud

Vaatamata õilsatele kavatsustele pole valitsuse maksupoliitikast midagi välja tulnud.

Kui otsustaja muudab otsustamise käigus korduvalt seisukohti (aga maksupoliitika on valdkond, mis eeldab stabiilsust ja kus muutuste elluviimine nõuab põhjalikku kaalutlemist ning põhjendamist), siis saab valitsuse maksupoliitikat hinnata ainult ebarahuldavaks. Seda vaatamata õilsatele kavatsustele.

Muidugi, ka selles vallas on võimalikud populistlikud ühepäevaotsused, kuid siis ei saa olla juttu üldisemalt murest Eesti majanduskäekäigu pärast.

DAVID VSEVIOV
ajaloolane

Selle asemel, et vene ja eesti valija erinevust vähendada, kasutatakse seda ära, erinevust vaid süvendadest.

Eesti-vene lõhe süveneb

Mis puudutab võitlust korruptsiooniga, siis selles valdkonnas võib teatud edusammudele loota. Sest jääb mulje, et korruptsiooniilmingud Keskerakonnas ületavad keskmise taseme ning selle taseme ühtlustumine oleks igati loogiline (ka peaministri partei laiematest huvidest lähtuvalt).

Seda lootust aga, et korruptsioonist võiks lõplikult lahti saada, ei kinnita ühegi riigi praktika.

Kuid loota sellele, et Keskerakonna (nad pole selles kaugeltki ainsad) liikmed ühtlustaksid suhtlemist vene- ja eestikeelsete valijatega, pole mingit alust. Sest poliitilise edu saavutamiseks tuleb inimestele rääkida (see on kõige lihtsam toimimisviis) seda, mida nad soovivad kuulata, ning selles on auditooriumite huvid diametraalselt erinevad. Selle asemel, et erinevust vähendada, kasutatakse seda ära, erinevust vaid süvendades.

ÄRIPÄEV EETRIS

Alexander Elderi rikkuse valem

Professionaalne börsikauplejа, koolitaja ja menuraamatute autor Alexander Elder.

Eesti juurtega edukas investor Alexander Elder jagab saates nippe, kuidas turgudelt kasumit koju tuua. Temaga vestles ajakirjanik Neeme Raud.

Äripäev eetris

Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

150

tuhat eurot on see piir, millest odavamate kinnistute müümiseks võib Riigi Kinnisvara AS kasutada maakleri abi. Selle aasta müügiplaanis otsustati 278 müügiobjektist 144 võõrandada Pindi Kinnisvara vahendusel, kes võitis ettevõtte maaklerihanke.

TESTER INVEST OÜ
ELEKTRITÖÖD

- elektri installatsioonitööd, elektriseadmete paigaldus
- elektrimaterjalide müük
- tööstuselektriseadmete ehitus ja hooldus
- tööstusautomaatika ehitus ja hooldus
- elektripaigaldiste käit, A-pädevus
- surveseadmete järelevaataja (katlamajad)
- tööstuslike LED-valgustite müük

KONTAKT
tel 503 3772
meelis@testerinvest.eu

toimetaja Juhan Lang
tel 667 0136
juhan.lang@aripaev.ee

STRATEEGIA

Masinkauplemise võidukäik Wall

Esimest korda ajaloos oleme jõudnud inimvaba investeerimise juurde: kauplejad jooksutavad ülivõimsate arvutite peal keerulisi mudeleid, mis suudavad hetkega analüüsida inimmõistuse jaoks hoomamatu koguse andmeid.

FREDY-EDWIN ESSE
kaasautor

Masinkauplejad on muutunud sedavõrd võimsaks, et teevad juba üle veerandi kõigist Wall Streetil aktsiatehingutest. Nad on kahekordistanud enda osakaalu kõigest nelja aastaga. See suhteliselt uus kauplemisvorm muudab märkimisväärselt ka Wall Streeti ennast, kus luuakse töökohti ja investeeritakse kapitali kohtadesse, kuhu finantssektor pole varem ulatunud.

Masinkauplemine põhineb keerulistel algoritmidel, mis vajavad ülivõimsaid arvuteid. Programmide töö on läbi kammida suur andmekogus ja otsustada, milliseid väärtpabereid müüa ja milliseid osta. See praktika võidab Wall Streetil kiiresti populaarsust ning järjest enam investeerimisfirmasid palkab tööle matemaatikuid ja teadlasi. Hea näide on venelasest tarkvarainsener Aleksei Pojarkov, kes lapsena käis ülemaailmsetel matemaatikaolümpiaadidel ja hiljem töötas näiteks Microsoftis.

Läinud aastal läks kolme juhtiva riskifondi vahel pakkumissõjaks – kes suudab Pojarkovi endale meelitada. Lõpuks siirdus insener TGS Managementi, teenides oma uuel kohal Bloombergi allikate sõnul vähemalt 700 000 dollarit aastas. TGSi ei huvitanud, et Pojarkovil polnud varasemat finantssektoris töötamise kogemust, sest nemad jahtisid venelase oskusi luua algoritme.

Üle veerandi tehinguid teevad masinad

"Kümme aastat tagasi tahtsid kõik helgema peaga ülikoolilõpetajad Wall Streeti investeerimisfirmasse kauplejaks, kuid nüüd pürgivad kõik masinkauplevatesse fondidesse," kommenteeris The Wall Street Journalile GAM Holdingu masinkauplemise haru juht Anthony Lawler. Šveitsi varahaldur ostis eelmisel aastal 217 miljoni dollariga Briti masinkauplemise firma Cantab Capital Partners.

Hea näide on varahaldusfirma Guggenheim Partners, mis ehitas miljoni dollari eest Californiasse superarvutite süsteemi, et töödelda andmeid, mida nende masinkauplemise investeerimisfond vajab. Firma sõnul kulub ainuüksi arvutite elektriarvetele miljon dollarit aastas.

Algoritmidel põhinev kauplemine on olemas olnud aastakümneid, kuid selle osakaal oli imeväike. Nüüd on see Wall Streetil arvestatav jõud. Masinkauplevate fondide arvele läks selle aasta esimeses kvartalis 27% kõigist Wall Streeti aktsiatehingutest. See on juba peaaegu võrdne üksikinvestoritega, kes hoiavad veel 29% turuosaga juhtpositsiooni.

Esimese kvartali lõpus oli masinkauplemisel põhinevatel riskifondidel kokku 932 miljardi dollari väärtuses varasid, moodustades 30% riskifondide koguvarast, selgub uuringufirma HFR andmetest. 2009. aastal oli masinkauplevatel fondidel 408 miljardi dollari väärtuses varasid ehk 25% koguvaradest.

Arvuti on edukam investor kui inimene

Senised andmed näitavad, et arvutid võidavad inimesi investeerimises. Viimase viie aasta jooksul on masinkauplevad riskifondid teeninud keskmiselt 5,1% aastas, samas kui keskmine traditsiooniline riskifond teenis 4,3% aastas.

Investorid on trendi märganud. Selle aasta esimeses kvartalis oli masinkauplevate fondide netoinvesteeringute sissevool 4,6 miljardit dollarit. Kõikide riskifondide netoinvesteeringute väljavool oli seevastu 5,5 miljardit, mis tähendab, et teised riskifondid kaotasid tervikuna 10,1 miljardit dollarit.

Masinkauplemist võidakse segamini ajada kõrgsageduslikku kauplemisega, kuid tegu ei ole ühe ja sama asjaga. Viimane keskendub väga lühiajalistele, kohati lausa millisekundeid kestvatele tehingutele. Kõrgsageduslikud kauplejad on sattunud surve alla nüüd, kui turgude vo-

▲ Inimesed kipuvad börsil tootluse poolest masinatele alla jääma. FOTO: EPA

INDIKAATOR

Pilvelõhkuja ennustab Hiina käekäiku

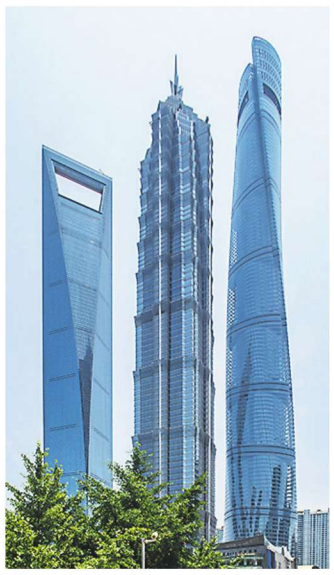

▲ Shanghai pilvelõhkujad, paremal Shanghai Tower.
FOTO: SIPA/SCANPIX

PILLE IVASK
kaasautor

Viimased kümme aastat on Hiina olnud pilvelõhkujate ehitamise liider ja seetõttu peavad analüütikud taevasse kõrguvaid ehitisi ka heaks kohaliku majanduse indikaatoriks.

Hiina üks kuulsamaid pilvelõhkujaid on Shanghai Tower, mis on 635 meetrit kõrge ja millel on 128 korrust. Tegu on ühtlasi Hiina kõrgeima ja maailma mastaabis kõrguselt teise ehitisega. Hoone valmis 2014. aastal.

Shanghai Towerit jälgivad analüütikud suure hoolega ja püüavad selle käekäigust lähtuvalt mõista, mis võiks Hiina kinnisvaraturgu ees oodata. Praegu on näha, et 128 korrusel ei käi sugugi vilgas elu ja pigem on hiiglaslikku ehitisse raske rentnikke leida. Eksperdid ütlevad, et selle peamine põhjus on ettevõtete soov kärpida kulusid, sest nagu arvata võib, on Shanghai Toweris tegutsemine väga kulukas.

Kinnisvaraagentuuri Jones Lang LaSalle'i (JLL) Shanghai osakonna juhataja Anny Zhang ütles CNBC-le antud intervjuus, et nii Shanghais kui ka teistes Hiina suurlinnades on näha, et pilvelõhkujad on üpris tühjad ja ilmselt jääb see nii mõneks ajaks. Agentuuri andmeil on praegu Shanghai *premium*-klassi äripindadest 12% vabad. Siinkohal tuleb arvestada, et Shanghai on ärilinn, mistõttu võib uskuda, et teistes Hiina linnades on tühjade büroopindade arv isegi suurem.

Shanghai Toweris mitu korrust tühjad ja õhtuhämaruses näib ehitis üsnagi kurb. Osaliselt võib selles süüdistada tuleohutussüsteemi, mis alles mõni kuu tagasi korda sai. Lisaks peaks peagi avama hoones uksed uhke hotell. See kõik peaks pilvelõhkujasse veidigi rohkem elu tooma.

JLLi andmeil on Shanghai Toweri kogupinnast välja praegu renditud 60%, ent rentnikest ainult kolmandik on sinna sisse kolinud. Ilmselt tuntuim hoones tegutseja on Alibaba.

Tulevik paistab optimistlik

Siiski näeb JLL Shanghai Toweri tulevikku helgetes toonides. Kuigi praegu on probleeme rentnike leidmisega, peaks see mure mõne aja pärast murtud olema. Näiteks püüab Hiina valitsus panustada sellesse, et äritegevus koonduks erinevatesse kohtadesse, sealhulgas Shanghaisse. Lisaks katsetatakse taas erimajandustsoonidega ja antakse mõnel juhul maksusoodustusi.

Tulles tagasi Shanghai Toweri juurde, pole väheoluline märkida, et tegu on ehitisega, mille kohalikud on hästi vastu võtnud. Seda peetakse justkui maamärgiks, mille järgi on hea linnas orienteeruda. Ja see pole ettevõtete jaoks asukoha valikul just väheoluline aspekt.

Streetil

VÕRDLUS

USA börsidel tehtud tehingute osakaal investori tüübi kaupa

protsentides

aasta	traditsioonilised varahaldus-firmad	traditsioonilised kauplejad	pankade riskifondid	masin-kauplevad riskifondid
2010	25,5	22,5	13,7	13,7
2011	25,9	22,2	10,2	16,7
2012	27,4	22,1	11,5	13,3
2013	28,8	21,2	12,7	13,6
2014	29,1	21,4	9,4	15,4
2015	27,6	22,4	5,2	19,8
2016	25,0	20,7	3,4	25,0
2017	22,0	18,6	3,4	27,1

ALLIKAS: TABB GROUP

latiilsus on kahanenud ning konkurents kasvab.

Börsil kaubeldavad fondid ehk ETFid kasutavad samuti algoritme, kuid on suunatud eelkõige investoritele, kes soovivad investeerida teatud tööstusse, regiooni või sektorisse.

Masinkauplemisel põhinevad tehingud võivad kesta paarist minutist mitme kuuni. Maailma suurimad masinkauplemise ettevõtted, nagu Renaissance, Two Sigma Investments, D.E. Shaw Group, PDT ja TGS, teevad päevas tuhandeid tehinguid ja haldavad kümnete miljardite dollarite väärtuses klientide raha.

Petlik kindlustunne

Analüütikud hoiatavad, et masinkauplemisse tormavad investorid võivad pettuda. Konkurents selles vallas suureneb ning investoritel võib tekkida turgude suhtes petlik kindlustunne. 2007. aastal toimus n-ö masinkauplemise kokkuvarisemine just seetõttu, et paljudel kauplejatel olid väga sarnased strateegiad – väärtpabereid tormati müüma ühel ajal, mis tõi kaasa kahjumid ja kiirendatud mahus aktsiate müümise.

The Wall Street Journaliga vestelnud finantssektoris töötav matemaatik William Byers leiab, et maailma kuvamine ainult numbrites võib luua petliku mulje, et arvutid on tegelikkusest usaldusväärsemad. Mida rohkem investoreid tormab keerulistel algoritmidel põhinevate mudelite poole, seda tõenäolisem on, et algoritmid hakkavad üksteisega sarnanema ja toovad turul kaasa tõsise šoki, selgitas Byers.

Seni pole aga miski peatanud Wall Streetil võidurelvastumist järjest keerulisemate algoritmide ja mudelite ning võimsamate arvutitega. Seni, kuni tootlusnumbrid on inimeste omadest paremad, võib eeldada masinkauplejate võidukäigu jätkumist.

TOORAINE

Nafta hind langeb vastu ootusi

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Kui OPEC teatas mai lõpus, et piirab tootmismahtu tuleva aasta märtsini, lootsid investorid nafta hinna tõusu. Tegelikult aga hind langes veelgi.

Analüütikutel jäi vaid üle tõdeda, et ju oli mais hindades, mis küündisid üle 50 dollari barrel, omajagu optimismi sees. Lisaks nullib tootmispiirangud ära USA suurenenud naftatootmine.

Viimase katse hinda mõjutada tegi Saudi Araabia sel nädalal, kui teatas, et soovib veelgi piirata tarneid USAsse ja Aasiasse. Kuid hinda see kinni ei hoidnud. Teisipäeva õhtul oli WTI toornafta hind langenud 0,3 protsenti, 45,95 dollarile, Brenti toornafta barrel kauples aga 48,27 dollari peal.

Reutersi andmetel on nafta hind langenud 10 protsenti alates ajast, kui OPEC uue tootmispiirangu leppe tegi. Bloombergi andmetel on nafta madala hinna taga tõdemus, et musta kulda läheb vähem tarvis – näiteks Hiina ostab vähem naftat kui varem. Ja seetõttu hulbivad praegu Bloombergi andmetel maailmamerel naftatankerid, mis ostjaid otsivad.

HIND

Nafta hind läks mai lõpust langusesse

Brenti nafta barreli hind dollarites

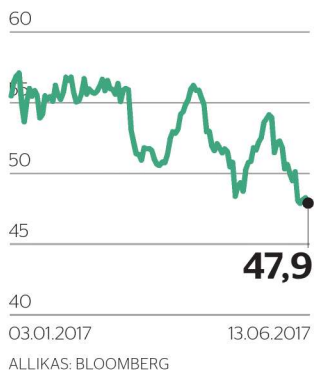

ALLIKAS: BLOOMBERG

Green Cube
Parima hinnaga tehasemaja
Otsid uut sauna, suvilat või kodu?
Tutvu sortimendiga kodulehel!
+372 5193 4599
info@greencube.ee
www.greencube.ee

Kinnisvara korrashoiuteenused -
siseruumide hoolduskoristus ja väliterritooriumi heakord
CLEAN PLANET
TARTU 7 330 605, 5556 6313
Võru mnt 3,
tartu@cleanplanet.ee
TALLINN 670 6006, 5553 0440
Pirni tn 12,
tallinn@cleanplanet.ee
RAKVERE 3 278 443, 507 1974
Tallinna mnt 21,
rakvere@cleanplanet.ee
PÄRNU 5344 0551
info@cleanplanet.ee
www.cleanplanet.ee

toimetaja Juhan Lang
tel 667 0136
juhan.lang@aripaev.ee

VÕRDLUS

Mees või naine – kumb on parem investor?

Kes on edukamad oma teenitud raha kogumisel ja investeerimisel – mehed või naised? Investeerimisfirma Fidelity Investments uuringust selgub palju üllatavaid fakte.

▲ **Investor Toomase konverentsil on näha, et ka naised on suured investeerimishuvilised.** FOTO: ANDRES HAABU

FREDY-EDWIN ESSE
kaasautor

Wall Streeti oma Warren Buffettite ja Gordon Gekkodega nähakse meeste maailmana, mistõttu pole imestada, et enamik peab mehi naistest paremateks investoriteks. See arusaam on levinud ka naiste hulgas, kellest kõigest 9% usub, et nende tootlus edestab meeste oma.

Ometi selgub Fidelity uuringust, et keskmiselt õnnestub naistel investeeringutega rohkem raha teenida kui meestel. Fidelity kliendiuuringust selgus, et keskmiselt teenivad naised aastas 0,4% paremat tootlust kui mehed.

See erinevus ei pruugi väga suur tunduda, kuid pika aja peale saab sellest märkimisväärne vahe.

Huvitav on täheldada ka asjaolu, et naised säästavad enam kui mehed, aastasest palgast taas kord 0,4% rohkem kui mehed. Kui mehed panevad oma teenitud tulust keskmiselt 8,6% kõrvale, siis naiste puhul on see 9,0%. Naised säästavad rohkem raha kogu palgaskaala lõikes.

Mis mõju omab rohkem säästmine ja kõrgema tootluse teenimine investeeringutele? Nagu loo juures olevast tabelist näha, siis erinevused võivad minna päris märkimisväärseks, eriti noorte investorite puhul.

Fidelity tegi uuringu oma naisklientide andmeid uurides ning aastate jooksul on naisinvestorite arv firma klientide hulgas märkimisväärselt kasvanud – kolme aastaga 19%, 12 miljonile.

Mehed riskialtimad kui naised

Fidelity personaalinvesteeringute juhi Kathleen Murphy sõnul on tervitatav trend, et üha rohkem naisi investeerib ning astub samme, et kindlustada oma tulevikku ise. "Samas on veel palju tegemata. Ainuüksi säästmisest ei piisa, et isegi inflatsiooniga kaasas käia. Seega, kui sa ei investeeri, siis tõenäoliselt kaotad raha," ütles Murphy ja lisas, et rohkem naisi peab vastutuse oma finantstuleviku pärast enda kanda võtma.

Kuigi suur hulk isegi praegu investeerivaid naisi ei usu väga palju oma võimetesse, siis Fidelity analüüs näitab, et paljud naistele omased jooned on tegurid, mis võivad aidata nende investeeringute tootlust hoopis suurendada.

Naisinvestorid loovad tõenäolisemalt elu eesmärkidega seotud finantsplaane ega keskendu ainuüksi investeeringute tootlusele.

Lisaks selgub Fidelity andmetest, et naised on tavaliselt pikaajalisemad investeerijad, on oma otsustes konservatiivsemad ning suure tõenäosusega hoiavad aktsiaid turu kõikumise korral.

Pikaajalist investeerimist propageerib

MEHED

8,6

protsenti keskmiselt säästavad mehed enda palgast ning investeerimisportfelli keskmine tootlus on 6%.

NAISED

9

protsenti keskmiselt panevad naised palgast kõrvale ning investeerimisportfelli keskmine tootlus on 6,4%.

Äripäeva Akadeemia

Arendav tagasiside

Kuidas pidada arendavaid ja motiveerivaid tagasiside vestlusi?

25.08.2017

Ruti Einpalu

199 € (km-ga 238,80 €)
Kehtib kuni 19.06.2017
Tavahind: 229 € (km-ga 274,80 €)

Info ja registreerimine: Kaire Kaljur / tel: 667 0440 / e-post: kaire.kaljur@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

Wall Streeti Nõia investeerimistarkus

Hoia alati raha sukasääres, et paanika ajal osta kaupa, mida teised ei saa või ei taha, õpetab maailma rikkaima naise, Wall Streeti Nõiaks nimetatud Hetty Greeni kogemus.

▲ Hetty Green

1834. aastal sündinud Hetty Green on ilmselt siiani maailma kuulsaim naisinvestor. Hetty Green kasvatas päranduseks saadud ja ise teenitud 6 miljonit dollarit elu lõpuks 100 miljonile dollarile.

Hetty edule ladus põhja vanaisa, kes asutas vaalapüügiettevõtte, mis tõi perele rikkuse ja hoidis Hetty isa pikki päevi tööl. Seepärast veetis Hetty palju aega koduseks jäänud ja halva silmanägemisega vanaisale majandusajalehti ette lugedes ja kuulates, mis vanaisal finantsmaailma kohta öelda on. Selline koolitus andis talle täiskasvanupõlveks hea põhja.

Hettyt õpetati väikest peale, et hakkama tuleb saada vähesega, sest siis jääb rohkem kätte. Hetty Green ei olnud päevakaupleja. Ta hoidis raha enda lähedal ja ostis aktsiaid ja kinnisvara vaid siis, kui turud olid kukkunud, ja müüs hiljem, kui turg oli taastunud. Kui temalt küsiti tema investeeringute edu saladust, oli vastus: "Kui ma näen, et midagi läheb odavaks, sest keegi ei taha seda, siis ma ostan selle ära ja panen kõrvale. Siis, kui õige aeg käes, peavad ostjad mu üles otsima ja minu varanduse eest mulle head hinda maksma."

Hetty tarkuse järgi on tegutsenud ka börsiguru Warren Buffett. Kui turud 2001.–2003. aastal ja 2009. aastal kukkusid, oli Berkshire Hathawayl raha kõrvale pandud ja oli võimalus osta kvaliteetseid aktsiaid justkui suure soodushinnaga. Buffett on öelnud, et raha hoiab ta oma ettevõttes alati vähemalt 20% ulatuses varadest.

Sama loogikaga teenis 1907. aasta paanika ajal varanduse Betty Green. "Kui turg kukkus, oli mul raha, ja kusjuures ma olin üks vähestest, kellel päriselt ka raha oli," oli ta öelnud.

Hüüdnime Wall Streeti Nõid teenis Hetty oma sünge oleku ja riietusega, lisaks oli ta suur ihnuskoi. Enamik iseloomustusi räägib temast kui õelast naisest. Ta magas, püstol padja kõrval. Ta võltsis tädi testamenti, et saada raha, mida pidas endale kuuluvaks. Siiski oli ta geniaalne investor ja surres rikkaim naine maailmas.

ka maailma tuntuim investor Warren Buffett.

Ilmselt ei tule ka uudisena, et keskmiselt on naised valmis võtma vähem riske kui mehed, paigutades oma varasid proportsionaalsemalt vastavalt oma vanuse investeerimisprofiilile. Lisaks paigutab väiksem arv naisi kõik enda säästud aktsiatesse võrreldes meestega. Ainult aktsiatesse investeerimine on tõenäoliselt liiga suur risk ja mitte piisav varade hajutamine.

Vanemate oluline mõju

Fidelity kliendiandmetest selgus ka huvitav fakt, et mehed on 35% tõenäolisemad kauplema aktsiatega kui naised. 2016. aastal aktsiatega kaubelnud mehed tegid keskmiselt 55% rohkem tehinguid kui aktsiatega kaubelnud naised. Pole uudis, et liigne kauplemine ja sellest tulenevad kauplemistasud võivad märkimisväärselt tootlust alandada.

Uuringust selgus, et naisi hoiab enamikul juhtudel investeerimisest eemal finantsteadmiste puudulikkus, kuigi Fidelity andmeil soovis 90% nende küsitluses osalenud naistest finantsplaneerimise kohta rohkem teada.

Vanemad on endiselt peamine finantsteadmiste allikas naistele. Fidelity uuringu järgi tundis kõigest 20% naisi, et täiskasvanuikka jõudes olid nad oma finantsidega hakkama saamiseks hästi ette valmistatud.

Mehed on tõenäolisemad konsulteerima professionaalidega ning Fidelity andmetest selgus, et 60% naisi pole kunagi suhelnud professionaalse konsultandiga. Peamine põhjus mitte investeerida on naiste puhul tunne, et neil pole piisavalt raha. Teine põhjus on teadmatus, kust alustada, ning kolmas põhjus lihtsalt see, et paljude naiste jaoks pole investeerimine prioriteet. Need probleemid on omased nii naistele kui ka meestele.

ÜLDKOOSOLEK

Ekspress Grupi aktsionärid kinnitasid dividendi

ASi Ekspress Grupp aktsionäride üldkoosolek kinnitas eile tänavuse dividendi ning uue aktsiaoptsiooniprogrammi tingimused.

Ekspress Grupp jagab aktsionäridele 6 senti ühe aktsia kohta, kokku 2 miljonit eurot.

Dividende saab investor, kelle kontol on Ekspress Grupi aktsiad hiljemalt 29. juuni seisuga. Dividendid makstakse välja 6. juulil.

Aktsionäride üldkoosolek kinnitas ka Ekspress Grupi eelmise majandusaasta aruande. Et Ekspress Grupi möödunud aasta puhaskasum oli 4,4 miljonit eurot, siis kantakse dividendidest üle jääv 2,4 miljonit eurot eelmiste perioodide jaotamata kasumisse.

2

miljonit eurot jagab Ekspress Grupp dividendideks.

Lisaks kinnitati aktsionäride üldkoosolekul töötajatele mõeldud aktsiaoptsiooniprogramm. Selle raames väljastab Ekspress Grupi kontsern 1,3 miljonit aktsiaoptsiooni, millest igaüks annab omanikule õiguse märkida ühe aktsia. Optsiooniprogramm on mõeldud kontserni juhatuse liikmetele ja juhtivtöötajatele.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	1,05	1,05	1,55	1,55	1,65	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	1,20	1,50	2	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	15 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
Endover Kinnisvara - Vega Residents	EE3300111228	30.05.2017	30.05.2019	11,00%	kvartaalne	100	6 500 000
PlusPlus Capital	EE3300111079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	7 000 000
IuteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 400 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000
IuteCredit Europe A9	EE3300111194	12.05.2017	15.06.2020	14,00%	kvartaalne	100	2 000 000

REDGATE CAPITAL

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

12.06

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,61	1,61	1,61	2,56	1,72	4,02	3,82	4,74	697 963 166
Pensionifond M, EUR	1,26	1,26	1,26	1,76	1,19	2,50	3,21	4,04	86 134 040
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,71	-0,18	-0,32	1,74	2,54	63 919 682
Pensionifond XL, EUR	1,41	1,41	1,41	2,96	2,13	5,13	4,38	5,61	119 861 253
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	1,20	-0,18	-0,18	1,71	2,68	20 588 807
Täiendav Pensionifond, EUR	1,65	1,65	1,65	3,21	2,88	6,34	5,83	6,76	9 261 624
LHV Pensionifond Indeks	0,69	0,69	0,69		2,46	-	-	-	5 352 871
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,70	0,70	0,70		5,17	-	-	-	960 387
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,76	1,76	1,76	8,62	1,04	3,98	3,71	6,86	4 671 450
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,79	0,79	1,97	-0,40	-0,54	0,51	1,71	537 517
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,05	11,16	11,16		-1,59	1,00	-9,07	8,24	11 311 963,07
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,27	10,37	10,37		9,51	22,13	6,30	6,80	4 207 543,34
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,56	6,63	6,63		9,51	22,13	6,30	6,80	-

Nordea Pensions Estonia

12.06

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,13	1,13	1,13	6,31	2,15	7,11	3,43	5,4	212 547 757,51
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,97	0,97	0,97	9,57	2,48	10,7	5,06	6,95	28 908 620,00
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	4,03	1,62	3,63	2,11	3,61	23 587 935,20
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,20	0,34	-0,22	1,67	2,19	13 113 777,35
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,53	1,56	1,55	12,76	2,96	14,53	6,52	9,25	10 841 350,93
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,80	0,82	0,81	3,56	1,2	3,02	2,79	3,64	2 370 733,94

Trigon Asset Management

12.06

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	19,72	20,42	20,02	6,45	4,91	13,68	14,45	12,32	1 456 815,02
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	32,65	33,81	33,15	11,80	18,91	38,29	7,56	14,06	117 163 672,44
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,69	23,50	23,04	22,12	-7,34	35,97	9,17	4,04	10 879 912,11

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

best marketing
www.bestmarketing.ee

toimetaja Liina Laks
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Uurisin Tallinki tuleviku kohta

Uurisin Tallinki aktsionäride üldkoosolekul laevafirma tuleviku kohta.

Nimelt huvitas mind Tallinki tegutsemisplaan üha suurenevas konkurentsis Läänemerel. Teatavasti on Viking Line lisalaevaga suurendanud oma väljumiste hulka ning suvel pakub reisijateveo konkurentsi ka Linda Line.

Muretsen, kas 230 miljonit maksnud Megastarile ikka jagub tiheda konkurentsi tingimustes loodetud mahus klientе ning kaubaveoühikuid. On ju tegemist küllaltki suure investeeringuga, mis kasvatas ettevõtte bilansis netovõlga 184 miljoni euro võrra, 691 miljonile eurole. Igal juhul tundsin huvi, et ehk on plaanis liinile tuua veel uusi laevu.

Täiendavaid investeeringuid toetab ju ka see, et dividendi makstakse aktsionäride koosoleku otsusel tänavu välja vaid 3 senti aktsia kohta, mis on 5 sendi võrra vähem kui aasta tagasi. Eeldan nii nagu teisedki investorid, et jaotamata kasumile leitakse mõistlik rakendus.

Kindlat vastust ei saanud

Börsireeglite tõttu ei saanud Tallinki tegevjuht Janek Stalmeister minu küsimusele muidugi ühest vastust anda, kuid sellegipoolest tunnistas, et tihe konkurents Läänemerel mõjutab ka Tallinkit – kuid pigem üritavad teised ettevõtted Tallinkiga sammu pidada.

Megastari tulemuslikkust on Stalmeistri hinnangul aga veel vara hinnata. "Kahe kuu pealt ei saa midagi öelda," nentis ta.

Siiski tõdes Stalmeister, et konkurentide tegevusele ei saa vastamata jätta. "Ühel heal päeval peab midagi tegema. Millal see päev on, seda ma siin ei hinda," märkis laevaettevõtte juht. "Oleme pidevalt liini arendanud ja meie eesmärk ei ole magama jääda – eks üks hetk tuleb arengusamm teha."

Lisas kindlust

Mulle kui investorile meeldib teadmine, et oma laevapargi 16 alusega ja põhiliinidel 11 laeva kasutav Tallink loodab veelgi kasvada ning hoiab asjadel silma peal. Samuti lisab optimismi, et Austraaliast pärast prahtimislepingu lõppu tagasi toodud ja jaanuaris madalhooaja tõttu kahjumit süvendanud Silja Europa aitab kõrgperioodil samasuguse efektiga nüüd kasumit suurendada.

Negatiivse poole pealt valmistab vähenenud prahilepingute hulk muidugi veidi muret – prahtimistulud vähenesid möödunud aastal 40 protsenti. Samuti on minu kui investori jaoks oluline ettevõtte aktsia hind. Ka see pole ajalooliselt suurt rõõmu pakkunud, sest liigub pidevalt 0,8 ja 1 euro vahelises koridoris.

Sellegipoolest kavatsen Tallinkit oma portfellis hoida. Tegemist on ambitsioonika ning hästi juhitud ettevõttega, mis suutis ka möödunud aastal reisijate arvu poole miljoni võrra kasvatada. Lisaks tuuakse pidevalt liinile uusi laevu ning kasvatatakse müügitulu kõikidel põhiliinidel. Rõõmustav on ka ettevõtte suund vähendada pidevalt netovõlga, unustamata seejuures investeerida ning dividende maksta.

> **Tundsin huvi, et ehk on plaanis liinile tuua veel uusi laevu.**
>
> investor Toomas

HIND

Tallinki turuväärtus on püsinud laias laastus samal tasemel

eurodes

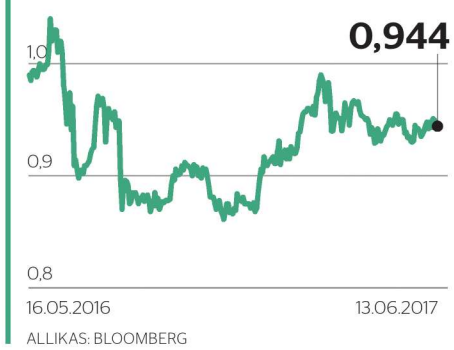

ALLIKAS: BLOOMBERG

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

–0,28%

väärtus 279 380,13 eurot
49% aktsiad / **44%** raha / **7%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Apple	**1,19**
Ryanair	0,88
Baltic Horizon Fund	0,77
Olympic EG	0,6
Microsoft	0,46
Berkshire Hathaway B-aktsia	0,29
Tallink	–0,21
Apranga	–0,38
Statoil	–0,67
Lerøy Seafood	**–0,98**

Viimased tehingud

Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 eurot. Teenustasu oli 15,06 eurot.
Müüs: 9. jaanuaril 442 Ryanairi aktsiat hinnaga 14,68 eurot aktsia. Tehingusumma oli 6488,56 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

perioodi kõrgeim	1133,78
perioodi madalaim	955,95

BÖRS

Briti nael ja börs rohelises

Inglismaa inflatsioonimäära tõus kergitas nii naela kui ka Briti börsiindekseid.
Inflatsioonimäär kerkis Suurbritannias nelja aasta kõrgeimale tasemele, olles mais 2,9 protsenti. FTSE 100 börsiindeks reageeris uudisele kerge, 0,1protsendilise tõusuga. Indeks asub praegu 7520,06 punkti juures.
Inflatsiooni toetas toidu- ja energiahindade tõus möödunud kuul. Indeksis oli punases aga mitu tarbekaupa ja toorainet.
Samuti oli eile näha naela tugevnemist, mis kerkis USA dollari suhtes 0,55 protsenti. Ühe naela eest saab 1,27 dollarit.
Suurbritannias jätkub aga poliitiline segadus pärast eelmise nädala valimisi, sest parlamendis enamust tugevdada lootnud peaminister Theresa May hoopis kaotas selle. Praegu käivad läbirääkimised Põhja-Iiri unionistidega liidu loomiseks.

PANE TÄHELE

Ekspress kinnitas dividendi. Aktsionäride üldkoosolekul kinnitati juhatuse ettepanek maksta investoritele omanikutulu 6 senti aktsia kohta.

Tallink kinnitas dividendi. Aktsionäride üldkoosolekul kinnitati juhatuse ettepanek maksta omanikutulu 3 senti aktsia kohta.

Toshiba vastu esitati uus hagi. Mahus 400 miljonit dollarit seoses raamatupidamisskandaaliga.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 13.06

USD

Nafta IPE, bbl	47,92
Nafta NYMEX, bbl	45,67
Mootoribensiin, t	511,75
Diislikütus, t	430,00
Kerge kütteõli, t	420,50
Masuut (1% väävel), t	304,50
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,028

Põllumajandus 13.06

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	126,85
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	418,30
Kakao NYBOT, USD/t	1993,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	141,50
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	359,75

Värvilised metallid 12.06

USD/t

Alumiinium LME	1903,5
Vask LME	5675,5
Plii LME	2087
Nikkel LME	8855
Tina LME	19175
Tsink LME	2480

Väärismetallid 13.06

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1265,98
Plaatina NYMEX	938,96
Pallaadium NYMEX	889,12
Hõbe COMEX	17,24

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,488
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,628
Hongkongi dollar	HKD	8,751
India ruupia	INR	72,308
Jaapani jeen	JPY	123,300
Kanada dollar	CAD	1,508
Korea won	KRW	1270,170
Norra kroon	NOK	9,499
Poola zlott	PLN	4,190
Rumeenia leu	RON	4,562
Singapuri dollar	SGD	1,553
Suurbritannia nael	GBP	0,885
Šveitsi frank	CHF	1,086
Taani kroon	DKK	7,437
Tai baat	THB	38,219
Tšehhi kroon	CZK	26,198
Türgi liir	TRY	3,946
Ungari forint	HUF	307,180
USA dollar	USD	1,122

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▼
9,7803

EUR/RUB ▼
63,9585

BÖRS

Tallinn 13.06

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,380	-0,72	276	17,2	4,9%	0,85	0,7%
Baltika	0,285	-1,72	286	60,9	4,1%	2,51	0,0%
Ekspress Grupp	1,350	-0,74	8 301	9,2	9,1%	0,83	4,4%
Harju Elekter	4,220	0,48	12 313	2,6	48,3%	1,27	4,3%
LHV Group	9,710	-0,61	13 118	12,8	21,0%	2,68	1,5%
Merko Ehitus	9,250	-0,54	2 026	26,8	5,0%	1,34	4,4%
Nordecon	1,280	-1,54	13 794	13,6	8,9%	1,21	7,0%
Olympic EG	1,670	0,00	57 128	8,8	26,6%	2,33	6,0%
PRFoods	0,360	-1,37	3 240	31,8	1,9%	0,61	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,100	3,96	4 361	-	-2,7%	1,37	0,0%
Silvano FG	2,850	0,71	18 511	10,7	24,2%	2,60	7,0%
Skano Group	0,604	8,83	379	129,0	-23,0%	0,60	0,0%
Tallink Grupp	0,945	-0,21	55 064	14,4	5,4%	0,78	3,2%
Tallinna Vesi	13,100	0,77	57 426	13,7	20,1%	2,77	4,1%
Tln Kaubamaja	9,200	0,00	19 237	14,6	15,4%	2,25	6,8%
Trigon PD	0,650	0,00	-	138,8	-2,1%	1,22	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,310	0,00	15 851	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 13.06

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	6,23	-1,27	16,4	0,5	-
Latvijas Gaze	9,55	0,63	11,8	0,6	-
Olainfarm	10,50	0,96	12,8	1,5	-
SAF Tehnika	4,70	1,08	14,8	1,2	-

Skano Group ▲
+8,83%

Baltika ▼
-1,72%

Helsingi 13.06

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,41	1,42	22,1	4,7	2,5
Citycon	2,41	0,75	16,1	0,9	6,0
Elisa Comm.	35,01	1,04	21,2	5,3	4,3
Finnair	5,77	1,41	-	0,9	-
Fortum	14,25	-0,14	25,0	0,9	-
HKScan	3,23	0,94	-	0,5	5,0
Kesko	47,13	0,60	52,4	2,2	4,2
Neste Oil	34,72	0,81	-	2,2	3,7
Nokia	5,77	1,50	-	1,7	-
Olvi	30,70	-0,32	18,2	3,1	2,4
PKC Group	23,55	0,00	35,18	3,6	-
Stockmann	7,40	1,37	-	0,5	-
Stora Enso	11,76	0,77	-	1,6	-
UPM Kymmene	25,80	1,06	-	1,7	3,7
YIT	7,55	0,73	-	1,7	2,9

Vilnius 13.06

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,59	-0,38	-	2,6	6,2
City Service	-	-	-	-	-
Invalda	4,590	0,00	-	1,1	-
Linas Agro	0,630	-0,47	28,4	0,6	-
Panevezio Statybos	1,030	0,00	-	1,6	-
Siauliu Bankas	0,492	0,20	2,2	1,2	-
Snaige	0,280	0,00	-	0,6	-

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised: **www.aripaev.ee/bors**
Turuülevaade: **investor.aripaev.ee**

ECOSLIDER
Heikkinen OÜ

MIKS KLIENDID VALIVAD MEID?

Lihtne ja kiire paigaldus, pikk garantii
Väga suur vastupidavus
Suurendatud lume kandevõime
Toodetud Eestis
Euroopas toodetud polükarbonaat
Välja töötatud Põhja-Euroopa riikide jaoks

MEIE METALLIL KÕRGENDATUD KAITSEKIHT Zn 275 mg/m²

EcoSlider EM Maksi ~~190 EUR~~ **149 EUR**

EcoSlider Mini Maksi ~~150 EUR~~ **119 EUR**

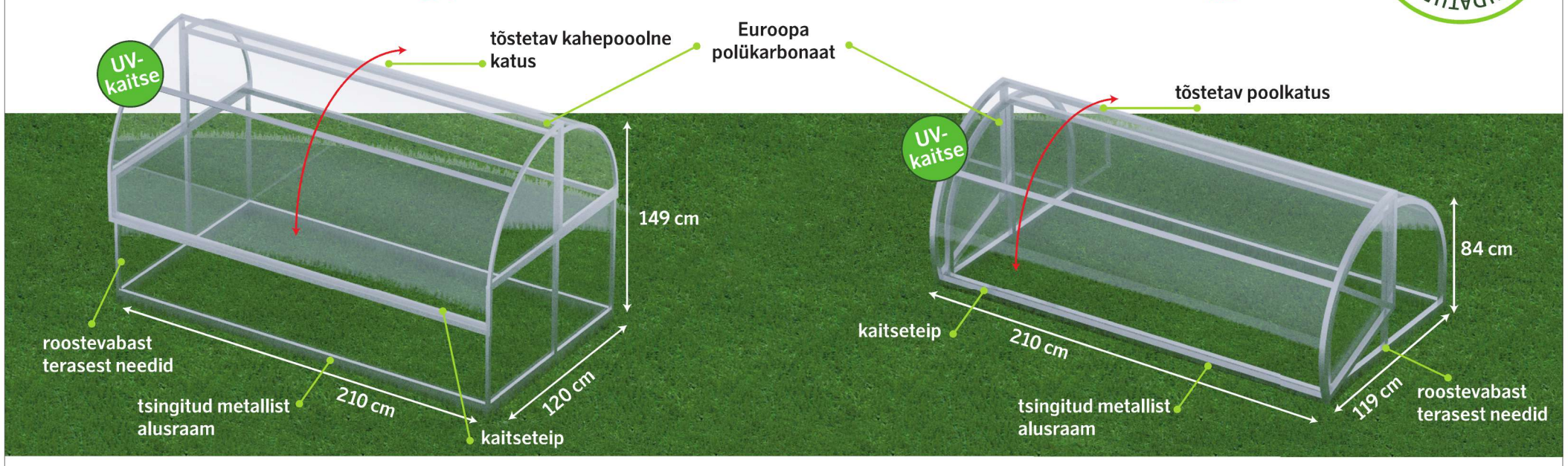

Heikkinen OÜ
Rohuneeme tee 1/15, Haabneeme alevik,
Viimsi vald, Harjumaa, 74001, Eesti

www.ecoslider.com
info@ecoslider.com
Avatud: E-R 8:00-17:00

Telefon:
+372 528 41 00
+372 555 85 999

Saaremaa Saunad™

OÜ Saaremaa Saunad
Saare mk, Kudjape küla,
Lääne-Saare vald,
Mob: +372 510 7095
saunad@saaremaasaunad.ee
www.saaremaasaunad.ee
Saaremaa Saunad OÜ

Kõikidel meie toodetel **garantii – kaks aastat**

SAUNAD SAAREMAA MEISTRITELT
KIIRE TEOSTUS

külalistemaja
Vehendi
motell

- majutus 70-le
- katusega väliterrass 150-le
- peosaal 60-le
- pulmad, firmaüritused, sünnipäevad privaatne territoorium

www.vehendi.ee
motell@vehendi.ee
tel 504 1725, 534 52892

Võrtsjärve ümbrus tasub avastamist!

ÜLE 300 000 INGLISKEELSE RAAMATU KOHAL 3 TÖÖPÄEVAGA!

Telli raamat Rahva Raamatu kauplusest, e-poest või äpist!

GET IT ON Google play

Available on the App Store

Rahva Raamat

www.rahvaraamat.ee

MATIGOLD
Teemandid on igavesed
Suurim valik
teemantidega ehteid,
kihla- ja abielusõrmuseid!
Saksa abielusõrmuste brändidele
Acredo, Fischer, Breuning,
Bayer, Blumer, Rubin,
Gettmann
Soodustus -25%
Kaubanduskeskuses Mustamäe tee 12, Tallinn tel 656 6516 • www.matikuld.ee

Äripäev Kolmapäev, 14. juuni 2017
nr 114 (5712) **3 eurot**

ISSN 1406-2585

Pakkuda võib kõike

Pärnu mnt 38
Tallinn

OODATUD on ALLJÄRGNEV: **Teenetemärgid** ja nende osad Vask ja pronksesemed. Stiilne mööbel.
VANAAEGSED dokumendid, trükised, reklaamid, ja loteriipiletid. Küünlajalad, lambi ja lühtrid.
MAKSEVAHENDID: Vanaaegsed rahad, paberrahad, väärtpaberid. POSTKAARDID ja FOTOD.
Ordenid, aumärgid, autasud ja nende detailid. **LANGEBRAUNI** portselan ja **LORUPI** kristall.
HÕBE igal kujul: Teeklaasialused, pitsid, portsigarid, karikad, lauariistad, lusikad ja isegi kontaktid.
Mõõgad, kortikud jne. KELLAD: Taskukellad, uurid ja kaminakellad. Muusikariistad. Pildid.
Vanaaegsed fotoaparaadid. Merendusega seotud esemed. Kompassid ja kronomeetrid. **MEREVAIK**
VANAAEGSED mänguasjad, nukud mänguautod jne. Rahvuslikud ehted, **sõled** ja prossid.
VANAAEGSED kuld- ja hõbeesemed. **Mündid, märgid, medalid**

ostan rahvusehteid

Ostame **igasuguseid** Kaitseliidu ja sõjaväe varruka- ja käise embleeme (enne 1944.a).

Ostame igasuguseid Langebrauni suveniir-esemeid, maksame 100 eurot/tk.
Tel **508 34 85**

Lenini orden

1000.-
koos ordeni raamatuga

Ostame hea hinnaga ehtsast merevaigust ümmargustest kuulidest pärleid.

Ülemnõukogu saadiku märgid koos saadiku tõendiga maksan **100** eurot tk.

KOLLEKTSIONÄÄR
OSTAB IGASUGUSEID NSVLiidu TŠEMPIONITE MEDALEID
MAKSAN kuni **500** eurot/tk koos diplomiga
tel. **504 22 10**

Ostan Eesti tuletõrje tähti
58 55 90 03
maksan **500** eurot

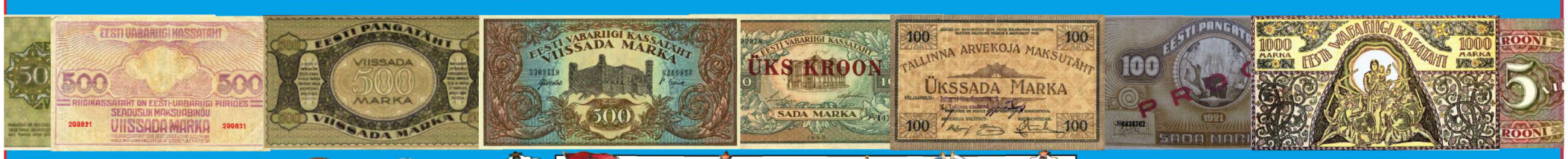

Ostame vanaraha.
Tel **508 34 85**

OSTAME
erinevaid Eesti (ENSV) ja Tallinna meistrite märke, koos diplomiga, ja mis on välja antud enne 1954.a.
Korras märkide eest maksame **50** eurot tk
Tallinnas Pärnu mnt 38 tööpäevadel kell **10-16**

ostame **Eesti kroone** ja **markasid**

Ostame erinevaid eesti instituutide lõpumärke. Maksan **50** eurot tk. Helista **508 34 85**

OSTAME ANTIIKI, VANAVARA, KULDA JA HÕBEDAT

Tallinnas Pärnu mnt 38 tööpäevadel 10-16

hambakuld
igal kujul (ka puhastamata)
kasutatud hambakroonid

telefon 508 34 85 **ostame@ostame.ee**

Kutsu ekspert koju, üle Eesti
helista tööpäevadel 10-16 telefon: **508 34 85**

Erandkorras ja vastu tulles pakkujate soovile võtame esemeid vastu ka sel laupäeval: 17. juunil 2017
Juuli 2017- puhkame!

reklaamitoimetaja Marina Altmaa
tel 667 0161
marina.altmaa@aripaev.ee

Kõige tugevamad haagised!

Suur valik haakekonkse, kiire paigaldus!

Meie valikus:

Madelhaagised
Platvormhaagised
Furgoonhaagised
Soojakhaagised
Paadihaagised
Autoveotreilerid

ja hulgaliselt lisavarustust

RESPO

RESPO

Respo Haagised AS, Tõrvandi, Tartumaa
tel 730 1841, haakekonksud tel 730 1846

PIIP JA TUUT
püstijalakomöödias
LOOMAD
Autorid,
lavastajad,
näitlejad:
HAIDE
MÄNNAMÄE &
TOOMAS
TROSS
7. juuli 19.00
ja
8. juuli 12.00
Eesti Põllumajandusmuuseumis
(Ülenurme, Pargi 4)
Üksikpilet 10 €, perepilet 32 €
Piletilevis ja kohapeal
Piip ja Tuut Mängumaja ¤ Toom-Kooli 13 Tallinn 15186 ¤ piipjatuut.ee

ISKU
JOLIETTE KOMPLEKT
Nurgadiivan ja laud
907,-
(Norm.hind 1295,-)
KOGU SUVEMÖÖBEL
-30%
*Kehtib koos kupongiga
ARMAS KOMPLEKT
Laud + 4 tooli
618,-
(Norm.hind 883,-)
POLARIS KOMPLEKT
Laud + 6 tooli
954,-
(Norm.hind 1363,-)
SNÖREN TOOL
Erinevad värvid
59,-
(Norm.hind 89,-)
ISKU
www.isku.ee
Lõika see kupong välja, kirjuta sellele oma e-mail ja esita ISKU kaupluses.
Saad lisa-allahindlust -5%*
Sinu e-mail: .....
* 30% allahindlus normaalhindadest kehtib koos antud kupongiga. Tava-allahindlus suvemööblile -25%. Lisa-allahindlus kehtib uutele tellimustele, mis on vormistatud ajavahemikus 14.06 - 17.06.2017.
Pärnu mnt 139F, 11317 Tallinn | Tel. 65 56 055; Mob. 51 56 946
Avatud: E-R 10:00 - 19:00; L 11:00 - 17:00; P suletud